

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

Foredrag til Kongelig resolusjon om verneplan for skog

1. FORSLAG

Det tilrås med dette opprettelse av 26 nye skogreservater i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold. Tilrådingen omfatter forslag om utvidelse av 9 eksisterende naturreservater.

Tilrådingen omfatter ca 68,6 km² nytt verneareal, hvorav ca 35,9 km² er produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Asgjerdstigfjell naturreservat, Drangedal kommune, Telemark
2. Mørkvassjuvet naturreservat (utvidelse), Nome og Drangedal kommuner, Telemark
3. Vestfjorddalen naturreservat (utvidelse), Tinn kommune, Telemark
4. Henneseidfjellet naturreservat, Drangedal kommune, Telemark
5. Flaaten naturreservat, Notodden kommune, Telemark
6. Aundalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag
7. Langfjelldalen-Holmdalen naturreservat (utvidelse), Høylandet kommune, Nord-Trøndelag
8. Råbesdalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag
9. Hevillen naturreservat, Malvik kommune, Sør-Trøndelag
10. Frilset naturreservat, Eidsvoll kommune, Akershus
11. Ravndalen naturreservat, Nittedal og Gjerdrum kommuner, Akershus
12. Markenrud naturreservat, Hof kommune, Vestfold
13. Skiftenes naturreservat (utvidelse), Grimstad kommune, Aust-Agder
14. Engevik naturreservat, Solund kommune, Sogn og Fjordane
15. Eidsvoll prestegård naturreservat, Eidsvoll kommune, Akershus
16. Prestehesten naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus
17. Nannestad kapellangård naturreservat, Nannestad kommune, Akershus
18. Karusspytten naturreservat (utvidelse), Oslo kommune, Oslo og Akershus
19. Grandalsåsen naturreservat, Siljan kommune, Telemark
20. Vindfjell naturreservat, Lardal og Siljan kommuner, Vestfold og Telemark
21. Tveitvann naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder
22. Styggedalen naturreservat, Lindesnes kommune, Vest-Agder
23. Eventyrskogen naturreservat, Lindesnes kommune, Vest-Agder
24. Eljestraum naturreservat (utvidelse), Kvinesdal kommune, Vest-Agder
25. Kvasshyllan naturreservat (utvidelse), Melhus og Midtre Gauldal kommuner, Sør-Trøndelag
26. Kariholet naturreservat (utvidelse), Åfjord kommune, Sør-Trøndelag

Område nr. 1-14 inngår i arbeidet med frivillig vern av skog, mens område nr. 15-26 inngår i arbeidet med skogvern på Opplysningsvesenets fonds grunn (prestegårdsskoger).

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift nr. 1523 av 13.12.2002 om fredning av Mørkvassjuvet naturreservat, Nome kommune, Telemark fylke.
2. Forskrift nr. 995 av 02.09.2005 om fredning av Bøen naturreservat, Tinn kommune, Telemark fylke.
3. Forskrift nr. 896 av 26.06.2009 om fredning av Ingulfsland naturreservat, Tinn kommune, Telemark fylke.

4. Forskrift nr. 326 av 05.03.2010 om vern av Holmdalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag fylke.
5. Forskrift nr. 11 av 30.11.1973 om fredning av Skiftenes naturreservat, Grimstad kommune, Aust-Agder fylke.
6. Forskrift nr. 655 av 23.06.1995 om vern av Karussputten naturreservat, Oslo kommune, Oslo.
7. Forskrift nr. 40 av 22.12.1978 om vern av Eljestraum naturreservat, Kvinesdal kommune, Vest-Agder fylke.
8. Forskrift nr. 976 av 31.08.2001 om fredning av Kvasshylla naturreservat, Melhus og Midtre Gauldal kommuner, Sør-Trøndelag fylke.
9. Forskrift nr. 970 av 31.08.2001 om fredning av Kariholet naturreservat, Åfjord kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Området Krakksfjellet i Solund kommune, Sogn og Fjordane fylke, inngikk også i verneforslaget. Det er besluttet at vern av Krakksfjellet naturreservat utsettes, slik at muligheten for frivillig vern av området kan utredes.

Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19. juni 2009. I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier i §§ 35 til 39. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldloven § 33. Formålet med det enkelte verneområde må imidlertid beskrives konkret og knyttes opp mot vilkårene som gjelder for den enkelte vernekategori i §§ 36 og 37. Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven § 37 som lyder:

”Som naturreservat kan vernes områder som:

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- b) representerer en bestemt type natur,
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettings tiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.”

Naturreservat er det strengeste vernet etter naturmangfoldloven.

Verneverdier

Etter MDs vurdering tilfredsstiller alle områdene de krav som naturmangfoldloven § 37 setter til områder som skal vernes som naturreservat.

Formålet med vern av de foreslåtte naturreservatene er å ta vare på både ”typiske” skogområder og spesielle/sjeldne/truede elementer i skognaturen. Skogområdene i denne tilrådingen omfatter hovedsakelig arealer med barskog, men i noen av områdene er det innslag av edlere treslag som øker variasjonsbredden og det biologiske mangfoldet.

Et vern av de foreslåtte områdene vil sikre arealer med store vernekvaliteter. 11 av områdene er vurdert å være av nasjonal verneverdi.

Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad i forbindelse med bl a skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men annen bruk som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere. Det går veier inn i og gjennom noen av de foreslåtte verneområdene.

Det inngår eksisterende kraftledninger i område nr. 2, 10, 15 og 23. Følgende områder grenser til reguleringsmagasin for vannkraft: nr. 2, 9 og 12.

Område nr. 6, 7, 8 og 26 ligger i reinbeitedistrikter. Alle områdene er LNF-områder i de aktuelle kommunenes arealplaner.

2. SAKSBEHANDLING

For detaljer om saksbehandlingen vises til kap. 6 og til DN's tilråding til MD 4.10.2010.

Generell bakgrunn

Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*. I denne meldingen ble det lagt fram en strategi for å styrke skogvernet, og Stortinget ga i november 2003 sin tilslutning meldingen.

Ulike saksbehandlingsprosesser

Som omtalt i kap. 1 har områdene som foreslås vernet vært knyttet til ulike verneprosesser.

Frivillig skogvern

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Det blir deretter foretatt naturfaglige registreringer for å klarlegge vernekvaliteter og avgrensning. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. Forslag til fredningsforskrift er også utarbeidet på grunnlag av tilbud fra grunneiere basert på DN's mal for fredningsforskrift for naturreservater. Fylkesmannen utarbeider forskriftsforslaget som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Regjeringsadvokaten er ansvarlig for forhandlingene om pris fra Statens side. Det blir oppnevnt en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til fredningsforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Verneforslaget sendes deretter på høring. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp og vederlag skjer når vernevedtak er fattet.

Vern av skog på Opplysningsvesenets fonds grunn

St.meld. nr. 25 (2002-2003) slår fast at Regjeringen vil gjennomføre nye konkrete vurderinger av Statskog SFs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder. I samråd med Opplysningsvesenets fond er det gjennomført naturfaglige registreringer av utvalgte OVF-eiendommer. På grunnlag av disse registreringene er om lag 40 områder fordelt over det meste av landet, vurdert å være aktuelle for vern.

For tre av områdene i dette verneforslaget er det gitt tilbud om frivillig vern av tilgrensende arealer for å få best mulig arrondering av verneområdene, men også fordi tilgrensende arealer har betydelige vernekvaliteter. Dette gjelder for områdene Nannestad kapellangård, Grandalsåsen og Vindfjell. Det var også gitt slikt tilbud for Kvasshyllan, men noen uklarheter rundt eiendomsforholdene gjør at vernevedtak for disse arealene må utstå til forholdene er avklart..

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

Det er ikke for noen av områdene gjort større endringer etter høring.

Områder

Området Krakksfjellet i Solund kommune, Sogn og Fjordane fylke, inngikk også i verneforslaget. Det er besluttet at vern av Krakksfjellet naturreservat utsettes, slik at muligheten for frivillig vern av området kan utredes.

Navn

Navneendringer: Etter forslag fra navnekonulenten, tilrås at ved utvidelsen av Kvasshylla naturreservat så endres navnet til Kvasshyllan naturreservat.

Ved sammenslåing av Holmdalen naturreservat med det foreslåtte Langfjelldalen naturreservat, tilrås at det nye reservatet får navnet Langfjelldalen – Holmdalen naturreservat.

Ved at verneforslaget for Jervfjellet er betydelig redusert gjennom at Statskogarealene er falt ut, tilrås at verneområdet får navnet Hevillen naturreservat, da dette er mer dekkende for det området som nå tilrås vernet.

Grenser

Det er foretatt mindre justeringer av vernegrensen for flere av områdene i etterkant av høringen. Dette er omtalt i kap. 6 under hvert enkelt område.

For et område – Langfjelldalen – tilrås at dette slås sammen med det eksisterende Holmdalen naturreservat som området grenser inn til. Dette ut fra at disse to områdene har tilnærmet samme verneformål og samme restriksjonsnivå.

For Hevillen er det etter høring foretatt ny avgrensning, da de Statskogarealene som grenser inn til området og som var foreslått verna, er tatt ut av verneprosessen.

Forskrifter

Det er etter høringen blitt foreslått noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til ny lov, dels på grunnlag av høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. MD vurderer at ingen av endringene har betydning for avtalene der det er inngått avtaler med grunneiere om frivillig vern.

Kravet til utforming og innhold i verneforskriftene går fram av naturmangfoldloven § 34:
”Kongen i statsråd fastsetter det enkelte verneområde, jf. §§ 35 til 39, ved forskrift. Overfor grunneiere og rettighetshavere som blir berørt av forskriften, gjelder også forvaltningslovens regler om enkeltvedtak.

I forskriften angis verneområdets formål, herunder hvilke natur- og kulturverdier vernet skal ivareta og den tilstand som ønskes oppnådd med vernet, verneområdets grenser, berørte eiendommer og bestemmelser om bruk av området. Forskrift om verneområder i sjø skal angi om verneformålet gjelder sjøbunnen, vannsøylen, vannflaten eller en kombinasjon av disse.

Verneområdets geografiske utstrekning skal samsvare med verneformålet. Ved avgrensning av verneområdet skal det legges vekt på å ivareta økologiske funksjoner av betydning for verneformålet og økosystemets tåleevne mot ytre påvirkninger.

Innenfor den rammen som gjelder for den enkelte vernekategori, kan Kongen i forskriften forby eller regulere virksomhet eller ferdsel som i seg selv eller sammen med annen bruk kan motvirke formålet med vernet. Det kan fastsettes særskilte regler for forskjellige deler av området når det er forenlig med delområdets funksjon for verneformålet.

Verneforskriften skal ikke være til hinder for å videreføre bærekraftig bruk som bygger opp under verneformålet i et område.”

4. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

DN avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte området. Utgifter til erstatninger og gjennomføring av erstatningsprosessen, samt merking og oppsetting av skilt er dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1427 post 35.

Når det gjelder forvaltningsmyndighet, vises det til tidligere henvendelse til alle kommuner med spørsmål om ønske om å få delegert forvaltningsmyndighet for noen typer verneområder. MD ba i brev av 4.12.2002 DN om å gjennomføre delegering til de kommuner som har svart ja uten forbehold. Dersom kommuner som fikk forvaltningsmyndighet den gang eller andre kommuner senere ønsker overført slik myndighet på de premisser som lå til grunn for delegeringen den gang, skal brevet av 4.12.2002 ikke være til hinder for dette. Dette gjelder også for senere opprettede verneområder.

I 2008 ble ordningene med forvaltningsmyndighet for verneområder evaluert.

Ny modell for forvaltning av verneområder er omtalt i St. prp. 1 S (2009 – 2010):

”Små verneområde, som oftast naturreservat og biotopvernområde, ofte kjenneteikna av at dei representerer sårbare og/eller spesielle naturtypar og arter. Slike område er ofte avgjerande for å kunne ta vare på og verne utrydningstruga arter og naturtypar og krev naturfagleg spisskompetanse for å sikre ei fagleg forsvarleg forvaltning. Denne typen verneområde har dei strengaste verneforskriftene og det lokalpolitiske handlingsrommet er dermed minimalt. Dei kommunar som ønskjer det skal også i desse område kunne overta forvaltningsansvaret. Føresetnader som må liggje til grunn er at:

- Kommunen kan dokumentere at den har eit godt fagleg miljø med god natur- og forvaltningsfagleg kompetanse.*
- Kommunen må sjølv ha tilstrekkeleg med ressursar for å sikre eit effektivt og fagleg forsvarleg forvaltningsmiljø, også i forhold til krava i forvaltningslova.*
- Det er god dialog med fylkesmannen for å bidra til likebehandling i enkeltsaker forhold til andre tilsvarende verneområde.*
- Gode rapporterings- og kontrollrutinar med effektive sanksjonsordningar dersom forvaltninga ikkje skjer i samsvar med intensjonane.*
- Det må etablerast gode samarbeidsrutinar med grunneigarar, brukargrupper og organisasjonar. I samiske område må det etablerast samarbeidsrutinar både med Sametinget og samiske brukarorganisasjonar.*

Det må vurderast om det vil vere føremålstenleg å etablere samarbeidsutval for å formalisere samarbeidet mot kommunar, grunneigarar, bruksrettshavarar og organisasjonar. Dette vil vere mest aktuelt i område med mange brukarinteresser.

Dersom kommunen ikkje ønskjer å ha forvaltningsmyndet, blir det lagt til fylkesmannen. ”

5. GENERELLE MERKNADER

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 6 under omtalen av hvert enkelt område. Under kap. 5 tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene.

Generelle merkander til avgrensningen av verneområdene

Enkelte høringsuttalelser tar opp at de mener arronderingen av verneområdene ikke er god nok, og ber om at verneområdene utvides.

Generelle merknader til verneforskriftene

Reindrift

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag anfører at rein bruker arealene ekstensivt og forflytter seg over store areal mellom sesongbeitene, vinter- og barmarksbeiter. Gjennom flytting eller samling av rein kan utøverne passere flere verneområder med forskjellige forskrifter, og at det er en utfordring med å holde oversikt over alle verneområdene med de følgende forskrifter, begrensninger i forhold til utøvelsen av reindrift og søknader om dispensasjon.

Reindriftsagronomen ber om følgende endringer i verneforskriften, primært at det settes inn et nytt punkt under § 4 *Generelle unntak fra vernebestemmelsene* i alle verneforskrifter lydende:

- *Tradisjonell samisk bruk av område, og bruk i henhold til Lov om reindrift 15.juni 2007 nr. 40 og vedtatt distriktsplan*

Sekundært at det tas inn følgende nye punkter i § 4 *Generelle unntak fra vernebestemmelsene* og § *Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene* i alle verneforskriftene lydende:

- *Registrerte utøvere av reindrift kan benytte området i tråd med reindriftslovens § 25 Brensel og trevirke i det samiske reinbeiteområdet*
- *Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, i tråd med distriktsplan*
- *Start og landing med helikopter ved utøvelse av reindrift*

- *Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift*
- *Nødvendig rydding/vedlikehold av kjøre- og flytteleier ved utøvelse av reindrift*
- *Nødvendig bevaring og restaurering av kulturminner.*

Med hensyn til forskriftene anfører Sametinget at § 2 om formål, samt § 4 om reindriften bruk av snøscooter på snødekt mark er helt i tråd med tidligere enighet mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, og er fornøyd med det.

Sametinget mener at følgende formulering bør inn i § 6:

”Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, i tråd med forvaltningsplan, jfr. § 7”.

Under § 4 bør tas inn: ”Reindriften nødvendige uttak av trevirke til brensel og bjørk for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr”.

Orienteringsaktiviteter

Norges orienteringsforbund kan ikke akseptere et generelt forbud mot idrettsarrangementer. Dette er standardformuleringer som automatisk tas inn i alle slike forskrifter og som det ikke finnes faglige og dokumenterbart grunnlag for i forhold til vår virksomhet. Gjennomføring av ulike orienteringsaktiviteter, som o-løp og turorientering, gjøres i nært samarbeid med grunneiere og etter faglige retningslinjer slik at ulemper eller skadevirkninger unngås. Forskningsundersøkelser har vist at selv under ekstreme værforhold, i sårbar natur og med meget store deltakertall (mange tusen) ikke har påført naturmiljøet skader over tid. Norges Orienteringsforbund er av den klare oppfatning at de selv pålagte begrensninger som ligger i "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" som blant annet Direktoratet for naturforvaltning har inngått med o-idretten vil ivareta vernehensynet.

5.1. Direktoratet for naturforvaltnings merknader

Generelle merknader til avgrensning av verneområdene

Flere uttalelser tar opp at de mener arronderingen av verneområdene ikke er god nok, og ber om at verneområdene utvides. Noen områder har uheldig arrondering, noe som kan skyldes at det er foretatt avgrensning i forhold til plantefelt, veier eller andre tekniske inngrep. For de områdene som er framkommet gjennom ordningen med frivillig vern og for områder vernet på

Opplysningsvesenets fond sine eiendommer, gjelder at eiendomsforholdene også setter rammer for hvordan verneområdene kan arronderes. Dersom grunneiere ikke har vært villig til å tilby arealer for frivillig vern, eller at tilbudene ikke har omfattet alt areal som har verne kvaliteter, setter dette rammer for hvordan verneområdene kan avgrenses. Det er ikke mulig innenfor rammen av frivillig vern å ta inn areal som miljøforvaltningen kunne ønske at inngikk i verneområdene, dersom det ikke oppnås aksept for dette fra de berørte grunneiere.

Dersom det på et seinere tidspunkt blir mulig, kan arbeidet med utvidelse tas opp igjen. Dette er allerede skjedd i flere områder vernet gjennom frivillig vern.

Verneforskriftene

DN vil kort gjennomgå innholdet i verneforskriftene og kommentere noen av de temaer som er tatt opp i høringene.

DN understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitres. Det er også viktig at den økosystemtilnærming som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablert plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulans-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvelseskjøring i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering av hvilke områder det er aktuelt å åpne for mulighet for å søke om dispensasjon for øvingskjøring i. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Dersom det viser seg nødvendig for å ivareta verneformålet, kan Direktoratet for naturforvaltning forby eller regulere ferdsele i hele eller deler av reservatene. Et slikt forslag om forbud eller regulering av ferdsele må i så fall først ut på høring til berørte parter.

Vedlikehold av anlegg, herunder bygninger, som er i bruk på vernetidspunktet er tillatt. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark. Vedlikehold omfatter ikke nybygging eller utbedring, men en opprettholdelse av opprinnelig standard.

DN vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene.

Reindrift

Hva angår reindriften og hensynet til de samiske interessene, så er utgangspunktet det fundament som er skapt gjennom tidligere drøftinger mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, herunder avtalen om konsultasjonsordning. Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn hva angår § 2 formålsparagrafen, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres.

Sametinget er fornøyd med forslag til formålsparagrafer, og at snøscooterkjøring har direkte unntak, og ber om direkte unntak for barmarkskjøring, samt for bl.a. uttak av virke til brensel og anlegg som gjerder mv. Reindriftsadministrasjonen ber om at samtlige punkt jfr. aktiviteter i medhold av § 23-26 i reindriftsloven, reguleres som unntakspunkt i § 7. Dette omfatter barmarkskjøring, start og landing med helikopter, uttak av trevirke til brensel og anlegg, oppføring av midlertidige anlegg, rydding av kjøre- og flytteleier, bevaring og restaurering av kulturminner. Samtidig påpekes ønske om at fredningsforskrifter er mest mulig like, slik at næringen slipper å forholde seg til ulike forskrifter i ulike områder.

DN er enig i at det er upraktisk med forskrifter av ulik utforming, og mener også at det er upraktisk med et omfattende søkeregime i forhold til rettigheter reindriftnæringen har jf. reindriftsloven, og som samtidig eventuelt ikke er i konflikt med fredningsformålet. På den andre siden er det viktige og sårbare biologiske element i alle de foreslåtte områder. Dette går både på sjeldne og sårbare arter knyttet til gammel skog, ulike skogtyper og gammel skog i seg selv.

Etter DN's vurdering er det derfor nødvendig at de sårbare verdier som danner grunnlaget for verneformålet, er beskyttet mot alle tiltak som utgjør en fare for verdiene. På den andre siden er områdene i denne tilrådingen relativt store og relativt robuste i forhold til den samiske virksomheten. I betydelig grad kan det tas ut ved, materialer for sløyd mv. uten at det er konflikt med verneinteresser. Det er således i utgangspunktet ikke noen betydelig konflikt mellom de samiske interesser og områdenes verdier i seg selv. Spørsmålet er å etablere en forskrift som både ivaretar verneverdiene og som samtidig er praktisk og fleksibel for de samiske interesser.

DN anbefaler at det etableres en praksis med flerårige tillatelser etter forvaltningsplan, slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte. Etter endringer av reindriftsloven har distriktsplanen fått mindre formell status, og egengodkjennes i dag av reinbeitedistriktene. Distriktsplan er således ikke lenger egnet for å ha en egen formell status i forhold til en forskrift. Som systematisk flerårsmekanisme er derfor forvaltningsplan etter naturmangfoldloven mest hensiktsmessig.

Orienteringsaktiviteter

Norges orienteringsforbund mener at et generelt forbud mot idrettsarrangementer ikke kan aksepteres. DN vurderer det som viktig at denne typen aktivitet i verneområder kan kontrolleres av forvaltningsmyndigheten, slik at man kan unngå sårbare områder og sårbare tidsperioder. Ulike typer natur vil ha ulik grad av sårbarhet, dette vil også variere etter tidspunkt på året. For enkelte områder med kjent aktivitet er det gitt adgang til idrettsarrangementer i tråd med forvaltningsplan, for øvrige større verneområder inngår i forskriften at det etter søknad kan gis dispensasjon for slike aktiviteter. DN ønsker ikke å endre på denne bestemmelsen.

Utfrakt av felt storvilt

Noen høringsparter har fremmet ønske om at det åpnes for bruk av lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og at det ikke settes krav til at det skal være beltekjøretøy. DN har lagt til grunn at best mulig teknologi bør benyttes. Beltekjøretøyer har et lavt marktrykk og er for de fleste marktyper vurdert å være mest skånsomt. DN har derfor valgt å gi direkte åpning for bruk av beltekjøretøy i verneforskriftene for bruk til uttransport av storvilt (elg og hjort). Etter søknad kan annet type kjøretøy (ATV) tillates. Det presiseres at i slike tilfeller skal det reelle behovet vurderes, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer, dette vil særlig være aktuelt for bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

5.2. Miljøverndepartementets merknader

Kraftledninger og reguleringsmagasiner

Det inngår eksisterende kraftledninger i område nr. 2, 10, 15 og 23.

Følgende områder grenser til reguleringsmagasin for vannkraft:

- Område nr.2: I Sprinkåttjennane er en mindre regulering for et eksisterende minikraftverk. Selve dammen ligger utenfor foreslått verneområde, men de to tjernene er oppdemt ca en halv meter.
- Område nr. 9: Området grenser til innsjøen Dragsten, som er regulert til kraftformål.
- Område nr. 12: Innsjøen Øksne som grenser til verneområdet i vest er regulert (Hakavika kraftverk).

Med hensyn til den løpende drift av reguleringsmagasiner legges det til grunn følgende, jf. omtale i fellesbrevet av 3.11.2004 fra NVE og DN: "For verneområder som grenser mot magasin, følger grensen høyeste regulerte vannstand (HRV). Man må være oppmerksom på at ved flom kan vannstanden stige over HRV og at det da kan være nødvendig å gjøre avbøtende tiltak i denne sonen selv om den ikke er en del av magasinet. Slike tiltak må gjennomføres på mest mulig skånsom måte og vil da normalt ikke berøre verneverdiene. Eventuelle dispensasjoner må vurderes etter den generelle dispensasjonshjemmelen."

Samiske interesser

Område nr. 6, 7, 8 og 26 ligger i reinbeitedistrikter.

Miljøverndepartementet har forelagt verneforslaget for Sametinget, og etter enkelte justeringer i aktuelle verneforskrifter har Sametinget gitt sin tilslutning til verneforslaget.

I verneforskriftens § 7 er det etter søknad åpnet for nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift. Når det gjelder reindrift kan det etter søknad gis flerårige

tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven. Det er videre enighet om at når det gjelder nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, skal temaet også inngå i forvaltningsplaner som utarbeides for verneområdene.

Sametinget er uenig i tolkningen om at distriktsplaner etter reindriftsloven har fått mindre formell status, jf. omtale av dette temaet i teksten over.

Sametinget har gitt uttrykk for følgende synspunkt: "Samiske eiendoms-, besittelses- og bruksrettigheter er ikke endelig kartlagt for de foreslåtte verneområdene. En eventuell framtidig kartlegging og anerkjennelse av rettigheter i områdene vil kunne ha konsekvenser med hensyn til blant annet erstatning".

Det er for øvrig generelt viktig for reindriftsutøverne at det er enkelt å finne grensene for verneområdene ute i terrenget, bl.a. ved grensemerking og hensiktsmessige kart.

Andre forhold

Det vil så snart som mulig utarbeides forvaltningsplan for de områdene der det kreves, blant annet for områdene innenfor reinbeitedistrikter.

Når det gjelder gjenoppføring av lovlig oppsatte bygninger som er blitt ødelagt ved brann eller naturskade, samt eventuelt behov for motorisert transport i den forbindelse, må søknader om dette behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen. Det vil generelt bli gitt tillatelse til slik gjenoppføring, innenfor samme størrelse og bruksområde som opprinnelig bygning.

Når det gjelder oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting er det etter søknad åpnet for å kunne gi dispensasjon for dette, inkl. nødvendig motorferdsel i den forbindelse, i områder hvor dette har vært en aktuell problemstilling. Det skilles i denne sammenheng ikke mellom midlertidige og faste gjerder. Generelt vil gjerder konsentrere dyretråkk langs gjerdene, noe som kan gi påvirkning på verneområdene. Dette må vurderes i det enkelte tilfelle i forbindelse med eventuelle søknader.

Det er i noen områder etter søknad åpnet for å kunne gi dispensasjon for utkjøring av saltsteiner med motorkjøretøy. Dette gjelder områder hvor dette er vurdert som forsvarlig av hensyn til verneverdier, og er aktuelt særlig i større områder der det er snakk om relativt lange avstander.

Forholdet til matloven: I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Departementets tilråding

Det vises til merknader fra Miljøverndepartementet over. For øvrig slutter departementet seg til direktoratets vurderinger i kap. 5.

6. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE SOM FORESLÅS VERNET

1. Asgjerdstigfjell naturreservat, Drangedal kommune, Telemark fylke.

Totalareal 759 daa, hvorav 469 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Asgjerdstigfjell ligger på vestsiden av Plankedalen rett nord for Henneseid på nordsiden av Øvre Tokke og rv 356, og utgjør en markert kolle med bratte sider unntatt mot nord. I nordøst finner vi en kompleks topografi med kryssende kløfter og sprekkedaler.

I vernesammenheng er særlig av interesse forekomstene av gammel eikeskog, med mye svært gammel og tildels grov eik, enkelte hule eiker, eikegadd og eikelæger, og med en del funn av- og et ytterligere stort potensiale for rødlistearter. Selv om det forekommer enkelte eikestubber de aller fleste steder, så er forekomsten totalt sett av svært gammel eik, eikegadd og eikelæger her blant de største og viktigste i Drangedal og således også regionalt-nasjonalt. Dette er også en av de viktigste forekomstene regionalt av rik, intakt lågurteikeskog.

Andre typer edellauvskog er gjennomgående mer påvirket og yngre. Stedvis finnes noe grov, gammel lind og lindsokler (særlig i utilgjengelige eik-lindepartier), mens det er observert få gamle trær av ask, spisslønn og alm, og det er registrert lite velutviklede rikbarksamfunn på edellauvtrærne.

I det nesten utilgjengelige sørberget av Asgjerdstigfjell er det i tillegg til gammel eik også stedvis bra innslag av gammel, grov furu, furugadd og furulæger. Granskogen er ofte flersjiktet-heterogen, men ikke veldig gammel, og det er lite død ved av gran på lokaliteten.

Området har et høyt mangfold, først og fremst pga. stor variasjon i topografi og skogtyper, betydelig innslag av rike skogtyper, særlig rike edellauvskogstyper med høyt mangfold, forekomst av habitater som huser mange rødlistearter og forekomst av viktige habitatkvaliteter knyttet til gammel eikeskog.

Pga. omfang, rikhet og variasjon i edellauvskog, og spesielt pga. de unike forekomstene av rik, gammel eikeskog vurderes Asgjerdstigfjell å være av nasjonal verneverdi (***)).

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold i form av stor variasjon av skogtyper med stort biologisk mangfold. Området er egenartet i form av stedvis urskogpreget rik lågurteikeskog med gammel hul eik, eikegadd og eikelæger. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Påvirkningsgrad og gammelskogpreg varierer betydelig innenfor lokaliteten. Det er noen få bestand med nyere flatehogster innenfor verneforslaget. En brem med edellauvskog nederst i liene mot veien i øst og mot eiendomsgrensa i sør er preget av ungskog, men også her finnes enkelte grove eike og lindetrær innimellom som indikerer at det i hovedsak ikke har vært helt flatehogd. Oppover i de bratte liene blir skogen gradvis mindre påvirket, og innslaget av gamle grove trær øker.

Det finnes et par gamle driftsveier/traktorveier: opp Tjuvhellerdalen i nord og i grensen for verneforslaget i sør sør-øst. En liten hytte ligger like utenfor verneforslaget på nordsiden av Tjuvhellerknatten.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med område nr. 19 og 20. Utkastet til verneplan ble sendt på høring til berørte grunneiere, kommunene, fylkeskommunene, samt til Drangedal og Tørdal Bondelag, Lardal Bondelag, Lardal skogeigarlag, Larviksmarka Fluefiskerforening, Omholtfjell Fiskerlag, Lardal JFF, Siljan JFF, Drangedal skogeigarlag, Drangedal JFF, AT Skog BA, Viken Skog BA, Naturvernforbundet i Telemark, Naturvernforbundet i Vestfold, NJFF Telemark, NJFF i Vestfold, NOF Telemark, NOF Vestfold, NORSKOG, NVE Region Sør, Telemark Turistforening, Larvik og Omegn turistforening, Statens Vegvesen, Skagerak Nett AS, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Telemark Regiment, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Vestfold Bondelag, Vestfold Bonde- og Småbrukerlag, Telemark Botaniske forening, Telemark Geologiforening, Telemark Bondelag, Tønsberg og Omegn Turistforening, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonuler for Østlandet og Agderfylkene, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersekkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, NHO Reiseliv, Natur og

Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Følgende sentrale instanser har ingen merknader til verneforslaget:

Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg og Forbrukerrådet Buskerud, Vestfold og Telemark.

NJFF Telemark viser til innspill i forbindelse med oppstartmeldingen og opplyser at organisasjonen er fornøyd med at nevnte innspill er tatt hensyn til i utarbeidelsen av verneforskrift. NJFF Telemark har derfor ingen ytterligere kommentarer.

Telemark Turistforening viser til tidlegere innspill i saken når det gjeld alle tre områdene. ”*Me sluttar oss til verneforslaga for alle tre områda med tilhøyrande verneføresegner. TT er tilfreds med at dei fleste sider av allemannsretten, heimla i gjeldande friluftslav (før pågåande revisjon), kan utøvast i verneområda.*”

På generelt grunnlag vil TT slutningsvis seie at det er bra når viktige og natur- og miljømessig verdfulle naturområde, i kraft av naturmangfaldslova, blir varig sikra mot ulike typer omdisponeringar, og der denne sikringa i liten grad har konsekvensar for utøving av miljøvenleg friluftsliv og tradisjonell ferdsl.”

Telemark orienteringskrets uttaler følgende: ”*Telemark Orienteringskrets har sendt ut dokumentene angående verneplan for skogsområder i Telemark til berørte klubber og basert på disse og orienteringskrestens valgte styre har vi noen kommentarer.*”

Vi synes at etablering av naturreservater kan være grunnlag for å bevare arealer slik at de får utvikle seg uten inngrep kan være positivt. Telemark Orienteringskrets har imidlertid noen kommentarer til de bestemmelsene som gjelder for naturreservater.

Telemark Orienteringskrets med tilhørende klubber har følgende kommentarer til:

” § 3 Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

4. ”*Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt*”.

Orienteringsarrangementer krever tillatelser fra grunneier(e) for:

-plass til parkering av arrangørens, deltakeres og tilskueres biler.

-plass til arena.

-plass til avvikling av start for deltakerne i konkurransen.

Disse arealene vil aldri befinne seg innenfor et naturreservat. Poster (kontrollpunkter) som orienteringsløperne skal passere gjennom konkurransen har etter friluftslaven ikke behov for grunneiers tillatelse til å plasseres ute i terrenget. Denne ferdsl mellom kontrollpunktene (postene) gjør mindre inngrep i naturen enn transport av tyngre jaktbytter, som er tillatt.

Ferdslen mellom kontrollpunktene er ikke merket i naturen og deltakerne må selv finne hvordan de skal finne frem.

Fra Telemark Orienteringskrets synes termen ”idrettarrangement” under pkt. 4 å være en for generell begrensning når en tenker på ferdsl mellom kontrollpunktene (postene) i en orienteringskonkurrans.

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:

Forslag, her burde som nytt tilleggs underpunkt vært tatt inn:

10. ”*Ferdsl mellom kontrollpunkter (poster) i orienteringskonkurranser.*”

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser,

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

”*Avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3 nr. 4 (teltleirer, arrangementer mv)*”.

Dette kravet i § 7 underpunkt 1. synes å være en altfor omfattende prosedyre for å få tillatelse til å plassere kontrollpunkter (poster) innenfor et naturreservat i forbindelse med en orienteringskonkurrans.”

Norges orienteringsforbund har ikke innvendinger til selve verneforslaget, men til verneforskriftens § 3 pkt 4. Det heter videre i uttalelser, vi siterer:

"Norges orienteringsforbund er av den klare oppfatning at et generelt forbud mot idrettsarrangementer ikke kan aksepteres. Dette er standardformuleringer som automatisk tas inn i alle slike forskrifter og som det ikke finnes faglige og dokumenterbart grunnlag for i forhold til vår virksomhet. Gjennomføring av ulike orienteringsaktiviteter, som o-løp og turorientering, gjøres i nært samarbeid med grunneiere og etter faglige retningslinjer slik at ulemper eller skadevirkninger unngås. Forskningsundersøkelser har vist at selv under ekstreme værforhold, i sårbar natur og med meget store deltakertall (mange tusen) ikke har påført naturmiljøet skader over tid. Norges Orienteringsforbund er av den klare oppfatning at de selvpålagte begrensninger som ligger i "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" som blant annet Direktoratet for naturforvaltning har inngått med o-idretten vil ivareta vernehensynet." Norges orienteringsforbund viser til uttalelsen fra Telemark Orienteringskrets og stiller seg bak denne.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene: Når det gjelder uttalelsen fra Telemark Orienteringskrets og Norges Orienteringsforbund, viser Fylkesmannen til at dette er standard bestemmelser som brukes i alle verneforskrifter. Fylkesmannen vil likevel nevne at dette er små områder der fylkesmannen ikke kjenner til at det er utarbeidet orienteringskart. Det kan derfor ikke påføre særlige store ulemper for idretten om poster etter fredning må legges utenom disse arealene. Verneforskriften åpner imidlertid for dispensasjon etter søknad i 7 pkt 1. for avgrenset bruk av reservatet til slike formål.

Fylkesmannens tilråding: Siden det ikke ligger fiskevann i arealet som fredes foreslår Fylkesmannen at fiske tas ut av § 3 pkt 2 i verneforskriften. Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slik endring i forskriften som nevnt ovenfor, men for øvrig med verneforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

DNs tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. DN støtter fylkesmannens forslag til endring i forskriften. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften i forhold til den gjeldende naturmangfold-loven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Asgjerdstigfjell som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Asgjerdstigfjell naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

2. Mørkvassjuvet naturreservat (utvidelse), Nome og Drangedal kommuner, Telemark

Utvidelsesareal 19 840 daa, hvorav 10 515 daa produktiv skog. Nytt totalareal er 24 318 daa, hvorav 13 337 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området omfatter både det eksisterende Mørkvassjuvet naturreservat, statens eiendom som ikke ble freda i 2002 og private arealer i Nome og Drangedal. I Drangedal inngår arealer som var med i "Pilotprosjektet frivillig vern av skog" men som det ikke ble inngått avtaler for den gang. Nå er arealene noe utvidet i forhold til det arealet som det ble forhandlet om i pilotprosjektet. Det inngår også et delområde kalt Londalen sør som fysisk ikke henger sammen med de øvrige arealene.

Arealene har stor høydegradient fra 72 m.o.h. ved Flåvatn i nord opp til Ruglefjell i sørøstre hjørne på knapt 850 m.o.h. Mens eksisterende Mørkvassjuvet naturreservat i hovedsak er nordvendte lier med en stor markert bekkeløft, omfatter utvidelsesarealene arealer med stor variasjon i topografi og eksponering. Det går to markerte dalfører i øst - vestlig retning i området:

Ervingsdalen med Ervingdalselva i nord og Londalen i sør. I tillegg til den markerte bekkekløften Mørkvassjuvet, omfatter verneforslaget bekkekløfta Furuvasjuvet med omkringliggende arealer. Høyereleggende barblandingskog med endel myr og impediment utgjør den arealmessige største delen. Rikere naturtyper forekommer i lavere deler av området, spesielt ned mot Flåvann i nord. Her er det biologiske mangfoldet generelt større enn i de mer lavproduktive og høyereleggende arealene. Skogstrukturen i de tilbudte arealene varierer mye, fra naturpreget flersjiktet skog med høye naturkvaliteter til flatehogster/plantefelt uten spesielle vernekvaliteter pr i dag.

Varmekjær edelløvskog med rene alm-linde skoger er eksempel på vegetasjonstyper i nedre del av området. Frodig granskog av lågurtype er også knyttet til lavere vegetasjonsoner på rikere mark. Dette er biologisk viktige typeområder, ofte med rikt artsinventar. Begge disse vegetasjonstypene er prioriterte og underrepresenterte i dagens skogvern (Fremstad m.fl. 2001). I de høyereleggende delene av terrenget dominerer lavproduktive barblandingskoger. I utvidelsesforslaget inneholder spesielt furuskogen på Solum og Furustulheia strukturer som i høy grad vil styrke og tilføre furuskogselementer, som ikke finnes innen reservatet i dag.

Beliggenhet vis a vis Mørkvassjuvet NR, som er et nasjonalt verneverdig, svært viktig reservat i boremonemoral sone, er gunstig for de omkringliggende områdene. Dette gjelder både for opprettholdelse av stabile skogsmiljøer og utveksling av arter. Samlet vurderes området å være av nasjonal verneverdi (***)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av sin størrelse, stor variasjon av skogtyper og større arealer med naturskogpreg. Området er egenartet i form av stor artsrikdom, herunder flere sjeldne og sårbare gammelskogsarter av sopp og lav. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er avsatt som LNF-områder i kommuneplanene for Drangedal og Nome.

Inngrepstatus: To skogsbilveger - Ervingdalsvegen og Mørkvassvegen - går inn i naturreservatet. Ervingdalsvegen går over i traktorveg om lag midt i Ervingdalen og fortsetter ned til hyttene på Grimnes. Øst på Grimnesodden går det en traktorveg opp fra Flåvatn. Fra denne vegen går det en hestevog til husmannsplassen Liane. Mørkvassvegen har flere avgreininger med traktorveger, og det er også flere andre traktorveger som går inn i området. En overføringslinje på 320 kV går over området. Litt opp i lia sørøst for Grimnes ligger de to Grimnessetrene. Det står flere hus på hver av setrene, og det er gamle setervoller det er ønske om å holde i hevd. Det ligger i alt 11 hytter i området.

For å få til et sammenhengende og godt arrondert verneområde er det tatt med arealer med yngre produksjonsskog og noen plantefelt. De fleste hogstene er utført for 30 til 45 år siden og hogst-inngrepene er ikke så tydelige lenger. Disse arealene ligger i tilknytning til det etablerte vegnettet. Springkottjernene på Fuglesteheia i Drangedal er oppdemt om lag 1,2 m. Selve dammen ligger på utsiden av det foreslåtte naturreservatet, men reguleringen har påvirkning på et tjern som ligger innenfor det foreslåtte verneområdet. Det foregår her kalking og utsetting av fisk etter plan. Det går en etablert og noe tilrettelagt skiløype rundt Knarrstulen.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med et annet område i Telemark fylke. Utkastet til verneplan ble sendt på høring til berørte grunneiere, kommunene, fylkeskommunen, samt til Drangedal og Tørdal Bondelag, Drangedal skogeigarlag, Drangedal JFF, Lunde og Flåbygd Bondelag, Nome Skogeigarlag, Lunde JFF, Tinn Bondelag, Tinn Skogeigarlag, Tinn JFF, AT Skog BA, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, NORSKOG, NVE Region Sør, Telemark Turistforening, Statens Vegvesen Region Sør, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Botaniske forening, Telemark Geologiforening, Telemark Bondelag, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonsulenter for Østlandet og Agderfylkene, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersekkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond,

Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, NHO Reiseliv, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Følgende sentrale instanser har ingen merknader til verneforslagene: Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Luftfartstilsynet og Universitetet for Miljø- og Biovitenskap Institutt for naturforvaltning.

Forsvarsbygg uttaler at Forsvarets installasjoner eller eiendommer ikke berøres, og viser til at militære luftoperative virksomheter vil sortere under unntak i forskriftens § 6 pkt 1.

Olav Norem, grunneier i Drangedal, har ingen innvendinger til høringsbrev eller foreslått verneforskrift men har følgende merknader: *“De foreslåtte grensene for naturreservatet er trukket etter grensen for gammel skog og nyplantede arealer. Det gir mange vinkler. Jeg er innstilt på å rette ut dette slik at grensen blir noe mer rettlinjet, også om det vil gi en mindre økning i vernet areal. Jeg går ut fra at vi kommer tilbake til det når grensene skal avmerkes.*

Før området ble tilbudt til frivillig vern hadde jeg søkt Drangedal kommune om å bygge driftshytte ved Springkottjenn, på det området som er holdt utenfor vern. Søknadsprosessen har tatt lang tid, men jeg har nå fått godkjent driftshytte på dette stedet. Jeg vedlegger kopi av godkjent melding. Hyttematerialene er allerede kjørt inn til stedet. Stien inn dit er tidligere oppgitt til Fylkesmannen. Den brukes nå i forbindelse med fiske i Springkottjennene. Jeg ber om at den godkjente hytten merkes på kartet, plassering er vist på vedlagte kopi av kartet”

Halvor Dag Rinde og Eivind Frode Binde uttaler følgende: *“Mørkvassjuvet med tilliggende areal er et av de viktigste skogsområdene vi kjenner til i Norge. Det er et av skogområdene i landet hvor det er påvist flest rødlistede arter. Området er unikt i nasjonal målestokk og man bør derfor forsøke å gi området en optimal avgrensning slik at alle verneverdiene fanges opp. Verneforslaget slik det foreligger er positivt. Det er imidlertid uheldig at 3 viktige kjerneområder ikke er inkludert innen foreslått avgrensning. Disse har alle særegne naturkvaliteter som ytterligere høyner områdets totale verneverdi, og bør prioriteres i videre verneplanarbeid. Disse er ikke med i verneforslaget:*

1. Tveistuldalen (regional verneverdi)
2. Groalia (nasjonal verneverdi)
3. Grimnesodden (regional verneverdi)

For nærmere beskrivelse henvises til rapporten “Forslag til utvidelse av Mørkvassjuvet NR” Rinde og Rinde 2006.”

De har følgende merknader til verneforskriften: *“§ 4 Generelle unntak fra verneforskriften. 7.Vedlikehold av skogsbilvegene Ervingsdalsvegen og Mørkvassvegen, samt traktorveger avmerka på vernekartet.*

Naturreservat representerer den strengeste verneformen. Veger for motorisert ferdsel i et naturreservat er i så måte uheldig. I et reservatområde bør de naturlige prosessene foregå mest mulig uforstyrret av menneskelig aktivitet inkludert motorisert ferdsel.

Det bør ikke utføres standardhevning på eksisterende kjøreveier. Traktorveier og tømmerleper lagd for hogstformål, og som de seneste 10-årene har grodd til med naturlig skog, bør gis fri utvikling med formål å gjenskape na urskog.

10. Drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi og kraftanlegg.

Bør utføres så skånsomt som mulig, og det bør tas flerbrukshensyn. Det bør i traseen til eksisterende kraftlinje legges vekt på å gjenskape et naturlig preg og ta hensyn til viktige elementer i skogsmiljøet. Kraftlinjetrasen bør inngå som en mest mulig naturlig del av reservatet, så langt dette er praktisk mulig og sikkerhetsmessig forsvarlig.

§ 9 Skjøtsel

Det bør utarbeides en skjøtelsesplan for verneområdet. Skjøtelsesplanen bør inneholde planer for tynning i granplantefelt og sterk gjengroing av lauvskog etter tidligere hogster, for å fremskynde

en restaurering mot naturskog. Skjøtsel bør også utføres på arealer som fremdeles innehar biologiske kvaliteter knyttet til gammelt kulturlandskap, som setervoller hvor det tidligere har vært drevet slått og beite”.

Drangedal kommune har ingen kommentarer til verneforslaget, men vil presisere på generelt grunnlag viktigheten av at vernet er frivillig. Kommunen mener det gjør verneprosessen bedre, og utvidelse av verneområdet, dersom det skulle være ønskelig, vil også være lettere å få til gjennom frivillig vern. Frivillig vern baserer seg på et tett samarbeid mellom grunneier og vernemyndighet, noe som er sentralt for å få gode resultater.

Nome kommune, kommunestyret, har enstemmig sluttet seg til følgende innstilling:

1. Nome kommunestyre er positiv til utvidelsen av Mørkvassjuvet naturreservat
2. Nome kommunestyre er positive til innholdet i verneforskriften, med en presisering. § 6 pkt 6 regulerer ferdsele på de to skogsbilvegene Ervingdalsvegen og Mørkvassvegen som går inn i verneområdet. Formuleringen “nødvendig motorferdsel” kan oppfattes som en innskrenkning i forhold til dagens situasjon som åpner for generell motorferdsel. Punktet bør omformuleres, slik at det ikke kan misforstås.

Ragnhild Streitlien har oversendt kopi av skjøte for hytteeiendom gnr/bnr 115/77. Det er hennes datter som er grunneier, og i det tinglyste skjøtet er påført følgende rettigheter på eiendom gnr/bnr 115/1:

- adkomstvei fram til gnr/bnr 115/77
- Fortøyning av båt på anvist plass på Grimnesstranda
- Bruk av Grimnesstranda
- Uttak av ved til eget hyttebruk

Gnr/bnr 115/77 blir nå liggende inne i naturreservatet og er helt omslutta av det som er freda på eiendommen gnr/bnr 115/1.

Hytteier ønsker å beholde de tinglyste rettighetene og går ut fra at verneplanen ikke er til hinder for at de kan sette opp nye bygninger, gjerde etc på deres eiendom gnr/bnr 115/77.

Øyvind Jensen er eier av hytte med festetomt på gnr/bnr 115/15, feste nr 11 i Nome kommune. I kjøpekontrakten fremgår det at “kjøper får fiskerett i Furuvann og anledning til å hogge ved på grunneiers eiendom, gnr/bnr 115/15 “. Øyvind Jensen vil fortsatt gjøre sine rettigheter fra kjøpekontrakten gjeldende.

Norges naturvernforbund, skogutvalget, uttaler følgende:

*“Norges Naturvernforbund vil gi sin støtte til en utvidelse av Mørkvassjuvet naturreservat og er glad for at prosessen med å verne større deler av dette viktige skogområdet nå nærmer seg sin avslutning. Det nåværende naturreservatet inneholder uvanlig mange rødlistearter. Den foreslåtte utvidelsen omfatter flere rødlistearter og i tillegg mange viktige og varierte naturtyper. Til sanunen vil det nye naturreservatet ha et biologisk mangfold som få andre verneområder kan vise maken til. Det er overveiende sannsynlig at eksisterende naturreservat sammen med hele arealet som er dokumentert verneverdig, til sammen vil ha **** -verneverdier.*

Utvidelsen oppfyller flere av manglene ved dagens situasjon som vist i Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) fagrapport 54. Evaluering av skogvernet i Norge og fra NINAs oppdragsmelding 769 (2003 - liste over prioriterte mangler ved skogvernet, bl.a.

- store områder (større enn 10 km²)
- viktige forekomster av rødlistearter
- større areal av rike skogtyper
- store arealer av gammel skog.

I store trekk er den foreslåtte avgrensningen av området god. I forhold til registreringer av naturverdier som er gjort i området gjennom “Forslag til utvidelse av Mørkvassjuvet NR” (Rinde og Rinde, 2006,), mener vi at foreslått avgrensning er noe suboptimal. Viktige delområder som områdene Grinmesodden i nord, Flogåa-Groa i vest og Tveitstuldalen i øst må også inkluderes i verneområdet på grunn av de store kvalitetene disse områdene har. Det er positivt at også Tveitstuldalen i ettertid er tilbudt til vern. I en kommende utvidelse er det viktig at også de to andre overnevnte områder inkluderes. Uavhengig om disse tilbys tilfrivillig vern eller ikke, må de inkluderes da det er dokumentert at de inneholder viktige naturfaglige kvaliteter, kvaliteter som ikke eller i liten grad ellers finnes innenfor utvidelsesforslaget.

Naturfaglige registreringer.

Vi registrerer at deler av det tilbudte arealet ikke er naturfaglig registrert. Dette gjelder bl.a. det frittstående delområdet i sør. Vi mener det er forvaltningsmessig uheldig at man ikke

gjennomfører slike registreringer slik at man har et faglig grunnlag for å ta disse arealer med i et vern. Det er viktig så lenge man har knappe økonomiske ressurser til vern i Norge, at man kun prioriteres vern av arealer som det basert på uavhengige faglige vurderinger tilsier at man verner. For øvrig er særlig arbeidet til Rinde og Rinde meget godt, og så lenge disses rapport ikke argumenterer for vern av de ikke-dokumenterte arealer, er det viktig at man har et faglig grunnlag for å inkludere disse.”

NVE kan ikke se at forslagene om utvidelser av reservatene kommer i konflikt med vassdrags- eller energiinteresser. NVE påpeker kraftlinjen som berører den foreslåtte utvidelsen av Mørkvassjuvet, og det forutsettes at vernet ikke er til hinder for nødvendig vedlikehold av kraftlinjen. For øvrig viser NVE til et felles brev av 3. november 2004 fra NVE og DN der forholdet mellom vassdrags/energianlegg og verneområder er omtalt.

Fylkesmannens kommentarer til uttalelsene:

Fylkesmannen er positiv til forslagene fra Olav Norem om mindre praktiske justeringer av vernegrensa for å få noen færre grensepunkter. Dette kan gjøres under grensegangen etter vernevedtaket. Fylkesmannen vil sørge for at hytta avmerkes på vernekartet.

Brødrene Rinde påpeker at det er verneverdige arealer som burde ha vært innlemmet i det framtidige utvida reservatet. Fylkesmannen er enig i det, men siden vi ikke har fått tilbud om frivillig vern på disse arealene er de ikke tatt med.

Brødrene Rinde ønsker å minimalisere motorisert ferdsel i verneområdet og de ønsker ikke at det skal utføres standardheving på eksisterende veier. Traktorsleper og tømmerveier som de siste 10 åra har grodd til, bør etter deres mening gro til med tanke på å gjenskape naturskog. Fylkesmannen er enig i prinsippet om at motorferdsel i et naturreservat skal minimaliseres. I området er det etablerte skogsbilveger som er åpne for allmennheten mot betaling, og det er flere traktorveier som grunneierne ønsker å bruke for utkjøring av felt storvilt. Disse er avmerket på vernekartet. I noen tilfeller er det tatt forbehold om transport av tømmer ved skogsdrift på bakenforliggende arealer som ikke er freda. Det er derfor gjort en avveining mellom det å få til vern på et stort areal, samtidig som vi vet at det i dag er nødvendig med motorisert ferdsel for transport av felt storvilt, tømmer og i noen tilfeller varer og materialer til fritidshytter. Forskriften åpner ikke for oppgradering av vegklasse, men gir kun hjemmel for nødvendig vedlikehold for å holde den standard som veiene har ved fredningstidspunktet

Nome kommune har spesielt pekt på at Ervingdalsvegen og Mørkvassvegen som i dag er åpne for allmennheten mot betaling, fortsatt må bli det. Kommunen mener at bestemmelsen i § 6 pkt 6 er uklar slik den var formulert i forskriften som ble sendt på høring, og ber derfor om at den må endres. Det er derfor foreslått en mindre justering av ordlyden i denne bestemmelsen i verneforskriften.

Brødrene Rinde påpeker at vedlikeholdet av kraftlinja og den breie kraftgata bør gjøres så skånsomt som mulig, og at det bør legges vekt på å gjenskape et så naturlig preg som mulig i kraftgata. Fylkesmannen er enig i disse synspunktene og vil ta det opp med Statnett SF slik at linjetraseen kan inngå som en mest mulig naturlig del av reservatet, så langt dette er praktisk mulig og sikkerhetsmessig forsvarlig. Hvis det blir laget forvaltningsplan etter § 10 i verneforskriften kan dette inngå der.

Brødrene Rinde mener det bør utarbeides skjøtselsplan for området spesielt for å fremskynde en restaurering av kulturskog mot naturskog og vedlikehold av arealer med kvaliteter knyttet til gammelt kulurlandskap. Fylkesmannen vil ta opp til vurdering om det skal utarbeides en enkel forvaltningsplan for området. Behovet for midler til arbeid med forvaltningsplan må ses i sammenheng med andre verneområder slik at det kan gjøres en samlet prioritering når det søkes om midler.

Nome kommune er positive til utvidelsen og til verneforskriften slik den er utformet, bortsett fra at den ber om en presisering av § 6 pkt 6. Denne bestemmelsen regulerer ferdselen på Mørkvassvegen og Ervingdalsvegen og formuleringen “nødvendig motorferdsel” kan oppfattes som en innskrenking i forhold til dagens situasjon som åpner for generell motorferdsel. Kommunen ber om at punktet omformuleres slik at det ikke kan misforstås.

Fylkesmannen er enig i dette, og det har hele tiden vært meningen at dagens situasjon med åpne veier mot betaling i bomkasse skulle opprettholdes på disse to veiene. Fylkesmannen foreslår

derfor at bestemmelsen i § 6 pkt 6 i verneforskriften endres til *Motorferdsel på skogsbilvegene Mørkvassvegen og Ervingdalsvegen*.

Naturvernforbundet mener det ikke er rett å ta med arealer som det ikke er gjort naturfaglige undersøkelser på. De har i første rekke pekt på delområdet Londalen sør. Det er i denne sammenheng vist til rapporten fra Rinde og Rinde. Fylkesmannen er enig i at det er viktig å ha god faglig dokumentasjon på de arealene som inngår i vernesammenheng. Det er korrekt at vi ikke kjenner detaljert til verneverdiene i deler av området, herunder liene i Londalen sør. Vi har likevel etter en samlet vurdering kommet til at det var ønskelig å ta denne delen med, blant annet fordi vi kjenner til at det er hekkelokalitet for en rødlisteart i dette området.

Når det gjelder tinglyst vedrett og fiskerett i Furuvatn til hytteeier Øyvind Jensen med festetomt på eiendom gnr/bnr 115/15 feste 11, så anser vi dette som personlige rettigheter som Jensen fikk ved kjøp av hytta på festetomta. Det er da heftelser som i utgangspunktet tilligger eiendom gnr/bnr 115/15. Fiske berører ikke vernebestemmelsene, men vedretten vil bli berørt siden det er inngått avtale om frivillig vern av all skog innenfor det området vi har i verneforslaget. Her kan ikke Jensen ta ved uten tillatelse fra vernemyndigheten. Vi antar også at det er mulig å få ved fra det arealet som ikke er freda på gnr/bnr 115/15, og som ligger nokså nær inntil hytta til Øyvind Jensen.

I tillegg til festetomta til Øyvind Jensen er det en fritidseiendom til, selveier gnr/bnr 115/80 som ligger inne i det foreslåtte verneområdet. Siden fritidseiendommene gnr/bnr 115/80 og 115/15, feste 11 ikke inngår i det frivillige vernet, kan eierne her selvsagt gjøre hva en vil medvegetasjonen innenfor sin eiendomsgrense/grense for feste. Eiendommen er imidlertid helt omkranset av det foreslåtte verneområdet og det kan bli behov for å fjerne enkelte trær for å hindre vindfall eller skade på fritidseiendommene på det arealet som ligger helt inntil eiendomsgrensa. Ordlyden i § 4 pkt 13 om skjøtsel og vegetasjonsrydding er derfor ikke helt dekkende og vi foreslår derfor følgende endring i § 4 pkt 13 *rydding og skjøtsel av hyttetomter og areal inntil fritidseiendommer listet opp som følger:*

Punkt b foreslås også endret til

b) *Fritidseiendom gnr/bnr 115/80 og 115/15 feste 11*

Når det gjelder de tinglyste rettighetene som eier av hytte gnr/bnr 115/77 har, jf uttalelse fra Ragnhild Streitlien, blir det tilsvarende. Uttak av ved kan etter fredning ikke gjøres på det arealet som er freda uten tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det er eier av gnr/bnr 115/1 som har disse heftelsene på sin eiendom og som i utgangspunktet må skaffe ved. Det er imidlertid i forslag til verneforskrift § 4 pkt 13, under vegetasjonsrydding og skjøtsel, tatt med at det kan avtales et nærmere areal rundt nevnte hytter. Her kan det bli noe virke til ved, men det er ikke sikkert dette er nok til å dekke det behovet en måtte ha. Det er derfor viktig å presisere at det ikke er vernemyndigheten som har heftelsen, men den tilligger den eiendom som har den tinglyste servitutten,

Adkomstvegen til fritidseiendommen kan brukes og vedlikeholdes som før, jf. § 4 pkt 7 i verneforskriften.

Grimnesstranda ligger utenfor det freda arealet, slik at bruk av denne og fortøyning av båt der ikke vil være berørt av vernet.

Siden fritidseiendom gnr/bnr 115/77 heller ikke inngår i det frivillige vernet, blir tilsvarende som nevnt ovenfor under Øyvind Jensen. Eiendommen må nevnes spesielt under § 4 pkt 13 b som etter dette vil lyde:

b) *Fritidseiendommene gnr/bnr 115/15 feste 11, 115/77 og 115/80.*

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen anbefaler at området blir fredet som naturreservat med følgende endringer i forskriften som nevnt nedenfor, men for øvrig med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Fylkesmannen foreslår at bestemmelsen i § 6 pkt 6 i verneforskriften endres til *Motorferdsel på skogsbilvegene Mørkvassvegen og Ervingdalsvegen*.

Videre foreslås følgende endring i § 4 pkt 13: *rydding og skjøtsel av hyttetomter og areal inntil fritidseiendommer listet opp som følger:*

Punkt 4. 13 b) foreslås endret til: *Fritidseiendom gnr/bnr 115/77, 115/80 og 115/15 feste 11.*

DNs tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. DN

støtter fylkesmannens forslag til endringer i forskriften. For øvrig tilrås enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften i forhold til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelsen av Mørkvassjuvet naturreservat.

Samtidig tilrås forskrift nr. 1523 av 13. desember 2002 om fredning av Mørkvassjuvet naturreservat, Nome kommune, Telemark opphevet.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Mørkvassjuvet naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrås forskrift nr. 1523 av 13. desember 2002 om fredning av Mørkvassjuvet naturreservat, Nome kommune, Telemark opphevet.

3. Vestfjorddalen naturreservat (utvidelse), Tinn kommune, Telemark fylke.

Utvidelsesareal 1766 daa, hvorav 1511 daa produktiv skog. Nytt totalareal er 3162 daa, hvorav 2562 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Norsk Hydro eier arealet mellom de to eksisterende naturreservatene Bøen og Ingulfsland på Statskog SF sin grunn, og det er disse arealene som er tilbudt for frivillig vern.

Området ligger i de sørvendte liene over Rjukan sentrum i området rundt Gamlenut i Vestfjorddalen, Tinn kommune.

Over brekket i øvre deler av lia dominerer lågurtgranskog i mosaikk med fattigere blåbær- og småbregnegranskog. Noe høgstaudeinnslag finnes i søkk. Varmekrevende arter som blåveis finnes i granskogen helt opp til 800 moh. Bjørk finnes jevnt i granskogen, sammen med en del osp og furu. Død ved av gran er vanlig, stedvis rikelig forekommende. Mest finnes på ustabil mark og på den mest produktive lågurtgranskogen rundt bratthengene nederst. Ferske til midlere nedbrutte læger dominerer. Videre ned, i bratthengene, er det mye nakent berg og rasmark med en del knausfuruskog på skrinne hyller og noe lågurtfuruskog i skrenter. Varmekjær sørboreal blandingsskog vegetasjon dominerer nedre halvdel av lisen.

Den velutviklede blandingsskogen sentralt i området fremviser et sjeldent rikt artsmangfold med flere regionale utpostforekomster av sørlige arter.

På gammel alm er flere rødlistede arter observert. Flere krevende arter er også registrert på død ved av gran i området. Flere truede vegetasjonstyper er representert deriblant alm-lindeskog, gråor-almeskog, kalkskog, høgstaudeiskog, rikt hasselkratt og rik rasmarkvegetasjon. Sjikningen er god og det er mye død ved av både løvvirke og av gran. Særlig mye død ved finnes av gran, bjørk, hegg og gråor, mer spredt av osp, hassel, selje og alm.

Området skiller seg først og fremst ut som en regional utpostlokalitet av velutviklet varmekjær blandingsskog, og fremstår som det mest verdifulle delområdet i et mer eller mindre sammenhengende areal med vernet skog i Vestfjorddalen. Undersøkt areal sammen med nærliggende verneareal vurderes som meget velegnet til langsiktig ivaretagelse av biologisk mangfold.

Området oppfylder flere kriterier påpekt i mangelanalysen av skogvern (Framstad 2002, 2003). Av de generelle mangler oppfylder store deler av arealet "rike skogtyper" og "lavereliggende skog".

Av regionale mangler oppfylder området i første rekke "rik lågurtskog", "boreal naturskog", "edellovskog", "boreal løvskog" og "gråor-heggeskog".

Området scorer høyt på mange delkriterier og har kvaliteter som tilsier nasjonal verdi (***). Umiddelbar nærhet til andre vernede og verneverdige områder med lignende skogkvaliteter styrker denne verdien ytterligere.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særskilt naturvitenskapelig verdi som et eksempel på eldre barblandingsskog med stor høydegradient og med innslag av produktiv sørboreal blandingsskog og rike vegetasjonstyper. Området er egenartet i form av stort innslag av

død ved og med stor artsrikkdom, herunder flere sjeldne og sårbare arter av sopp og lav. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er naturreservat.

Planstatus: Området er avsatt som LNF - område i kommunens arealplan. Arealet inngår i områder der kommunen for tiden arbeider med en kommunedelplan.

Inngrepstatus: Øst for sykehuset er det rester etter et nedlagt klebersteinsbrudd og det går flere stier gjennom området. En hytte står ved Peisen øverst i lia. Oppslag og spredning av platanlønn er en alvorlig trussel i deler av området. Problemet er omfattende allerede i dag og vil trolig bare øke på sikt. Tiltak må gjennomføres.

Høring: Verneforslag ble sendt på høring sammen med område nr. 2, se liste over høringsinstanser under område nr. 2.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Følgende sentrale instanser har ingen merknader til verneforslagene: Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Luftfartstilsynet og Universitetet for Miljø- og Biovitenskap Institutt for naturforvaltning.

Forsvarsbygg uttaler at Forsvarets installasjoner eller eiendommer ikke berøres, og viser til at militære luftoperative virksomheter vil sortere under unntak i forskriftens § 6 pkt 1.

Tinn kommunestyre har gjort følgende vedtak: *“Tinn kommune forventar at folk som bur på Rjukan, utan ytterlegare byråkratiske hindringar skal få ta vare på sitt næraste bomiljø.*

Kommunen krev difor at grensa for Vestfjorddalen naturreservat blir endra slik at ingen hus for varig opphald kjem nærare enn 100 meter horisontal avstand frå naturreservatet.

I Tinn kommune har ein i lang tid arbeidd med planar som å bygge eit solspeil innafor det området som er foreslått verna som naturreservat. Dette er eit tiltak som ikke kan gjennomførast i medhald av dei foreslåtte vernereglane. Tiltaket har ein slik status i kommuneplanverket at kommunen ikkje kan gå med på at planane må skrinleggast som følgje av at området blir freda etter naturmangfaldlova.

Tinn kommune krev difor anten at området avgrensast slik at nemnte tiltak ikkje kjem i konflikt med vernereglane, eller at det blir innarbeidd eit unntak i verneføresegnene om at dei ikkje er til hinder for oppføring og drift av, herunder adkomst til, det planlagte solspeilet.

Rådmannen får fullmakt å sjekke med styret for Krossobanen om justeringar av vern av naturreservatet er i samsvar med bygningar og uteområder i forhold til Krossobanens bruk. På slike vilkår er kommunen positiv til det framlagte verneforslaget og aksepterar for øvrig foreslått avgrensning og verneforskrift.”

Gunnar Steiro, nabo til det utvidete reservatet i lia opp for Rjukan, uttaler følgende: *“Jeg er nær nabo til det forslåtte naturreservatet i Vestfjorddalen, og selv om jeg kanskje ikke er høringsinstans, vil jeg allikevel gjerne få komme med en uttalelse. Først vil jeg gjerne hilse planene om vern av “lia” velkommen. Selv om ingen noen gang har trodd at det ville bli naturinngrep av betydning i området, tror jeg allikevel at Rjukanfolk er nokså samstemte i støtten til planene. Vi som bruker “lia” som friluftsområde, har i alle år sett unike naturverdier i det som i dag nærmest framstår som urskog.*

Etter det jeg kan se på kartet over naturreservatet, vil grensen for reservatet gå omtrent i tomtegrensa mi, anslagsvis 5-6 meter fra husveggen. Kartet er ikke så detaljert at jeg kan fastslå avstanden nøyaktig. I alle år har jeg i forståelse med grunneier fått lov til å rydde vegetasjon og felle enkeltrær rundt huset. Det gror svært i bakkene her, så rydding av vegetasjon er nødvendig for å hindre fullstendig gjengroing og for å få lys og luft. Enkeltrær må fjernes, gjerne før de blir for store, for å hindre skade på huset ved eventuelle rotvelt eller i uvær. Jeg ser at alle vi som bor i skogkanten bortover hele lia gjør det samme.

Vernebestemmelsene for naturreservatet er svært strenge og vil i prinsippet gjøre rydding rundt huset ulovlig. Jeg ser allikevel at forskriftens § 7.6 åpner for at man “etter søknad” kan få dispensasjon til å hogge enkeltrær og rydde vegetasjon i grunseområdet mot tilstøtende boligeiendommer.

Det er ikke bare mitt hus som ligger svært nær den foreslåtte grensen for reservatet. Jeg ser at reservatet hele vegen er trukket ned til umiddelbart bak bebyggelsen. Dersom vi som bor i skogkanten skal måtte søke vernemyndigheten om dispensasjon hver gang vi vil rydde rundt huset,

blir det en svært tungrodd og tungvint ordning. Hvis vi ikke skal få lys og luft rundt husene våre, vil det gå betydelig utover trivselen til oss som bor i denne mørke dalen. Jeg vil foreslå at man trekker grensen for reservatet bort fra bebyggelsen slik at minste avstand til bebyggelse hele vegen blir for eksempel 40 eller 50 meter. Jeg kan ikke tro at dette på noen måte vil gå utover verneverdien ved reservatet. Dersom man har et ønske om å verne størst mulig areal, kunne man kanskje flytte nordgrensen til reservatet tilsvarende. Subsidiært til å flytte grensen bort fra bebyggelsen, kunne man som et alternativ gi en generell dispensasjon til skogrydding i en sone nær bebyggelsen, men ikke til andre naturinngrep. Dette ville løse problemet til oss som bor her, men ville samtidig gi en mer uklar rettstilstand, status og respekt for reservatet.”
Norges naturvernforbund, skogutvalget, uttaler at de ikke har merknader til verneforslaget foruten at de støtter forslaget.

Fylkesmannens kommentarer til uttalelsene:

Gunnar Steiro, nabo til det utvidete reservatet i lia opp for Rjukan, vil etter den foreslåtte avgrensningen av verneområdet få reservatet bare 5 - 6m fra husveggen sin. Av praktiske hensyn foreslår han at grensa flyttes 40 - 50 m opp i lia, slik at det ikke er nødvendig å søke forvaltningsmyndigheten om dispensasjon for å hogge enkeltrær eller rydde vegetasjon dersom man finner dette nødvendig. Subsidiært foreslår han en generell dispensasjon for skogrydding i en sone nær bebyggelsen, men ikke til andre naturinngrep.

Tinn kommunestyre er i et enstemmig vedtak positive til verneplanen forutsatt at følgende tre vilkår oppfylles.

1. Avstand fra bebyggelse opp til vernegrense settes til 100 m
2. Det må tillates bygd et solspeil innenfor området som foreslås fredet
3. Rådmann får fullmakt til å sjekke at avgrensningen av reservatet er i samsvar med bygninger og uteområder i forhold til Krossobanens bruk.

Fylkesmannen er positiv til forslaga og har følgende kommentarer:

Justering av vernegrensa

Fylkesmannen ser de praktiske problema med å ha grensa for verneområdet helt inntil bebygd område og har erfaring med at det er svært arbeidskrevende og kan skape mange enkeltsaker for forvaltningen dersom grensa på verneområdene går kloss inntil bebyggelse. De foreslår derfor en ny avgrensning der grensa justeres fra 25 til 50 m opp i lia der det er bebyggelse. Det er i de nedre delene av lia de største verneverdiene er, det er derfor ikke ønskelig å trekke grensa så mye som 100 m opp fra eiendomsgrensen i hele reservatet. Fylkesmannen anbefaler derfor et kompromiss der grensa flyttes skjønsmessig opp og vekk fra bebyggelse, mens en lar vernegrensa gå mer likt eiendomsgrensa der det ikke er bebygde områder.

Det kan også foretas mindre justeringer etter vernevedtak når jordskifteretten måler inn og merker verneområdet etter fredning dersom det viser seg at det er stort behov for justering. Fylkesmannen har ikke kapasitet til å foreta befaring i marka nå, så grensa blir satt på skjønn med forbehold om mindre justeringer ved innmåling.

Forholdet til planer om solspeil

Planene er ikke så konkrete at det kan avsettes arealer til dette tiltaket. Fylkesmannen forutsetter imidlertid at et slikt solspeil må plasseres i øverste del av lia, og regner med at det vil bli utstrakt bruk av helikopter ved fundamentering og montering. Fylkesmannen regner med at det skal være mulig å sette en slik installasjon opp uten at dette vil skade verneverdiene vesentlig. I den øverste delen av lia er det magrere marker og ikke så høye verneverdier som lenger ned lia. Fylkesmannen foreslår derfor at følgende nye punkt tas inn i verneforskriften under § 7, der forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til:

§ 7 pkt 9. Oppføring av solspeil

Det er også behov for en hjemmel til bruk av motorferdsel slik at dette tilføyes under ett nytt punkt i § 7 pkt. 10c.

Forholdet til Krossobanen

Fylkesmannen er ikke kjent med at verneforslaget berører Krossobanen, verken bygninger eller uteområder i forhold til Krossobanens bruk. Det var heller ikke noe tema da Bøen naturreservat ble oppretta i 2006.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen anbefaler at avgrensingen av området endres i samsvar med det som er nevnt ovenfor. Fylkesmannen foreslår at følgende nye punkt tas inn i verneforskriften: § 7 pkt 9. *Oppføring av solspeil*. Det er også behov for en hjemmel til bruk av motorferdsel slik at dette tilføyes under ett nytt punkt i § 7 pkt. 10c. For øvrig anbefaler Fylkesmannen at området vernes som naturreservat med slik avgrensing og verneforskrift som i høringsforslaget.

DNs tilråding: DN støtter fylkesmannens forslag til endring av avgrensningen av verneområdet. DN støtter fylkesmannens forslag til endringer i forskriften. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Vestfjorddalen som naturreservat

Samtidig tilrår forskrift nr. 995 av 2. september 2005 om fredning av Bøen naturreservat, Tinn kommune, Telemark og forskrift nr. 896 av 26. juni 2009 om vern av Ingulfsland naturreservat i Tinn kommune, Telemark opphevet.

MDs tilråding: Det bør raskest mulig iverksettes forvaltningstiltak mot platanlønn i verneområdet.

Når det gjelder § 7 pkt. 6 vedrørende hogst av enkelttrær og rydding av vegetasjon i grenseområdet mot tilstøtende boligeiendommer, vises det til at død er viktig for et stort antall truede arter. Trær som hogges må derfor forbli i naturreservatet.

Når det gjelder § 7 pkt. 9 bør det primært vurderes om et eventuelt solspeil kan plasseres utenfor verneområdet.

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Vestfjorddalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrår forskrift nr. 995 av 2. september 2005 om fredning av Bøen naturreservat, Tinn kommune, Telemark og forskrift nr. 896 av 26. juni 2009 om vern av Ingulfsland naturreservat i Tinn kommune, Telemark opphevet.

4. Henneseidfjellet naturreservat, Drangedal kommune, Telemark fylke.

Totalareal 1142 daa, hvorav 809 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området består av et større nordvest – sørøstgående åsparti som er delt på langs av en smal kløft. Åsen faller bratt ned mot fylkesveien på vest og sørvest-siden.

Området består av store arealer med sør- og vestvendt gammel eik-furuskog, hvor særlig eika skiller seg ut seg med høy alder. Skogen er knausete, åpen og ofte småvokst, med knortete eik 20-40 cm i diameter. Mye av eika virker ekstremt saktevokst, og en stikkprøve tyder på stedvis en vekst mindre enn 5 cm på 100 år. I så fall skulle en del av eikene kunne være 300-400 år gamle. Det er også registrert over tjue eikekjemper over 60 cm, noen over 80 cm, og en del hule. Noe eikegadd og eikelæger forekommer også. Selv om eika i de skrinne sørvestbergene ofte står nokså spredt, er dette til sammen en av de viktigste forekomstene av gammel eik i lokal- og regional målestokk.

Det finnes også svært gamle furutrær hist og her, og i sørvest-kanten av toppområdet på Søndre Henneseidfjell er det innslag av noe grovere, gammel furu på litt bedre bærlyngbonitet. Det er lite furugadd og furulæger. Det forekommer også en del grove, gamle ospebestand, og en del ospelæger med mye rødlisteforekomster. Innslag av gammel granskog forekommer også, bl.a. i Henneseidfjellkløfta og i bakliene i nord-østre del av området.

Drangedal generelt og dette området spesielt, er et av de viktigste områdene for gammel eikeskog med tilhørende rødlistearter i Norge, og Henneseid/Henneseid-fjellet er en av flere viktige lokaliteter for slik eikeskog som er vernet eller vurderes for vern. Dette området vil bidra til et etterhvert ganske unikt nettverk med verneområder med gammel eikeskog og rik edellauvskog i Henneseidområdet.

Mye av den gamle eikeskogen i Henneseidfjellet er av fattigere type enn i de andre verneområdene, men det forekommer også innslag av rik lågurteikeskog, samt andre mer eller mindre truede vegetasjonstyper som or-askeskog og alm-lindeskog. Videre utmerker området seg med en særlig rik urte- og grasdominert kalkfurskog (i nordvest), som antagelig utgjør den mest velutviklede kalkfurskogen i Drangedal. Henneseidfjellet har også gode forekomster av gammel ospeskog og ospelæger med tilhørende rødlistearter, som er et karaktertrekk ved Drangedal.

I forhold til mangelanalysen av skogvern (Framstad m. fl. 2002), bidrar Henneseidfjellet med viktige arealer med gammel og rik edellauvskog. I mangelanalysen er eikekjempene i Drangedal trukket fram som et eksempel på et biomangfold som pr. 2002 nesten ikke var vernet, og som er særlig viktig å få sikret. Henneseidfjellet scorer også høyt på en meget stor variasjonsbredde i naturtyper. Samlet sett kvalifiserer området til nasjonal verdi (***)

Formålet med naturreservatet er å bevare en gammel og småvokst eik-furskog med røsslyng- og blåbærvegetasjon. Mye av eika virker ekstremt saktevokst, og med anslått alder opp i 300-400 år, noen trær trolig eldre. Formålet er også å ta vare på over tjue eikejempere større enn 60 cm, enkelte større enn 80 cm i brysthøydiameter. Hule eiker, noe eikegadd og eikelæger forekommer også. Selv om eika i de skrinne sørvestbergene ofte står nokså spredt, er dette til sammen en av de viktigste forekomstene av gammel eik i lokal- og regional målestokk. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er landbruk, natur og friluftsliv (LNF) i kommuneplanen for Drangedal.

Inngrepstatus: Ingen tekniske inngrep bortsett fra at deler av området er kulturskog med noen få spor etter sleper.

Høringsuttalelser: Verneplanen ble sendt på høring sammen med et annet område i Telemark fylke. Utkastet til verneplan ble sendt på høring til berørte grunneiere, kommunene, fylkeskommunen, samt til Heddal og Lisleherad skogeigarlag, Notodden JFF, Drangedal og Tørdal Bondelag, Drangedal skogeigarlag, Drangedal JFF, AT Skog BA, FNF Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, NORSKOG, NVE Region Sør, Telemark Turistforening, Statens Vegvesen Region Sør, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Botaniske forening, Telemark Geologiforening, Telemark Bondelag, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonstulenter for Østlandet og Agderfylkene, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersekkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, NHO Reiseliv, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Ved høringsfristens utløp kom det inn to sentrale uttalelser og to lokale uttalelser til saken. Følgende instanser har ingen merknader til verneforslagene: Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard og NJFF-Telemark.

Forsvarsbygg uttaler at Forsvarets installasjoner eller eiendommer ikke berøres, og viser til at militære luftoperative virksomheter vil sortere under unntak i forskriftens § 6. pkt 1.

Statens vegvesen påpeker at dette området grenser inntil fv. 356, og ber om at områdeavgrensingen her legges minst 20 m fra vegkant. Dette for eventuell vegutbedring, samt drift og vedlikehold av vegen.

Fylkesmannens kommentarer til uttalelsene: En justering av vernegrensen mot fv.356 har liten betydning for verneverdiene i det foreslåtte reservatet. Av forvaltningsmessige hensyn er det også gunstig at verneområdet ikke ligger kloss inntil vegarealene. Fylkesmannen har derfor foretatt en mindre grenseendring slik at vernegrensen blir liggende 20 m fra fv.134.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen foreslår en mindre grenseendring slik at vernegrensen blir liggende 20 m fra fv.134. For øvrig anbefaler Fylkesmannen at området blir fredet som naturreservat med fredningsforskrift og avgrensing som i høringsforslaget.

DNs tilråding: DN støtter fylkesmannens forslag til endring av avgrensningen av verneområdet. Når det gjelder uttalelsen fra Forsvaret, viser DN til brev fra Forsvarets overkommando av 07.01.1997, der det er gjort en avklaring av hva som ligger i militær operativ virksomhet i verneområder. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Henneseidfjellet som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Henneseidfjellet naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

5. Flaaten naturreservat, Notodden kommune, Telemark fylke

Totalareal 2249 daa, hvorav 1935 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligger på åsene ca 3 km øst for Lisleherad kirke, på nordøstsiden av høydedraget rundt Dugurdmålnatten, rett øst for Bråteliåsen.

Området utgjør del av et toppområde med slakt bølgende terreng rundt tre tjern. Nord-sør-gående åsrygger og tilhørende dalforsenkninger er hovedformasjonen, med småkupert terreng innenfor disse. Et vannskille går gjennom området, der nordlige deler drenerer nord og vestover mot Tinneelva og sørlige deler sørover mot Elgsjø og Hjukseelva.

Området domineres av gammel barskog i sen fase, stedvis i oppløsningsfase. Langs grensene kommer flere kiler med ungskog inn i området. Spor etter tidligere kulturpåvirkning er stor i hele området, mest ved gamle stubber, men også i form av øksemerker i gamle furugadd. Død ved av gran og furu finnes stedvis rikelig. Ferske til midlere nedbrutte læger dominerer, men enkelte godt nedbrutte læger finnes av begge treslag. Grove gamle læger av bartre mangler, men det finnes enkelte grove læger av osp, og området inneholder mange grove osper som trolig er omkring 200 år. Skogen rundt kjerneområdene har jevnt lite død ved, men har enkelte lommer med noe fersk død ved. Sjiktingen og aldersspredningen er generelt liten i området som helhet. Gamle trær finnes spredt, mest av furu, samt enkelte grove gamle osp.

I områdene nord og øst for det foreslåtte verneområdet er det dokumentert omfattende skogbranner i perioden fra 1300 – tallet til 1700-tallet. Brannlyrer i stubber og tørrfurer funnet innenfor verneforslaget indikerer at brannhistorikken er relativt lik, og det er funnet gamle stubber med spor etter minimum fire branner. Det er ikke observert brannlyrer i levende trær, noe som indikerer at det ikke har vært omfattende branner siden slutten av 1700-tallet.

Området har naturverdier knyttet til gammel naturskog av gran og furu. Fattige vegetasjonstyper dominerer og området representerer typisk barskog for åslandskapet i denne regionen. Dominans av kulturskog på omkringliggende areal gjør at verneverdig areal er lite i omfang og det fanger opp et begrenset spekter av variasjon, høydegradient og landskap. Eldre skog utenfor kjerneområdene er jevt over fattig på viktige nøkkelelementer, men det er arealer innenfor verneområdet som vil

kunne utvikle slik tilstand i nær framtid. Artsmangfoldet vurderes som middels rikt, men både for furu og gran finnes i gode populasjoner av arter knyttet til ferske og middels nedbrutte læger. Mangfoldet av kontinuitetskrevede arter og arter knyttet til godt nedbrutte eller grove læger er dårligere utviklet, men utviklingspotensialet for slike vurderes som godt, særlig for arter knyttet til gran.

Granområdene har rikelig med død ved og i furuområdene finnes spredt død ved. Det finnes godt nedbrutte læger av begge bartreslag og av enkelte grove osper. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi som et eksempel på gammel furuskog på middels og stedvis høg bonitet. Området dekker mangler ved dagens skogvern (Framstad et al. 2002, 2003), men på begrenset areal. Av generelle mangler dekker området til en viss grad kriteriet lavereliggende skog (sørboreal sone) og skog under naturlig dynamikk. Av regionale mangler dekker kjerneområdene mangelen boreal naturskog.

Området scorer lavt til middels på de fleste verdikriteriene, og er totalt sett vurdert til regional verneverdi (**). Det er områdets begrensede areal som trekker ned, men nokså velutviklede kjerneområder, stedvis på middels bonitet trekker i positiv retning.

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde med gammel furudominert barskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter. Området har innslag av gammel og grov furu og har stedvis gran i oppløsningsfase. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er lagt ut som LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det går en skogsbilveg inn i området fra sør. I forlengelsen av denne fortsetter en traktorveg inn i området. Fra traktorvegen krysser en sti området. Det er en del yngre kulturskog som inngår i området for å få til tilfredsstillende arrondering. Det ligger en liten enkel gamle ved Nordre Jønnebutjern.

Høring: Verneforslag ble sendt på høring sammen med område nr. 4, se liste over høringsinstanser under område nr. 4.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Ved høringsfristens utløp kom det inn to sentrale uttalelser og to lokale uttalelser til saken.

Følgende instanser har ingen merknader til verneforslagene: Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard og NJFF-Telemark.

Forsvarsbygg uttaler at Forsvarets installasjoner eller eiendommer ikke berøres, og viser til at militære luftoperative virksomheter vil sortere under unntak i forskriftens § 6. pkt 1.

Statens vegvesen viser til at Samferdselsdepartementet har bestilt en konseptutredning (KVU) for E 134 på strekningen Kongsberg – Gvammen. Dette er en utredning som ser på ulike konsepter for framtidig trasevalg for E 134. KVU skal leveres innen utgangen av 2010. Området som er tenkt vernet ligger i et område der det kan være naturlig at en eventuell ny trase vil komme.

I etterkant av fylkesmannens tilråding til MD, er mottatt kommentarer fra den største grunneieren i området, med kommentarer til uttalelsen fra Statens vegvesen. Denne vedlegges sammen med de øvrige høringsuttalelsene.

Fylkesmannens kommentarer til uttalelsene: Det er allerede inngått avtaler om fredning av skogsområdet i tråd med verneforslaget på bakgrunn av tilbud fra grunneier og dokumenterte verneverdier. Fylkesmannen regner med at det må være mulig å planlegge eventuell ny trase for E 134 i dette området slik at det ikke blir konflikt med verneforslaget, siden vegplanleggingen er i en tidlig fase med konseptvalgutredning. Fylkesmannen anbefaler derfor at området blir fredet som naturreservat med slik avgrensing og verneforskrift som i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at området blir fredet som naturreservat med slik avgrensing og verneforskrift som i høringsforslaget.

DNs tilråding: DN vurderer, som Fylkesmannen, at det må være mulig å planlegge eventuell ny trase for E 134 i dette området slik at det ikke blir konflikt med verneforslaget,

siden vegplanleggingen er i en tidlig fase med konseptvalgutredning. Hvis det likevel viser seg at Statens vegvesen konkret ønsker at gjennomfartsveien til Vestlandet bør gå gjennom en del av reservatet, må avveiningen av de ulike interesser foretas på det tidspunkt, og hvor verneverdiene i området veies opp mot de alternative muligheter for trasvalg som måtte finnes. DN støtter fylkesmannens forslag til verneform og til avgrensning av verneområdet. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til generelle kommentarer i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Flaaten som naturreservat.

MDs tilråding: DN mottatt brev av 27.9.2010 fra grunneier Sveinung O. Flaaten, og har etter forespørsel fra Flaaten vidersendt brevet til MD og Samferdselsdepartementet. I brevet framgår bl.a. følgende:

”Jeg viser til mitt brev av 23. september med bilag.

Statens vegvesen Region Sør v/ Gro Rønningen kontaktet meg neste dag pr. telefon, etter at man der hadde mottatt nevnte brev med bilag, og presiserte at den skriftlige uttalelsen fra Statens vegvesen av 30. august 2010.....ikke var ment som en innsigelse mot Fylkesmannens tilråding om frivillig vern av Flaaten naturreservat. Gro Rønningen tilføyet at det ikke foreligger en plan om veitrase gjennom området for naturreservatet, samt at en KVVU ikke vil utgjøre en slik plan, og at det således ikke foreligger grunnlag for å gjøre en innsigelse mot fredningen.

Gro Rønningen fremholdt videre som svar på mitt spørsmål at Statens vegvesen ikke vil motsette seg opprettelse og fredning av Flaaten naturreservat.

Jeg uttrykte overfor Gro Rønningen under vår telefonsamtale at jeg er glad for denne klargjøring fra Statens vegvesen og at jeg vil videreformidle til Direktoratet for naturforvaltning hennes meddelelse til meg. Dette er herved gjort og jeg legger til grunn at at Statens vegvesens forhold til fredningen nå er avklart, idet Statens vegvesen altså ikke går mot opprettelsen av naturreservatet.”

Når det gjelder forholdet til en eventuell ny trase for E 134 for strekningen Kongsberg – Gvammen, viser departementet til at dette arbeidet er i en tidlig fase hvor en konseptvalgutredning vil foreligge tidlig i 2011. Hvis en helhetlig saksbehandling knyttet til veisaken ender opp med at veiutbyggingen vil berøre naturreservatet, må spørsmålet om traseen for E 134 på den aktuelle strekningen behandles etter verneforskriftens generelle dispensasjonshjemmel (§ 8). Det vil i så fall bli lagt til grunn at framføring av ny E 134 representerer en vesentlig samfunnsinteresse.

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Flaaten naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

6. Aundalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag fylke.

Totalareal 7462 daa, hvorav 1867 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området danner en markert østvestgående dalgang i lengde av ca 5 km langs Øysterelva. Nakne og svært bratte fjellsider faller ned mot en relativt flat dalbotn, preget av kvartære avsetninger og en del grov steinmark. Innover i dalen blir området mer preget av små myrer i dalbotnen, og øst for 3. Aunvatnet ender dalen i en botn og terrenget reiser seg bratt, med en direkte høydeforskjell på ca 700 meter opp til fjelltoppene noe lenger inne. Området er en trang dal, og vil være preget av fukt og skygge betydelige deler av året. Rike bergarter gir rike vegetasjonstyper. Området er flomutsatt, nakne bergvegger gir rask vannstandsøking ved høg

nedbør, og de nedre delene av dalen er også preget av gamle, steinrike elveløp, hvor elva har skiftet leie under flom.

Store deler av området består av eldre skog, som er påvirket av tidligere hogster. Riktig gamle trær er relativt sjeldent, men biologisk gamle trær finnes, spesielt innerst i dalen, med mange grantrær i alder 2-300 år, og enkelttrær i alder beskrevet over 400 år. Det er spredt med død gran i hele området, og innerst i dalen er det mange granlæger i seine nedbrytingsstadier.

Området har relativt store areal med boreal regnskog, og større forekomster med gammel skog med preg av urskog eller under naturlig dynamikk, betydelige areal med rik skog i form av høgstaudeskog, storbregneskog og innslag av almeskog, samt rik sumpskog.

Lobarionsamfunnet har stedvis rike utforminger, og finnes partvis i uvanlig store areal. Området har markert og dramatisk naturkarakter. Like nedenfor utløpet fra 3. Aunvatnet er det et markant fossefall med tydelig spraysone, i alle fall under midlere og større vannføringer.

Området nærmer seg nasjonal verneverdi, men mangel på - eller liten tilstedeværelse av – de mest kravfulle og sjeldne artene, gjør at området vurderes til regionalt verneverdig (**).

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser.

Området har spesiell vitenskapelig betydning og egenart som et område med varierte, sjeldne og rike skogtyper, herunder, boreal regnskog, høgstaudeskoger, storbregneskog og sumpskog, samt parti med særlig gammel skog.

Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan. Området ligger i Vestre Namdal reinbeitedistrikt.

Inngrepstatus: Det er en hytte/bu ved 3. Aunvatnet. Området brukes til elgjakt, samt at hyttene vest for området leies ut, fortrinnsvis i forbindelse med fiske i 2. Aunvatnet.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med to andre områder i Høylandet kommune. Verneforslaget er sendt på høring til grunneiere, kommune, fylkeskommune samt til Reindriftsadministrasjonen, Sametinget, Vestre Namdal reinbeitedistrikt, Statens vegvesen Region Midt, Nord-Trøndelag Energiverk, Nord-Trøndelag Bondelag, Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag, Nord-Trøndelag Naturvernforbund, Telenor ASA, Netcom, Kommunenes Sentralforbund, Norges jeger og fiskerforbund Nord-Trøndelag, NTNU Institutt for biologi, Bergvesenet, Forsvarsbygg, Norges Vassdrags og Energidirektorat, Næringslivets Hovedorganisasjon, Statnett driftskontoret, Allskog BA, HINT, Nord-Trøndelag Idrettskrets, Fylkeslandbruksstyret, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd., WWF Midt-Norge, Sarepta Energi AS, Statkart, Kommunal- og regiondepartementet, Statens Landbruksforvaltning, Reindriftsforvaltningen, Forsvarsbygg, Kommunenes sentralforbund, Navnekonsulenttjenesten for samiske Stedsnavn, Norges Skogeierforbund, Norges Idrettsforbund, Norskog, Reiselivsbedriftenes landsforening, Samenes Landsforbund, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norsk Industri, Norsk Biologiforening, SABIMA, Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum og botanisk hage, Statnett SF, Norges fjellstyresamband, Norsk Zoologisk Forening, Verdens naturfond, Statens landbruksforvaltning, Riksantikvaren, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Norges Bondelag, Norske Reindriftsamers landsforbund, Den Norske Turistforening, Friluftsrådenes Landsforbund, NTNU Ringve Botaniske Have, Statens navnekonsulentar for Midt-Noreg, Norsk Sau og Geit, Norges Naturvernforbund, Norsk Ornitologisk Forening, Norges Orienteringsforbund, Natur og Ungdom, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, Universitetet i Bergen, Arbeids- og Inkluderingsdepartementet, Oljedirektoratet, Norges Geologiske Undersøkelser, Statkraft SF, NHO Reiseliv, Sametinget, Bergvesenet, Norges Vassdrags og Energidirektorat, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Orkideforening, Norges Handicapforbund, Norsk Institutt for Skogforskning, Kystdirektoratet, Vegdirektoratet, Statskog SF, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norske Samers Riksforbund, NINA, Universitetet i Oslo Biologisk Institutt, Universitetet i Tromsø, NTNU Vitenskapsmuséet, Universitetet for Miljø og Biovitenskap, Statens kartverk, NSB Hovedadm., Norges Luftsportsforbund, Norsk Botanisk Forbund, Botanisk museum NMH, Norges Idrettsforbund, Norges Miljøvernforbund.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Høylandet kommune ser ikke at det er noen samfunnsmessige interesser som tilsier at områdene ikke kan vernes, og har ingen bemerkninger til verneforslaget for frivillig vern av Råbesdalen, Langfjelldalen og Aundalen.

Nord-Trøndelag fylkeskommune har i utgangspunktet, med bakgrunn i at det er frivillighet, ingen merknader til verneforslagene. Fylkeskommunen etterlyser en samlet oversikt over gjenværende skogvernsaker, som vil gi en helhetlig vurdering og avklaring av ytterligere skogvern i fylket, og en gi et klarere bilde på hvilket nivå det totale omfanget av barskogvernet bør legges på.

Vestre Namdal reinbeitdistrikt er i utgangspunktet positivt innstilt til vern av skog, fordi man anser at vern er en styrking av samiske interesser, ved at samiske interesser og behov i disse skogene dermed vernes mot fortregning og overbeskatning av andre og mer hardhendte brukere, og fordi naturskog har stor betydning for rein og folk som beite, virkeuttak, jakt og annen samisk virksomhet. Det er knyttet sterke samiske interesser til alle tre foreslåtte områder.

De samiske retter er forankret i folkeretten, bl.a. i FN's erklæring om urfolks rettigheter av 13.10.09, og vern må ikke komme i konflikt med samiske interesser som reintrekk og flytteleier, motorisert ferdsel på barmark og snø, uttak av ved og virke, bruk av temporære boplasser, jakt/fangst og fiske, evt. framtidig behov som f.eks gjeterhytter, gammer, reingjerder og samiske kulturminner.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag. Uttalelsen er referert i kap 5.

Nord-Trøndelag energiverk har ingen merknader til forslagene.

Norges Jeger og Fiskeforbund v/Nord-Trøndelag Fylkslag anfører at vernet ikke ser ut til å være negativt for deres interesser, og støtter opp om det frivillige vernet av de aktuelle områder.

Statens landbruksforvaltning kommenterer generelt hensynet til beiteinteressene og legger til grunn at nødvendig vedlikehold av eventuelle gjerder og samlekker er hjemlet i unntaksbestemmelsen § 7, nr. 7a, og hvis det skulle være noen tvil om det, så bør det tydeliggjøres i bestemmelsens ordlyd. Det påpekes feil henvisning hva angår transport av saltslikkestein, da dette er § 4 nr. 9 og ikke § 4 nr. 10.

Sametinget påpeker at de tre områdene alle ligger i samiske bruksområder. Sametinget anfører at det ikke er gjennomført systematiske registreringer av samiske kulturminner i områdene, men at det dog er registrert 2 kulturminnelokaliteter innenfor Langfjelldalen. Den ene er et hellig sted med offergrav/urgrav og den andre omfatter 2 fangstgroper. Det kan være ytterligere samiske kulturminner i områdene. Forøvrig viser navnene Jofinntjønna og Jofinnhøgda at det har vært ytterligere samisk tilstedeværelse i området.

Med hensyn til forskriftene anfører Sametinget at § 2 om formål, samt § 4 om reindriftens bruk av snøscooter på snødekt mark er helt i tråd med tidligere enighet mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, og er fornøyd med det.

Sametinget mener at følgende formulering bør inn i § 6:

”Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, i tråd med forvaltningsplan, jfr. § 7”.

Under § 4 bør tas inn: ”Reindriftas nødvendige uttak av trevirke til brensel og bjørk for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr”.

Norges vassdrags- og energidirektorat har ingen merknader til forslaget.

Statnett anfører at planene ikke berører eksisterende eller planlagte (meldte) ledninger eller stasjoner, og Statnett har ingen innvending til verneforslagene.

Forsvarsbygg har anfører til meldingen om oppstart at forsvaret ikke har interesser i planområdene.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

I Nord-Trøndelag har andelen av foreslåtte og eksisterende verneområder et tyngdepunkt mot noe høyere liggende strøk. Årsaken til dette er at en betydelig del av eksisterende og foreslåtte verneområder ligger på Statskog, og at mye av den lavtliggende skogen er privat, er aktiv produksjonsskog, oppdelt i mange teiger, og med betydelig mindre andel gammel skog. Det er således mindre verneverdig skog i lavereliggende strøk, samtidig som konfliktnivået med skognæringen vil være større her.

Siden en må verne biologisk viktig og verneverdig skog der den faktisk finnes, og samtidig holde et begrenset konfliktnivå, så får skogvernet i Nord-Trøndelag et tyngdepunkt mot noe høyere liggende strøk. Dette bidrar til å dekke et vern i forhold til både biologiske element og

volum, men vil ikke erstatte en del skogtyper som er karakteristisk for lavlandet. Således vil det være faglig behov for ytterligere vern av skog også i lavlandet. De aktuelle tre områdene i dette forslaget har skog i høydeintervallet fra ca 35 moh og til skoggrense, og representerer derved et tverrsnitt fra lavland til fjell.

Verneforskriftene.

Med henvisning til uttalelse fra Statens Landbruksforvaltning, så omfatter tillatelse til vedlikehold av eksisterende anlegg også sankekvever, og dette trengs ikke å konkretiseres nærmere.

Feil henvisning på saltslikkestein rettes opp og knyttes til § 4 nr 9.

De tre aktuelle områdene på Høylandet har ganske lik karakter, og i høringsforslaget hadde punktet om bryting av kvist til friluftsliv og bålbrenning fått noe ulik ordlyd i de tre områder. En foreslår felles formulering. Områdene er ganske robuste, og den beskjedne bålbrenning som foregår, mest i forbindelse med jakt, er en marginal belastning for området.

Samiske interesser.

Hva angår samiske interesser, så er et utgangspunkt det fundament som er skapt gjennom tidligere drøftinger mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, herunder avtalen om konsultasjonsordning. Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 2 formålsparagrafen, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres.

Sametinget er fornøyd med formålsparagrafen, og at snøscooterkjøring har direkte unntak, og ber om direkte unntak for barmarkskjøring, samt for bl.a. uttak av virke til brensel og anlegg som gjerder mv. Reindriftsadministrasjonen ber, bl.a. med bakgrunn i tidligere høringsuttalelser og vedtak i Områdestyret for reindrift, at samtlige punkt jfr. aktiviteter i medhold av § 23-26 i reindriftsloven, reguleres som unntakspunkt i § 7. Dette omfatter barmarkskjøring, start og landing med helikopter, uttak av trevirke til brensel og anlegg, oppføring av midlertidige anlegg, rydding av kjøre- og flytteleier, bevaring og restaurering av kulturminner.

Samtidig påpekes ønske om at fredningsforskrifter er mest mulig like, slik at næringen slipper å forholde seg til ulike forskrifter i ulike områder. Vestre Namdal reinbeitedistrikt anfører for sin side at vern ikke må medføre begrensning i samenes rettigheter.

Fylkesmannen er enig i at det er upraktisk med forskrifter av ulikt utforming, og mener også at det er upraktisk med et omfattende søkeregime i forhold til rettigheter reindriftsnæringen har § jfr. reindriftsloven, og som samtidig eventuelt ikke er i konflikt med fredningsformålet.

På den andre siden er det viktige og sårbare biologiske element i alle de foreslåtte områder. Dette går både på sjeldne og sårbare arter knyttet til gammel skog, ulike skogtyper og svært gammel skog i seg selv. Dette anskueliggjøres av de mange kjerneområder som er registrert i forslagsområdene.

Etter fylkesmannens mening er det derfor nødvendig at de sårbare verdier som danner grunnlaget for verneformålet, er beskyttet mot alle tiltak som utgjør en fare for verdiene.

På den andre siden er områdene relativt store og relativt robuste i forhold til den samiske virksomheten. I betydelig grad kan samer ta ut ved, materialer for sløyd mv. uten at det er konflikt med verneinteresser. (På den andre siden er det ikke ønskelig at man i et verneområde tar ut særegne vekstformer som f.eks. rilkuler for bearbeiding til sløydartikler). Det er således i utgangspunktet ikke noen betydelig konflikt mellom de samiske interesser og områdenes verdier i seg selv. Spørsmålet er å etablere en forskrift som både ivaretar verneverdiene og som samtidig er praktisk og fleksibel for de samiske interesser.

Spørsmålet er så: Er de sårbare områder så velavgrenset og konkrete at et reservat eventuelt kan inndeles i ulike soner i en forskrift. Tar man utgangspunkt i kjerneområdene, så er det til sammen definert 19 ulike kjerneområder: Råbesdalen 9, Langfjelldalen 6, Aundalen 4. En anser det derfor komplisert og lite egnet med en omfattende soneinndeling i forskriftene med utgangspunkt i kjerneområdene.

Spørsmålet er derfor hvilke mekanismer som ut fra disse forutsetninger både ivaretar de biologisk sårbare verdier og gir praktiske og fleksible løsninger for reindriften. I innstillingen til Rapport 6-2008, forslaget om vern på Statskog mv, anbefalte fylkesmannen at det jfr. punkt for spesifiserte dispensasjoner ble praksis med flerårige tillatelser etter forvaltningsplan som koordineres i forhold til distriktsplanen, slik at næringen kan utøves på en tilfredsstillende måte.

Dette var på bakgrunn av at distriktsplanen etter endring av reindriftsloven har fått mindre formell status, og egengodkjennes i dag av reinbeitedistriktene. Distriktsplan er således ikke egnet for å ha en egen formell status i forhold til en forskrift, noe som bl.a er påpekt av reindrifts-administrasjonen i Nordland i uttalelsen til Rapport 6-2008. Som systematisk flerårsmekanisme er derfor er forvaltningsplan mest hensiktsmessig.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med følgende endringer i forskriften som nevnt nedenfor, men for øvrig med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Fylkesmannen tilrår at aktuelle punkt tatt opp av reindriftsforvaltningen tas inn under den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen i § 7.

Videre tilrås følgende endringer i forskriften:

Feil henvisning på saltslikkestein rettes opp og knyttes til § 4 nr 9.

I høringsforslaget hadde de tre aktuelle områdene på Høylandet fått noe ulik utforming av punktet om bryting av kvist til friluftsliv og bålbrekking. Fylkesmannen foreslår følgende felles formulering tatt inn i § 4. *"Forsiktig bryting av kvist og småvirke for enkelt friluftsliv på stedet, herunder bål, i samsvar med gjeldende regelverk"*.

DNs tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. DN støtter fylkesmannens forslag til endring i forskriften. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Aundalen som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Aundalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

7. Langfjeldalen – Holmdalen naturreservat (utvidelse), Høylandet kommune, Nord-Trøndelag fylke

Utvidelsesareal 11 893 daa, hvorav 1968 daa produktiv skog. Nytt totalareal 14 532 daa, hvorav 2898 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området danner et markert nord-sørgående dalgang i en lengde av ca 6 km langs i nordsør-retning. I nord grenser området mot Holmdalen, og vedtatt naturreservat på statsgrunn her.

Med unntak av mindre parti med ungsog, så består all skogen i området av gammel skog.

Området er imidlertid preget av hogster og plukkhogster for inntil ca 100 år siden. Den eldste granskogen er sør i området, der de eldste trærne er i aldersintervallet 100-150 år, og noen enkeltrær over 200 år. Nord i området er det få trær over 100 år. Mange grantrær har til dels grov dimensjon med dbh på over 80 cm. Området preges også av mye gammel bjørk og andre lauvtrær, selje, rogn og alm. Furuskog opptrer som svært glissen, lavproduktiv skog på berggrunn, med stor andel gamle trær over 200 år og enda eldre. Død ved ligger spredt over hele området.

Området preges av store areal med rike skogtyper, herunder høgstaudeskog, storbregneskog og kalkskog, og forekomster av boreal regnskog av Fosen/Brønnøytypen. Innslag av edellauvskog forekommer, og i fuktige områder oreskog, samt at områder har karakter av bekkeløft. Langs daldraget er det en kompakt og nesten sammenhengende forekomst av kjerneområder, med til

sammen 6 definerte kjerneområder innenfor verneforslaget. Det lengste kjerneområdet har en utstrekning på ca 1,5 km. Området er preget av hogstene for 100 år siden, og artsmangfoldet mht lav i området er relativt fattig, men området har trolig rik karplanteflora, herunder på kalkgrunn (feltarbeid utført på høsten). I Bjørtjønndalen finnes skogbestand av markert gammel karakter og glennedynamikk, samt glissen furuskog.

Området grenser i nord til Holmdalen, hvor det er et reservat fra før og for øvrig forslag om vern på statsgrunn.

Langfjelldalen er vurdert for seg selv klart regionalt verneverdig (**), og sett i sammenheng med Holmdalen forsterkes bevaringsverdien. Som helhetlige dalfører har Holmdalen og Langfjelldalen i sum trolig nasjonal verdi (***)).

Formålet med fredningen er å bevare et skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har spesiell vitenskapelig betydning og egenart som et område med varierte, sjeldne og rike skogtyper, herunder, høgstaudeskoger, storbregneskog, kalkskog, edellauvskog, boreal regnskog og skog i bekkekløft. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommuneplanen. Området grenser til område som utredes for kalkutvinning.

Inngrepstatus: Ingen kjente i selve området.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med område to andre områder i Høylandet kommune. Det vises til liste over høringsinstanser under område nr. 6.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Høylandet kommune ser ikke at det er noen samfunnsmessige interesser som tilsier at områdene ikke kan vernes, og har ingen bemerkninger til verneforslaget for frivillig vern av Råbesdalen, Langfjelldalen og Aundalen.

Nord-Trøndelag fylkeskommune har i utgangspunktet, med bakgrunn i at det er frivillighet, ingen merknader til verneforslagene.

Fylkeskommunen anfører at kalkforekomsten i Løkkrååsen svinger i syd på nordsiden av Bjøråa, og at Kollung (1967) har rapportert kalk ved Jofinntjønnna, og at Langfjelldalen dermed kan derfor inneholde kalk av samme type som Løkkrååsen. Fremtidig vern bør derfor ikke være til hinder for videre geologisk kartlegging og undersøkelsesboring, og eventuell fremtidig underjordsdrift vil ikke påvirke området vesentlig.

Fylkeskommunen mener at det bør legges en samlet oversikt over gjenværende skogvernsaker, som vil gi en helhetlig vurdering og avklaring av ytterligere skogvern i fylket, og en gi et klarere bilde på hvilket nivå det totale omfanget av barskogvernet bør legges på.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt er i utgangspunktet positivt innstilt til vern av skog, fordi man anser at vern er en styrking av samiske interesser, ved at samiske interesser og behov i disse skogene dermed vernes mot fortregning og overbeskatning av andre og mer hardhendte brukere, og fordi naturskog har stor betydning for rein og folk som beite, virkeuttak, jakt og annen samisk virksomhet. Det er knyttet sterke samiske interesser til alle tre foreslåtte områder.

De samiske retter er forankret i folkeretten, bl.a. i FN's erklæring om urfolks rettigheter av 13.10.09, og vern må ikke komme i konflikt med samiske interesser som reintrekk og flytteleier, motorisert ferdsel på barmark og snø, uttak av ved og virke, bruk av temporære boplasser, jakt/fangst og fiske, evt. framtidig behov som f.eks gjeterhytter, gammer, reingjerder og samiske kulturminner.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt påpeker når det gjelder Langfjelldalen, at også store deler av Bjørtjønndalen er inkorporert i forslaget. Både Langfjelldalen og Bjørtjønndalen er sentrale deler av reindriftens kjerneområder, og særlig Bjørtjønndalen er konfliktfylt dersom vern skulle medføre restriksjoner for samisk aktivitet. Det kan bli aktuelt å bygge opp gammel gamle like øst for Bjørtjønnna, evt. å oppgradere til enkel hyttestandard.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag. Uttalelsen er referert i kap 5.

Statskog anfører at Langfjelldalen ligger inntil det foreslåtte reservatet Holmdalen på Statskog SF sin eiendom, og at det vil være en fordel for forvaltning og bruk av området at områdene ble behandlet som ett reservat med felles regelverk.

Nord-Trøndelag energiverk har ingen merknader til forslagene.

Norges Jeger og Fiskeforbund v/Nord-Trøndelag Fylkslag anfører at vernet ikke ser ut til å være negativt for deres interesser, og støtter opp om det frivillige vernet av de aktuelle områder.

Statens landbruksforvaltning kommenterer generelt hensynet til beiteinteressene og legger til grunn at nødvendig vedlikehold av eventuelle gjerder og samlekvever er hjemlet i unntaksbestemmelsen § 7, nr. 7a, og hvis det skulle være noen tvil om det, så bør det tydeliggjøres i bestemmelsens ordlyd. Det påpekes feil henvisning hva angår transport av saltslikkestein, da dette er § 4 nr. 9 og ikke § 4 nr. 10.

Sametinget påpeker at de tre områdene alle ligger i samiske bruksområder. Sametinget anfører at det ikke er gjennomført systematiske registreringer av samiske kulturminner i områdene, men at det dog er registrert 2 kulturminnelokaliteter innenfor Langfjelldalen. Den ene er et hellig sted med offergrav/urgrav og den andre omfatter 2 fangstgroper. Det kan være ytterligere samiske kulturminner i områdene. Forøvrig viser navnene Jofinntjøna og Jofinnhøgda at det har vært ytterligere samisk tilstedeværelse i området.

Med hensyn til forskriftene anfører Sametinget at § 2 om formål, samt § 4 om reindriftens bruk av snøscooter på snødekt mark er helt i tråd med tidligere enighet mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, og er fornøyd med det.

Sametinget mener at følgende formulering bør inn i § 6: *”Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, i tråd med forvaltningsplan, jfr. § 7”*.

Under § 4 bør tas inn: *”Reindriftas nødvendige uttak av trevirke til brensel og bjørk for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr”*.

Norges vassdrags- og energidirektorat har ingen merknader til forslaget.

Statnett anfører at planene ikke berører eksisterende eller planlagte (meldte) ledninger eller stasjoner, og Statnett har ingen innvending til verneforslagene.

Direktoratet for mineralforvaltning (tidligere Bergvesenet) anfører at forslaget til vernegrense følger svært nært nordvestsiden av den kjente kalkforekomsten i Løkkrååsen, og at forekomstens videre utstrekning mot sørvest ikke er geologisk avklart, med mulighet for at kalkbergarten fortsetter inn i verneområdets sørligste del, dvs. i området langs Bjørtjønndalen.

Det er i den foreslåtte forskriften åpnet muligheter for underjordisk gruvedrift, og direktoratet ber om det tas inn i forskriften mulighet for å åpne nødvendige luftesjakter på overflaten i tilknytning til eventuell slik drift.

Forsvarsbygg har anfører til meldingen om oppstart at forsvaret ikke har interesser i planområdene.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Omfang og vernebehov

NINA/Skogforsk anslår i Fagrapport 54-2002 fra NINA at 10-30% av skogarealet bør ”tilgodeses” for biologisk mangfold, som en kombinasjon av vern, miljøtiltak i skogbruket og ikkehogst av 0-områder. Av dette anslås 4,5% som et minimumsnivå for vern, og at omfanget av vern heller bør ligge litt over enn under minimum for å få robuste løsninger. Samtidig skal ulike kriterier dekkes opp i forhold til skogtyper, rødlistearter, geografisk fordeling og skogsonefordeling.

Oversendelsesforslaget omfatter ca 5400 daa produktiv skog, noe som tilsvarer ca 0,08 % av produktiv skog i fylket. Pr 1. mars er ca 3 % av produktiv skog vernet i Nord-Trøndelag, og ca 2,5 % for Trøndelag samlet. Inklusive dette forslaget er ca 5,2% av produktiv skog i Nord-Trøndelag vernet eller foreslått vernet, og ca 4,3% for Trøndelag samlet. I skogvernsammenheng ses Trøndelag samlet, da de to fylker stort sett dekker de samme naturgeografiske regioner (med unntak av Oppdalsregionen, Femundsmarka og Lierne, som er egne naturgeografiske regioner (Korsmo et al. 1989). Videre vises det til Rapport 6-2008 fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (Vern av skog på Statskog, OVF, mv), hva angår beskrivelse av analysemetodikk og sikkerhetsmarginer knyttet til beregninger av produktiv skog.

I Nord-Trøndelag har andelen av foreslåtte og eksisterende verneområder et tyngdepunkt mot noe høyere liggende strøk. Årsaken til dette er at en betydelig del av eksisterende og foreslåtte verneområder ligger på Statskog, og at mye av den lavtliggende skogen er privat, er aktiv produksjonsskog, oppdelt i mange teiger, og med betydelig mindre andel gammel skog. Det er således mindre verneverdig skog i lavereliggende strøk, samtidig som konfliktnivået med skognæringen vil være større her. Stortinget har ønsket at skogvernet kan gjennomføres med mindre konfliktnivå, gjennom frivillig vern og bruk av Statskog sine areal.

Siden en må verne biologisk viktig og verneverdig skog der den faktisk finnes, og samtidig holde et begrenset konfliktnivå, så får skogvernet i Nord-Trøndelag et tyngdepunkt mot noe høyere liggende strøk. Dette bidrar til å dekke et vern i forhold til både biologiske element og volum, men vil imidlertid ikke erstatte en del skogtyper som er karakteristisk for lavlandet. Således vil det være faglig behov for ytterligere vern av skog også i lavlandet. De aktuelle tre områdene i dette forslaget har skog i høydeintervallet fra ca 35 moh (Aundalen) og til skoggrense, og representerer derved et tverrsnitt fra lavland til fjell.

For utdypende beskrivelser av situasjonen i fylket hva angår verneomfang og naturgeografisk fordeling, så henvises også til Rapport 6-2008 om Vern av skog på Statskog mv, samt fylkesmannens innstilling til samme sak av 18.05.2009.

Avgrensning av området

Ingen høringsparter har kommentert grenser, og det foreslås ikke endringer av grensene som sådan.

Som påpekt i uttalelsen fra Statskog, grenser forslaget for Langfjelldalen opp mot Holmdalen naturreservat (Høylandet kommune). Holmdalen og Langfjelldalen er to sammenhengende dalsystem, preget av rike bergarter og rike skogtyper. Begge områdene har hver for seg verdsetting (**), samtidig som hele Holmdalen (alle areal) i rapport fra NINA er antydning å kunne være (***). Det vil her være naturlig at områdene sammenføres i ett reservat, med navn Langfjelldalen - Holmdalen naturreservat, og en anbefaler at Direktoratet for Naturforvaltning vurderer dette.

Verneforskriftene

Med hensvisning til uttalelse fra Statens Landbruksforvaltning, så omfatter tillatelse til vedlikehold av eksisterende anlegg, også sankekveer og dette trengs ikke å konkretiseres nærmere.

Feil henvisning på saltslikkestein rettes opp og knyttes til § 4. nr 9.

Disse områdene har ganske lik karakter, og i høringsforslaget hadde punktet om bryting av kvist til friluftsliv og bålrensning fått noe ulik ordlyd i de tre områder. En foreslår felles formulering.

Områdene er ganske robuste, og den beskjedne bålrensning som foregår, mest i forbindelse med jakt, er en marginal belastning for området.

Samiske interesser.

Her viser DN til omtalen av dette temaet under området Aundalen, da dette gjelder de samme forhold for alle tre områdene på Høylandet.

Fylkesmannen sin tilråding:

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med følgende endringer i forskriften som nevnt nedenfor, men for øvrig med verneforskrift som i høringsforslaget.

Fylkesmannen tilrår at aktuelle punkt tatt opp av reindriftsforvaltningen tas inn under den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen i § 7.

Videre tilrås følgende endringer i forskriften:

Feil henvisning på saltslikkestein rettes opp og knyttes til § 4 nr 9.

I høringsforslaget hadde de tre aktuelle områdene på Høylandet fått noe ulik utforming av punktet om bryting av kvist til friluftsliv og bålrensning. Fylkesmannen foreslår følgende felles formulering tatt inn i § 4. "Forsiktig bryting av kvist og småvirke for enkelt friluftsliv på stedet, herunder bål, i samsvar med gjeldende regelverk".

Hva angår uttalelser fra Direktoratet for mineralforvaltning og Nord-Trøndelag fylkeskommune om mulig fortsettelse av kalkåre inn under planområdet, og framtidig underjordisk drift her (som forslag til forskrift åpner for), så kan det synes som dette er et svært langsiktig perspektiv, all den tid man nå arbeider med en uttaksplan som klart er avgrenset mot området. Forespørselene fra disse høringsparter er åpning i forskrifter for prøveboring, samt luftesjakter ved eventuell underjordsdrift. På bakgrunn av at dette ikke ser ut til å ha aktualitet i overskuelig framtid, er fylkesmannen tilbøyelig til å mene at dette bør reguleres gjennom den generelle dispensasjonsadgangen.

Når det gjelder forslaget til avgrensning av verneområdet, grenser området inn mot Holmdalen naturreservat, og all den tid Holmdalen og Langfjelldalen er sammenhengende og tilgrensende dalsystem med de samme naturtyper, så synes det naturlig at de to områder sammenføres til ett reservat med navn Langfjelldalen – Holmdalen naturreservat, og fylkesmannen ber Direktoratet for Naturforvaltning om å vurdere dette.

Direktoratets tilråding: Fylkesmannen ber DN vurdere sammenslåing av det eksisterende Holmdalen naturreservat og Langfjelldalen. Holmdalen naturreservat ble opprettet 5. mars 2010 og grenser til det foreslåtte Langfjelldalen naturreservat. Restriksjonsnivå og formål med vernet i de to områdene er likt og DN foreslår at disse to områdene slås sammen til "Langfjelldalen-Holmdalen naturreservat". For øvrig støtter DN fylkesmannens vurderinger av avgrensning av verneområdet.

DN støtter fylkesmannens forslag til endringer i forskriften. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven og i forhold til DNS tilråding om å slå dette området sammen med det eksisterende Holmdalen naturreservat, uten at dette endrer restriksjonsnivået i større grad for noen av de to områdene. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Langfjelldalen-Holmdalen som naturreservat.

Samtidig tilrår forskrift nr. 326 av 5. mars 2010 om fredning av Holmdalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag opphevet.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Langfjelldalen-Holmdalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrår forskrift nr. 326 av 5. mars 2010 om fredning av Holmdalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag opphevet.

8. Råbesdalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 4856 daa, hvorav 1607 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området danner en markert V-dal i lengde av ca 6 km mellom Besenget i vest og grense mot Grong kommune i øst. Spesielt i de østlige delene finnes gammel granskog skog i alder til i overkant av 250 år, mens skogen i de vestlige deler har karakter av mer suksesjonspregede strukturer, som følge av diverse plukkhogster. De eldste trærne her er 100-150 år gamle. Det er innslag av mye eldre lauvskog, særlig rogn og bjørk, samt alm i området. Gamle furutrær finnes hovedsakelig i svært glisne bestand på fattigere berggrunn, men en del trær på over 200 år. Det er liggende død ved av gran spredt i hele området.

Området inneholder gammel barskog, lauvskog og furuskog i naturlig dynamikk med innslag av boreal regnskog (kystbarskog), edellauvskog og bekkekløft og rike skogtyper i form av høgstaude-skog og storbregneskog. Relativt utviklede lobarion-samfunn finnes i utforminger av boreal regnskog. Dalføret har stort sett sammenhengende arealer med forskjellige gradienter av gammel skog med mange strukturer og livsmiljø som er viktige for ivaretagelse av mange artsgrupper. Dette er

uvanlig både i regional og nasjonal sammenheng. Hele dalføret vurderes som nasjonalt verneverdig, mens verneforslaget vurderes til å ligge mellom regionalt og nasjonalt verneverdig (**(*)). Formålet med fredningen er å bevare et skogområde med naturskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har spesiell vitenskapelig betydning og egenart som et område med varierte, sjeldne og rike skogtyper, herunder boreal regnskog, høgstaudeskoger, edellauvskog og skog i bekkekløft. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det er en gammel driftsveg i den vestre delen av området. Det er rester av gammel fløtingsdam i sidevassdrag (bekk), hvor et smalt myrområde tidligere ble demmet opp for fløting i vassdraget.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med to andre områder i Høylandet kommune. Det vises til liste over høringsinstanser under område nr. 6.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Høylandet kommune ser ikke at det er noen samfunnsmessige interesser som tilsier at områdene ikke kan vernes, og har ingen bemerkninger til verneforslaget for frivillig vern av Råbesdalen, Langfjelldalen og Aundalen.

Nord-Trøndelag fylkeskommune har i utgangspunktet, med bakgrunn i at det er frivillighet, ingen merknader til verneforslagene.

Fylkeskommunen mener at det bør legges en samlet oversikt over gjenværende skogvernsaker, som vil gi en helhetlig vurdering og avklaring av ytterligere skogvern i fylket, og en gi et klarere bilde på hvilket nivå det totale omfanget av barskogvernet bør legges på.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt er i utgangspunktet positivt innstilt til vern av skog, fordi man anser at vern er en styrking av samiske interesser, ved at samiske interesser og behov i disse skogene dermed vernes mot fortregning og overbeskatning av andre og mer hardhendte brukere, og fordi naturskog har stor betydning for rein og folk som beite, virkeuttak, jakt og annen samisk virksomhet. Det er knyttet sterke samiske interesser til alle tre foreslåtte områder.

De samiske retter er forankret i folkeretten, bl.a. i FN's erklæring om urfolks rettigheter av 13.10.09, og vern må ikke komme i konflikt med samiske interesser som reintrekk og flytteleier, motorisert ferdsel på barmark og snø, uttak av ved og virke, bruk av temporære boplasser, jakt/fangst og fiske, evt. framtidig behov som f.eks. gjeterhytter, gammer, reingjerder og samiske kulturminner.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag. Uttalelsen er referert i kap 5.

Nord-Trøndelag energiverk har ingen merknader til forslagene.

Norges Jeger og Fiskeforbund v/Nord-Trøndelag Fylkslag anfører at vernet ikke ser ut til å være negativt for deres interesser, og støtter opp om det frivillige vernet av de aktuelle områder.

Statens landbruksforvaltning kommenterer generelt hensynet til beiteinteressene og legger til grunn at nødvendig vedlikehold av eventuelle gjerder og samlekkeveer er hjemlet i unntaksbestemmelsen § 7, nr. 7a, og hvis det skulle være noen tvil om det, så bør det tydeliggjøres i bestemmelsens ordlyd. Det påpekes feil henvisning hva angår transport av saltslikkestein, da dette er § 4 nr. 9 og ikke § 4 nr. 10.

Sametinget påpeker at de tre områdene alle ligger i samiske bruksområder. Sametinget anfører at det ikke er gjennomført systematiske registreringer av samiske kulturminner i områdene, men at det dog er registrert 2 kulturminnelokaliteter innenfor Langfjelldalen. Den ene er et hellig sted med offergrav/urgrav og den andre omfatter 2 fangstgroper. Det kan være ytterligere samiske kulturminner i områdene. Forøvrig viser navnene Jofinntjønna og Jofinnhøgda at det har vært ytterligere samisk tilstedeværelse i området.

Med hensyn til forskriftene anfører Sametinget at § 2 om formål, samt § 4 om reindriftens bruk av snøscooter på snødekt mark er helt i tråd med tidligere enighet mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, og er fornøyd med det.

Sametinget mener at følgende formulering bør inn i § 6:

”Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, i tråd med forvaltningsplan, jfr. § 7”.

Under § 4 bør tas inn:

”Reindriftas nødvendige uttak av trevirke til brensel og bjørk for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr”.

Norges vassdrags- og energidirektorat har ingen merknader til forslaget.

Statnett anfører at planene ikke berører eksisterende eller planlagte (meldte) ledninger eller stasjoner, og Statnett har ingen innvending til verneforslagene.

Forsvarsbygg har anfører til meldingen om oppstart at forsvaret ikke har interesser i planområdene.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Omfang og vernebehov

NINA/Skogforsk anslår i Fagrapport 54-2002 fra NINA at 10-30% av skogarealet bør ”tilgodeses” for biologisk mangfold, som en kombinasjon av vern, miljøtiltak i skogbruket og ikkehogst av 0-områder. Av dette anslås 4,5% som et minimumsnivå for vern, og at omfanget av vern heller bør ligge litt over enn under minimum for å få robuste løsninger. Samtidig skal ulike kriterier dekkes opp i forhold til skogtyper, rødlistearter, geografisk fordeling og skogsonefordeling.

Oversendelsesforslaget omfatter ca 5400 daa produktiv skog, noe som tilsvarer ca 0,08 % av produktiv skog i fylket. Pr 1. mars er ca 3 % av produktiv skog vernet i Nord-Trøndelag, og ca 2,5 % for Trøndelag samlet. Inklusive dette forslaget er ca 5,2% av produktiv skog i Nord-Trøndelag vernet eller foreslått vernet, og ca 4,3% for Trøndelag samlet. I skogvernsammenheng ses Trøndelag samlet, da de to fylker stort sett dekker de samme naturgeografiske regioner (med unntak av Oppdalsregionen, Femundsmarka og Lierne, som er egne naturgeografiske regioner (Korsmo et al. 1989). Videre vises det til Rapport 6-2008 fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (Vern av skog på Statskog, OVF, mv), hva angår beskrivelse av analysemetodikk og sikkerhetsmarginer knyttet til beregninger av produktiv skog.

I Nord-Trøndelag har andelen av foreslåtte og eksisterende verneområder et tyngdepunkt mot noe høyereliggende strøk. Årsaken til dette er at en betydelig del av eksisterende og foreslåtte verneområder ligger på Statskog, og at mye av den lavtliggende skogen er privat, er aktiv produksjonsskog, oppdelt i mange teiger, og med betydelig mindre andel gammel skog. Det er således mindre verneverdig skog i lavereliggende strøk, samtidig som konfliktnivået med skognæringen vil være større her. Stortinget har ønsket at skogvernet kan gjennomføres med mindre konfliktgrad, gjennom frivillig vern og bruk av Statskog sine areal.

Siden en må verne biologisk viktig og verneverdig skog der den faktisk finnes, og samtidig holde et begrenset konfliktnivå, så får skogvernet i Nord-Trøndelag et tyngdepunkt mot noe høyereliggende strøk. Dette bidrar til å dekke et vern i forhold til både biologiske element og volum, men vil imidlertid ikke erstatte en del skogtyper som er karakteristisk for lavlandet. Således vil det være faglig behov for ytterligere vern av skog også i lavlandet. De aktuelle tre områdene i dette forslaget har skog i høydeintervallet fra ca 35 moh (Aundalen) og til skoggrense, og representerer derved et tverrsnitt fra lavland til fjell.

For utdypende beskrivelser av situasjonen i fylket hva angår verneomfang og naturgeografisk fordeling, så henvises også til Rapport 6-2008 om Vern av skog på Statskog mv, samt fylkesmannens innstilling til samme sak av 18.05.2009.

Avgrensning av området

Det vises til beskrivelse av arrondering i høringsutkastet, samt i de enkelte beskrivelsene i dette dokumentet. Ingen høringsparter har kommentert grenser, og det foreslås ikke endringer av grensene som sådan.

Verneforskriften

Med henvisning til uttalelse fra Statens Landbruksforvaltning, så omfatter tillatelse til vedlikehold av eksisterende anlegg, også sankekvever og dette trengs ikke å konkretiseres nærmere.

Feil henvisning på saltslikkestein rettes opp og knyttes til § 4. nr 9.

Disse områdene har ganske lik karakter, og i høringsforslaget hadde punktet om bryting av kvist til friluftsliv og bålbrenning fått noe ulik ordlyd i de tre områder. En foreslår felles formulering.

Områdene er ganske robuste, og den beskjedne bålbrenning som foregår, mest i forbindelse med jakt, er en marginal belastning for området.

Samiske interesser

Her viser DN til omtalen av dette temaet under området Aundalen, da dette gjelder de samme forhold for alle tre områdene på Høylandet.

Fylkesmannen sin tilråding: Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget og med følgende endringer i forskriften som nevnt nedenfor, men for øvrig med verneforskrift som i høringsforslaget.

Fylkesmannen tilrår at aktuelle punkt tatt opp av reindriftsforvaltningen tas inn under den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen i § 7.

Videre tilrås følgende endringer i forskriften:

Feil henvisning på saltslikkestein rettes opp og knyttes til § 4 nr 9.

I høringsforslaget hadde de tre aktuelle områdene på Høylandet fått noe ulik utforming av punktet om bryting av kvist til friluftsliv og bålbrenning. Fylkesmannen foreslår følgende felles formulering tatt inn i § 4. *"Forsiktig bryting av kvist og småvirke for enkelt friluftsliv på stedet, herunder bål, i samsvar med gjeldende regelverk"*.

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet og til endringer i verneforskriften. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjons-nivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Råbesdalen som naturreservat

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Råbesdalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

9. Hevillen naturreservat, Malvik kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Totalareal 1374 daa, hvorav 1256 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Hevillen ligger ved Stor-Drakstsjøen og Heinfjorden, nord for Selbusjøen, ca 2 mil sørøst for Trondheim sentrum. Det er et småkupert, noe bølgende skoglandskap med innslag av skrenter og kløfter, noe som gir en variert topografi. Blåbærgranskog er vanligste vegetasjonstype, men det forekommer også en del røsslyngfuruskog. I tillegg er det litt småbregneskog, samt mindre innslag av bærlyngskog, høgstaudeskog og lågurtskog, de sistnevnte dels med kalkpreg. Det er også noe myr, primært jordvannsmyrer av fattig, intermedier og middelsrik karakter.

Hevillen har kvaliteter både knyttet til fuktig, gammel granskog og kalkrik skog. I forhold til mangler ved skogvernet er det i første rekke kvaliteter knyttet til lågurtgranskog/kalkskog som området i noen grad bidrar til å fange opp. Ni rødlistearter av fugler, lav og sopp er registrert i området. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone, som er underrepresentert når det gjelder vern av skog i Sør-Trøndelag, og vurderes å være av regional verneverdi (**).

Området var med i verneplanen for vern av skog på Statskog SFs grunn i Sør-Trøndelag, og var da en del av lokaliteten Jervfjellet, som grunneieren har tilbudt for vern gjennom ordningen om

frivillig vern av skog. Jervfjellet ble gjennom Statskogvern-prosessen ikke vernet, men ble henvist til en prosess knyttet til frivillig vern. Det er resultatet av denne prosessen som nå framkommer gjennom forslaget om vern av Hevillen naturreservat.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med gammel barskog med det biologiske mangfold som er knyttet til denne. Skogtyper av særlig verdi i denne sammenheng er gammel, fuktig granskog, lågurtgranskog og kalkskog. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området ligger i LNF-område i kommuneplanens arealdel, og er i tillegg markert som kjerneområde for friluftsliv.

Inngrepstatus: Området inngår som en del av et regionalt viktig friluftsområde i Malvikmarka, selv om det ikke er mye ferdsel i den delen som er foreslått som naturreservat, da området er relativt kupert og relativt langt fra vei. Det er også noe friluftsfødsel til øyene i området med båt. Området grenser til innsjøen Dragsten, som er regulert til kraftformål. Det er ingen bygninger eller anlegg i området.

Høring: Høringsforslaget ble sendt på høring som en del av verneplanen for vern av skog på Statskog SFs grunn i Sør-Trøndelag. Foruten grunneier, kommune og fylkeskommune, ble planen sendt på høring til Malvik fjellstyre, Malvik allmeningsstyre, Malvik skogeierlag, Haukås allmeningsstyre, Strinda fjellstyre, Malvik jeger- og fisk, Malvik beitelag, Malvik bondelag, Malvik bonde- og småbrukerlag, Naturvernforbundet, Malvik IL O-avd, Malvik Energiverk, Wing orienteringsklubb, Mostadmark idrettslag, Allskog, Forsvarets bygningstjeneste, Forum for natur og miljø, Fylkeslandbruksstyret, Jordskifteverket, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Trondheim MIL, Norges JFF Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd, Norsk Ornitologisk Forening avd. Sør-Trøndelag, NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NVE Region Midt-Norge, Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag – Hedmark, Statens kartverk Trondheim, Sør-Trøndelag bonde- og småbrukerlag, Sør-Trøndelag Bondelag, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Sør-Trøndelag Orienteringskrets, Sør-Trøndelag Skogskeskap, Televerket Trondheim teleområde, Trondheim Energiverk AS, Trondheimsregionens friluftsråd, Trondhjems Turistforening, Trønder Energi AS, Statnett, Vegkontoret i Sør-Trøndelag, WWF-Midt-Norge, Ørland hovedflystasjon, Syklistenes landsforening, Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Sametinget, Reindriftsforvaltningen, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Oljedirektoratet, Statens Kartverk, Statens namnekonuler for Midt-Noreg, Navnekonuler for samiske stedsnavn, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Norskog, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicap-forbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges Fjellstyresamband.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Etter som dette verneforslaget inngikk i planen om vern av skog på Statskog SFs grunn i Sør-Trøndelag, er alle merknader oppsummert og kommentert i Fylkesmannens tilrådning til DN av 15.10.2007, og det vises til denne. Det var imidlertid ingen konkrete merknader på det delarealet som nå foreslås som Hevillen naturreservat, idet det er få interesser og ingen konkrete konflikter ført til dette arealet.

Fylkesmannens kommentar til saksgangen: Dette verneforslaget var opprinnelig en del av en plan for vern av skog på 11 områder på Statskog SFs grunn i Sør-Trøndelag. Oppstart av verneprosessen ble kunngjort i brev av 05.02.2007 fra Fylkesmannen, der Hevillen var et delområde av lokaliteten Jervfjellet. På bakgrunn av innspill til kunngjøringen, naturfaglige rapporter om områdene, møter og befaringer utarbeidet Fylkesmannen sitt verneforslag, som ble sendt på høring. Etter høringen oversendte Fylkesmannen sin tilråding til Direktoratet for naturforvaltning, hvor Hevillen fremdeles var en del av lokaliteten Jervfjellet. Direktoratet for naturforvaltning sendte sin tilråding til Miljøverndepartementet hvor DN støttet Fylkesmannens tilråding. I Kongelig Resolusjon av 19.12.2007 står følgende konklusjon når det gjelder lokaliteten Jervfjellet: ”Det foreslås følgelig at området Jervfjellet ikke vernes nå, men at man i i stedet starter opp en frivillig vern prosess i forhold til bla. de to aktuelle statsallmenningene med sikte på å etablere et naturreservat i Jervfjellet.

Når det gjelder det tilgrensende private arealet som allerede er tilbudt som frivillig vern, kan det være aktuelt å kartlegge/vurdere i hvilken grad dette evt. har tilstrekkelige verne kvaliteter for vern isolert sett, eller om vern av dette private arealet bør samordnes med frivillig vern prosessen for tilgrensende statsallmenninger.

Også andre private arealer kan være aktuelle vern prosessen, bla. det arealet som Trondheim kommune under høringen foreslo som utvidelse av verneforslaget.

Det er også aktuelt å starte frivillig vern arbeid for lokaliteten Skarpåsen.

For øvrig forutsettes det, for skogarealer som ikke er vernet etter naturvernloven, at naturkvalitetene i bla. kjerneområder, nøkkelbiotoper og MiS-områder ivaretas i tråd med skoglovens bestemmelser og gjeldende miljøkrav i Levende skog.”

På denne bakgrunn ba Fylkesmannen om at Allskog tok initiativ til å prøve å få fram tilbud om frivillig vern for lokalitetene Skarpåsen og Jervfjellet. Dette ble gjort, men Allskog meldte etter en tid tilbake at det ikke var mulig å få til avtale om frivillig vern med Malvik allmenningsstyre, og at Allskog derfor avsluttet sitt arbeid med å forsøke å få til en frivillig vern prosess. Senere henvendelser fra Fylkesmannen førte heller ikke fram. På denne bakgrunn fremmet Fylkesmannen derfor bare verneforslag på den del som omfatter det arealet som AS Meraker Brug tilbudte for vern. Naturfaglig registrering av dette arealet ble utført, og registreringene konkluderte med at området har to-stjerners verdi med de største kvaliteter knyttet til fuktig, gammel granskog og kalkrik skog. I forhold til mangler ved skogvernet er det i første rekke kvaliteter knyttet til lågurtskog/kalkskog som området i noen grad bidrar til å fange opp. Ni rødlistearter ble registrert i området. Fylkesmannen vurderer at området har tilstrekkelige naturkvaliteter til å kunne bli et separat naturreservat.

Fylkesmannens tilråding:

Avgrensning av verneområdet

Orienteringen over viser at det er gjort vesentlige endringer under behandlingen av verneplanen for lokaliteten Hevillen, idet man bare står igjen med det arealet som er tilbudt for vern av AS Meraker Brug.

Grensene for den del som det nå fremmes vern for, er som ved lokal høring og i samsvar med de tidligere tilrådingene fra Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning. Rapporten fra registreringene angir et areal på 1750 dekar, men dette innbefatter en del sjøareal i innsjøen Draksten. Dette er en regulert innsjø, og en ønsker ikke å ha med selve sjøarealet i reservatet, kun de større, skogklede øyene i sjøen (seks øyer). Grensa foreslås lagt til høyeste regulerte vannstand (264 moh.) Reservatet er dermed ikke et sammenhengende areal.

Endring av navn

Idet hoveddelen av den opprinnelige lokaliteten Jervfjellet går ut, herunder selve Jervfjellet, er ikke det opprinnelige navnet lenger dekkende for lokaliteten. Navnet foreslås derfor endret til Hevillen, som er navnet på det høyeste fjellet i området, og som også brukes som navn på store deler av det omland øst for fjellet Hevillen som reservatet dekker.

Endringer i forskriften

Den foreslåtte forskriften om Jervfjellet naturreservat i Fylkesmannens tilråding av 15.10.2007 må revideres, da to av de punkter som forskriften omhandlet ikke lenger er relevant med det areal som nå foreslås vernet. Dette gjelder følgende forhold:

1. Forskriftens § 5 punkt 8: *Utbedring av løypeetraseen for Jervfjellrennet, samt etablering av ny skiløypeetrasé nordøst i naturreservatet:* Går ut, da denne del ikke lenger er innenfor området.

2. Forskriftens § 5 punkt 10: *Etablering av gapahuk eller lavvoplass med lavvo på Bjørnstadvollen:* Går ut, da Bjørnstadvollen ikke lenger er innenfor området.

Forskriften må også tilpasses Naturmangfoldloven, noe som er gjort i det forslag til forskrift som nå fremmes, på bakgrunn av ny mal fra Direktoratet for naturforvaltning. Fylkesmannen har hatt kontakt med AS Meraker Brug i revisjonen av forskriften. De har ønsket å opprettolde en del punkter i forskriften slik de er i den avtalen de har underskrevet om frivillig vern, og som ikke helt er i samsvar med den nye malen for forskrifter for verneområder i skog etter naturmangfoldloven. Dette gjelder:

1. Forskriftens § 6 punkt 4: *Skånsom bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer i samråd med forvaltningsmyndigheten:* AS Meraker Brug ønsker ikke at dette skal inn under § 7, slik den nye malen tilsier, og Fylkesmannen kan akseptere dette.

2. Forskriftens § 7 punkt 2: *Hogst av etablerte plantefelt, herunder nødvendig motorferdsel:* Fylkesmannen forstår at anledning til slik skjøtsel etter den nye malen og etter naturmangfoldlovens § 47 nå ligger under skjøtelsesbestemmelsene i forskriftens § 9, mens AS Meraker Brug ønsker å opprettholde ordlyden som i avtaleforskriften. Dette bør være kurant.

3. AS Meraker Brug ønsker at ordlyden i forskriftens § 6 punkt 3 skal være: *Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående kjøretøy som skal være skånsom mot markovedlaten.* Løsningen som Fylkesmannen tilrår, er følgende ordlyd i forskriftens § 6 punkt 3: *Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget,* kombinert med følgende bestemmelse i forskriftens § 7 punkt 5: *Uttransport av felt storvilt med annet kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy.* AS Meraker Brug kan akseptere dette.

Fylkesmannen tilrår at Hevillen naturreservat vernes med den foreslåtte avgrensning og den reviderte forskriften.

Direktoratets tilråding: Det er foretatt omfattende endringer av dette verneforslaget i forhold til det forslaget som var på høring gjennom verneplanen for Statskog SFs grunn i Sør-Trøndelag, gjennom at statsalmenningen er falt ut av vernet. DN støtter de vurderingene fylkesmannen har gjort av endring av avgrensning og navn for verneområdet. DN støtter fylkesmannens forslag om endringer i verneforskriften. DN tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til ny lov uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Hevillen som naturreservat.

MDs tilråding: Miljøverndepartementet registrerer at det hittil ikke har vært mulig å få til et samarbeid med de aktuelle fjellstyrene og allmeningsstyrene om frivillig vern av tilgrensende statsallmeningsareal ved Jervfjellet.

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Hevillen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

10. Frilset naturreservat, Eidsvoll kommune, Akershus fylke

Totalareal 1343 daa, hvorav 1243 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligger på østsiden av Vorma fra Jøndølsåa og ca seks km ned mot kommunegrensa til Nes kommune. Området har høy tetthet av viktige livsmiljø og et spesielt artsinventar. Hele området er generelt vestvendt og drenerer ned mot Vorma. Området har stor variasjonen i naturgrunnlaget fra rik edelløvskog på marin leire til skrinne barblandingskog på grunnlendt mark.

Vegetasjonen i området er preget av rike løsmasser som dekker det meste av arealet. Området er tydelig beitepåvirket, noe som har påvirket vegetasjonsutformingene. Et hovedmønster viser at de tørrere ryggene og de øvre delene av lisdene er dominert av lågurtmark og småbregnemark. De tørre typene glir gradvis over i høgstaudeskog og gråor-heggeskog i de nedre delene av ravinedalene. Stedvis på flattere partier i daler med større vannføring har gråor-heggeskogen et visst flommarkspreget. En rekke treslag er representert i området. Gråor, selje og hegg dominerer, forøvrig finnes alm, rogn, osp, bjørk, hassel, spisslønn og ask. På grunnfjell inngår en del furu. Flere steder er det i tillegg bestand med gran som i all hovedsak trolig er plantet inn.

Sjiktningen er generelt sett temmelig god. Skogalderen varierer en del gjennom området. Den yngste skogen finnes som regel langs ravineryggene og noe nedover lisdene. Best utviklet skogstruktur finnes i "rene" gråor-heggeskoger og ofte også i gråor-almeskog. I slake lisdeler og i ravinedalbunnene er det spredte forekomster av store og til dels gamle løvtrær. Bjørk og osp opptrer spredt, men oppnår flere steder store dimensjoner. Spesielt skredutsatte ravinedalsider har ofte stor død-ved mengde, men liten variasjon i råteklasser og dimensjoner. De best utviklede partiene finnes i gråor-heggeskog på noe mer stabil grunn og har som regel død ved i alle nedbrytningsfaser.

Mange faktorer tyder på at den skoglige kontinuiteten ikke er lang i området. Blant annet ble få signal- eller rødlistearter med krav til kontinuitet i eldre skog eller dødved funnet. Området vurderes likevel å ha stort potensial for å fange opp og ivareta levedyktige bestand av spesialiserte arter på sikt, fordi arealet er forholdsvis stort og en del avgrensa felt er i ferd med å nå en naturlig skogdynamikk med produksjon av en rekke viktige livsmiljø. Mangeloppyllelse er vurdert som et godt argument for vern da området innehar betydelig areal gråor-almeskog og gråor-heggeskog. Samlet sett vurderes ravineskogen langs Vorma som nasjonalt verneverdig (***)

Formålet med naturreservatet er å bevare et velutviklet og nasjonalt verneverdig ravinelandskap på østsiden av Vorma med dets biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter, samt området naturlige økologiske prosesser.

Ravineskogen i reservatet består av rik edelløvskog, høystaudeskog og gråor — heggeskog.

Området har en særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning som et eksempel på denne type sørboreal skog i lavlandet på Østlandet. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er avsatt som LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: Det er få tekniske inngrep i det foreslåtte verneområdet. Tidligere var det flere vegtilkomster til Vorma, men de fleste av disse er ikke lenger i bruk. Det er en god del gamle husdyrgjerder som ikke lenger blir benyttet i området. Ravinene lengst sør blir fortsatt beitet. Beitepresset i området for øvrig er betydelig redusert i forhold til tidligere. I skråningen vest for Frilset er det enkelte store trær med tett buskvegetasjon rundt. Her var det tidligere slåttemark eller hagemark og det er et ønske fra grunneierne å fjerne undervegetasjon for å åpne landskapet noe.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med et annet område i Oslo og Akershus.

Utkastet til verneplan ble sendt på felles høring til berørte grunneiere, kommunene og fylkeskommunen, samt til Norges Skogeierforbund, Mjøsen Skog BA, Viken Skog BA, Statens vegvesen Akershus, Statens vegvesen Region Øst, Norsk ornitologisk Forening Oslo og Akershus, Norges JFF Akershus, Oslo og Omland friluftsråd, DNT Oslo og Omegn, Akershus Bondelag, Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonsulent, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket region øst, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA,

Institutt for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, UiO Biologisk institutt, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, Fylkeslandbruksstyret, Jernbaneverket region øst, Hafslund Nett, Oslo Energi, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Det er kommet inn følgende generelle uttalelser til verneforslaget:

Forsvarsbygg har etter en gjennomgang av forslaget internt i Forsvarsbygg intet å bemerke.

Kommunenes sentralforbund og Norsk Teknisk Naturvitenskaplig Universitet - Vitenskapsmuseet avgir ikke uttalelse i saken. Statens vegvesen har ingen merknader da verneforslaget ikke berører riks- eller fylkesveger.

Universitetet i Oslo - Naturhistorisk museum vurderer det som meget positivt at verneforslaget legger opp til å sikre områdets raviner og ravinelandskap. De uttaler at det bør vurderes å ta inn i forskriften at forvaltningsmyndigheten skal være ansvarlig for informasjon i området. De kommenterer også at det i tillegg til vegetasjonen, også bør legges vekt på selve naturgrunnlaget i vernebestemmelsene gjennom de leirrike avsetningene som ravinene skjærer seg ned i. De uttaler vedr. § 5 regulering av ferdsel, punkt 1, at "*her vil ferdsel også lett innvirke på den fysiske stabiliteten av selve ravinen. De bløte leir og siltedimentene (fjord- og havavsetningene), som ravinene har erodert i, tåler lite og er utsatt for utglidninger og ras. Ferdsel i området vil også kunne påvirke ravinenes fysiske stabilitet og utløse ras og utglidninger og derved endre topografien. Selve landskapsformen er også sårbar og at det at dette må tas hensyn til bør også inn i § 5 punkt 1*". Området omfatter fjord- og havavsetninger avsatt etter istiden den gang landet lå lavere og havet sto høyere enn i dag. Reservatet ligger under siste istids marine grense. Berggrunnen er kun stedvis eksponert. Etter hvert som landet hevet seg og de leirrike fjord- og havsedimentene ble tørt land, førte erosjon, utglidninger og ras til en gradvis dannelse av raviner. Ravinene representerer karakteristiske landskapsformer som lett kan ødelegges ved bl.a. mekaniske inngrep som bakkeplanering og gjenfylling. Naturhistorisk museum støtter Fylkesmannens vurdering om at det må settes opp god informasjon i området. I tillegg til at verneverdi, biologisk mangfold og gravhauger trekkes frem, bør det også gis forklarende informasjon om ravinene og ravinelandskapet og de prosesser som fører til dannelse av slike landskapsformer.

Statnett AS uttaler at det i forskriften er det gitt dispensasjon for nødvendig vedlikehold av kraftledningen, men at opprettelsen av naturreservatet ikke må forhindre en eventuell oppgradering eller utskifting av kraftledningen i dagens trase, verken i det linjeområdet som blir liggende i kant med, eller det linjeområdet innenfor verneområdet. Dersom nåværende rettigheter opprettholdes og tilgang nevnt ovenfor nedfelles i forskrifter, har de ingen innsigelser til opprettelsen av naturreservatene.

Eidsvoll kommune, landbruk og næring, uttaler at det meste av dette foreslåtte naturreservatet ble fra gammelt av regnet som innmark. De er klar over at denne naturtypen (ravinelandskap) er lite representert i vernede områder. De er derfor positive til at området skal bli vernet forutsatt at et vernevedtak ikke blir til hinder for normal landbruksdrift i verneområdet, herunder agronomisk forsvarlig bruk av fulldyrka jord og beiter, samt inngjerding og rydding av igjengrodde og tilplantede beitearealer. De bedømmer vernebestemmelsene til å gi åpning for at jordbruksarealene i verneområdet kan drives forsvarlig ved beiting, og ved at kantvegetasjon i tilknytning til tilgrensende dyrka mark kan holdes i sjakk. De regner med at oppsetting av nye gjerder i forbindelse med beiting i § 7, pkt.4 kun er ment å omfatte total fornying av eksisterende gjerder foruten oppsetting av gjerder i nye traser. De ønsker at nødvendig vedlikehold av gjerder skal kunne gjennomføres uten forutgående dispensasjonssøknad, og at forskriftens § 4, pkt. 4 bør lyde: "beiting og vedlikehold av gjerder". Grunnet spesielt forhold på Nordgarn Frilset, ønsker de følgende punkt 8 inn i § 4: "Normal drift av fulldyrket mark."

Grunnet behov for reparasjon, og eventuelt nye avløpsanlegg for overflatevann fra tilgrensende dyrka mark ønsker de også følgende punkt lagt til § 4, pkt. 9: "Reparasjon av avløpsanlegg for overflatevann fra dyrka mark og reparasjon av erosjonsskader på dyrka mark", og følgende tillagt i § 7: "Bygging av anlegg for å forebygge erosjonsskader på dyrka mark." De uttaler til slutt at med de forbehold de har nevnt over til forskriften ser de positivt på at

det foreslåtte området blir opprettet som naturreservat og at det kan skje gjennom frivillig vern på betingelser som grunneierne kan godta. Det vil bli interessant å følge naturreservatet i fremtiden. Norges vassdrags- og energidirektorat kan ikke se at verneforslagene, slik avgrensningene er gjort og forskriftene utformet, kommer i konflikt med vassdrags eller energiinteresser. Forslag til Frilset naturreservat trekkes rundt elvekraftverket ved utløpet av Jøndølsåa, slik at både kraftverket, tilkomsten til det og elva blir liggende utenfor vernegrensen. Adgang til å utføre nødvendig vedlikehold av kraftlinjeparsellen som bli liggende innenfor vernegrensa er sikret i verneforskriften. For øvrig viser vi til felles brev av 3. november 2004 fra DN og NVE der forholdet mellom vassdrags-/energianlegg og verneområder er omtalt.

Norges Orienteringsforbund uttaler at Frilset naturreservat i Eidsvoll kommune har en slik beliggenhet at områdene i liten grad berører/kan berøre deres aktivitet og de her derfor ingen merknader til forslaget.

Akershus Fylkeskommune kommenterer at det rett øst for verneforslaget for Frilset ligger minst 25 gravrøysen, sannsynligvis fra bronsealderen, som ikke er nøyaktig innmålt og digitalisert. Ut fra det tilsendte kartmaterialet kan det se ut som om en av røysene ligger nær eller i reservatgrensa. De ønsker at dersom det skal settes opp informasjonstavler i området, så bør også dette flotte gravfeltet omtales, og at skilt selvsagt ikke må settes i gravrøysen eller innenfor sikringssonen på fem meter, samt at Fylkesrådmannen gjerne bistår med skilttekst.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Når det gjelder uttalelsen fra naturhistorisk museum, vurderer Fylkesmannen at ferdelsbestemmelsene gitt i forslag til verneforskriftens § 5 er tilstrekkelig dekkende for å ivareta naturverdiene i området. Vedrørende skilting/informasjon i verneområdene har Fylkesmannen et flerårig prosjekt som går på å ha god informasjon ved innfallsporten til verneområdene og eventuelt ved punkter hvor det kan være behov for eller ønskelig med ytterligere informasjon. Fylkesmannen ønsker å prioritere informasjonstiltak i tiden etter eventuelt vernevedtak.

Til uttalelsen fra Statnett AS, påpeker fylkesmannen at det i § 4 "generelle unntak fra vernebestemmelsene" for de verneområdene som har elektriske anlegg, er tatt inn to generelle unntak fra vernebestemmelse som skal dekke behovet for drift og vedlikehold av elektriske anlegg. Dette gjelder pkt. 4.5 og 4.6, der det heter at vernebestemmelsene ikke er til hinder for:

"5. Drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.

6. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlig fysiske endringer i forhold til verneformålet".

Til uttalelsen fra kommunen, påpeker fylkesmannen at verneforskriftens § 7, pkt. 4. "oppsetting av nye gjerder i forbindelse med beiting" er ment å gjelde oppsetting av gjerder der det ikke er gjerder fra før. Alminnelig vedlikehold vil kunne gjennomføres uten forutgående dispensasjonssøknad. Fylkesmannen tar til etterretning ønsket om et nytt punkt 8 i § 4: "Normal drift av fulldyrket mark" samt et nytt punkt 9 som Fylkesmannen har endret til: "Vedlikehold av avløpsanlegg for overflatevann"

Fylkesmannen mener at reparasjon av eventuelle erosjonsskader ikke bør inn som et generelt unntak fra vernebestemmelsene med bakgrunn i at forvaltningsmyndigheten bør kunne stille vilkår til eventuelle tiltak (forflytning av masser) for å ivareta verdifulle og vernede ravinestrukturer.

Eventuell søknad om bygging av anlegg for å forebygge erosjonsskader på dyrka mark, vil være et tiltak som må omsøkes i medhold av verneforskriftens § 8, eventuelt naturmangfoldlovens § 48.

Fylkesmannen er enig med Akershus fylkeskommune i at gravrøysene bør omtales ved utarbeidelse av fremtidig informasjon over verneområdet.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen finner det riktig å endre forslag til forskrift om vern av Frilset naturreservat etter innspill fra Eidsvoll kommune og tilrår et nytt punkt 8 i § 4: "Normal drift av fulldyrket mark" samt et nytt punkt 9 som Fylkesmannen har endret til: "Vedlikehold av avløpsanlegg for overflatevann."

Fylkesmannen foreslår ingen endring i avgrensningen av verneområdet.

Fylkesmannen mener at verneforslaget bygger på en god og grundig prosess. Området har høye biologiske kvaliteter samtidig som det har en tilstrekkelig god arrondering.

Vern av området vil både øke mengden vernet skog, verne flere truede og verneverdige raviner samtidig som at en sikrer leveområdet for flere rødlistearter.

Med bakgrunn i overnevnte ber Fylkesmannen i Oslo og Akershus om at Frilset naturreservat i Eidsvoll kommune blir opprettet.

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet og forslagene til endringer i verneforskriften. DN tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til ny lov uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Frilset som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften.

MD mener uttak av enkelttrær av hensyn til skyggevirksomhet på innmark bør begrenses, jf. bl.a. at dette er et naturreservat som er den strengeste verneformen samt at i et skogreservat er verneverdiene naturlig nok i stor grad knyttet til trær. Av hensyn til verneverdiene vil imidlertid ringbarking i slike tilfeller generelt være bedre enn felling, da stående død ved er viktig for flere truede arter.

I § 4 nr. 9 er det åpnet for ”felling eller ringbarking av enkelttrær som ikke har spesiell verdi gjennom sitt særpreg eller for ivaretagelse av biologisk mangfold, for å unngå uakseptabel skyggevirksomhet på innmark. Dette gjelder for en sone på inntil 10 meter fra eksisterende innmark der vernegrensa følger grense mot innmark.”

Før slik felling av trær eventuelt foretas må det avklares med forvaltningsmyndigheten om eventuelt felt virke kan tas ut eller skal ligge igjen i reservatet, jf. at død ved generelt er viktig for et stort antall truede arter.

MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Frilset naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

11. Ravndalen naturreservat, Nittedal og Gjerdrum kommuner, Akershus fylke

Totalareal 1561 daa, hvorav 1315 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligger på den sørlige delen av Romeriksåsen i Nittedal kommune, innenfor grensene til Oslomarka. Det inngår også et mindre areal i nabokommunen Gjerdrum i øst for å inkludere en større del av dalbredden ved Svarttjern. Mesteparten av området ligger på et platå med små relative høydeforskjeller fra kanten av de bratte, vestvendte liene mot hoveddalføret i Nittedal/Hakadal. Ravndalen og dennes forlengelse nordover danner en dyp dal langs nesten hele områdets østlige langsida. De vestre lisidene av denne er stedvis bratte, blokkrike rasmarker. Vegetasjonen i området er svært variert, men på det sentrale ”platået” i området dominerer fattige gran- og furubestander og fattige myrtyper. Nordsørgående lisider sentralt i området har næringsrikt sigevann og her er det rike vegetasjonstyper som dominerer. I tidligere tider ble området benyttet til skogsdrift, men enkelte parti med lite tilgjengelig skog ble satt igjen. Dette sammen med fravær av nyere hogstinngrep har ført til at området i dag fremstår som tilnærmet urørt, og med stedvis en god del død ved.

Som ellers i sørlige del av Osloområdet er skogen jevnt over preget av tidligere skogsdrift i form av eldre stubber etter bledningshogst, gamle hesteveier, særlig i søkk og daldrag, og lav kontinuitet i dødved. Skogen har et rimelig ryddig preg, men med spredte lægre først og fremst fra de senere år, med relativt lav nedbrytningsgrad.

Området er et viktig tilskudd til bevaring av biologisk mangfold, både siden sørboreal vegetasjonssone er dårlig representert i skogvernet i dag, og siden dette aktuelle området innehar kjerneområder med rike vegetasjonstyper. Området sitt preg av å være urørt og avsidesliggende til tross for nærhet til store befolkningsentra er også med på å øke opplevelsesverdien av området. Området vurderes å være av regional verneverdi (**).

Formålet med naturreservatet er å bevare en velutviklet og til dels grovokst gammelskog med dets biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter, samt områdets naturlige økologiske prosesser. Området innehar også rike liskoger med rasmark og innslag av varmekjære elementer. Området har en særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning som et eksempel på denne type sørboreal skog i lavlandet på Østlandet. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommunens arealplan.

Inngrepstatus: Det ligger tre eldre hytter i forslaget til verneområde. Ut over dette er det få tekniske inngrep innenfor grensene det foreslåtte naturreservatet. Det virker som om bruken av området gjennom friluftsliv de siste tiårene er redusert, med flere gjengrodde stier som resultat. Nordvest i området har det tidligere vært begrenset gruvedrift med uttak av kopper. Det er også flere spor i nærheten av dette etter flere skjerp/prøveflater etter blant annet sink og bly.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med et annet område i Oslo og Akershus. Utkastet til verneplan ble sendt på felles høring til berørte grunneiere, kommunene og fylkeskommunen, samt til Norges Skogeierforbund, Mjøsen Skog BA, Viken Skog BA, Statens vegvesen Akershus, Statens vegvesen Region Øst, Norsk ornitologisk Forening Oslo og Akershus, Norges JFF Akershus, Oslo og Omland friluftsråd, DNT Oslo og Omegn, Akershus Bondelag, Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonsept, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket region øst, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Institutt for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, UiO Biologisk institutt, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, Fylkeslandbruksstyret, Jernbaneverket region øst, Hafslund Nett, Oslo Energi, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Det er kommet inn følgende generelle uttalelser til verneforslagene:

Forsvarsbygg har intet å bemerke. Kommunenes sentralforbund og Norsk Teknisk Naturvitenskaplig Universitet - Vitenskapsmuseet avgir ikke uttalelse i saken.

Statens vegvesen har ingen merknader til forslag da det ikke berører riks- eller fylkesveger.

Akershus Fylkeskommunes eneste kommentar er at det i Ravndalen naturreservat ikke er kjent automatisk fredete kulturminner.

Norges Jeger og Fiskerforbund - Akershus foreslår en ny tilføyelse i § 7 spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, punkt 8. "tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk, herunder kalking av fiskevann og inn- og utløpsbekker mot forsuring".

De mener også at det i ordlyden her bør vurderes å innbefatte terrengkalking. De kommenterer også følgende "I § 3. Vernebestemmelser punkt 2 i forslag til forskrift for Ravndalen naturreservat, omtales fredningen av dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder samt utsetting av dyr. I naturmangfoldloven av 2009 kap. 1 § 3 er dyr definert til å være pattedyr, fugler, krypdyr, amfibier, fisk og virvelløse dyr." De ønsker på bakgrunn av denne definisjonen å tilføre et punkt under § 7 spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i forskriften for Ravndalen, hvor det åpnes for muligheten til å sette ut fisk og andre vannlevende organismer i vann som ledd i å reetablere faunaen etter forursoringsskade.

Direktoratet for mineralforvaltning informerer om at bergvesenet utførte en rekke sikringstiltak mot farlige gruveåpninger i området mellom Nittedal og Gjerdrum årene rundt 1970. Disse arbeidene besto av gjensprengning og inngjerding av sjakter og åpninger. Disse ble befart i tiden etter 2005. I det aktuelle området ble tilstanden ved Kirkeby sinkgruve og Kirkeby kobbergruve nøye vurdert. Ved Kirkeby sinkgruver var det tidligere to dype gruvesjakter som ble sprengt igjen i 1970. Frykten for at massen kan sige ned i underliggende gruverom er ofte tilstede. På lang sikt bør derfor sjakter av denne typen gjerdes inn for bedre sikkerhet, slik bergvesenet har gjort en rekke steder. Kirkeby kobbergruver vises i dag som en 45 m lang, vannfylt dagskjæring og en dyp sjakt med adkomst lengst i sør. Dagskjæringen er sikret mot nord og øst med et 76 meter langt L-formet trådgjerde. Sikringen av åpningen er ikke bra nok og det er behov for ytterligere inngjerding på vestsiden og sørover slik at den dype sjakten i sør ikke lenger utgjør en fare for folk. Det går en godt brukt sti langs dagåpningen og rett forbi den farlige sjakten. Stien bør derfor legges om til østsiden av gruveområdet. De ber derfor om at det i forskriften for Ravndalen naturreservat åpnes for nødvendig transport og sikringsarbeider ved disse gruveåpningene.

Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum uttaler at de har god kjennskap til området fordi det i flere år er blitt brukt til feltkartleggingskurs i geologi ved Universitetet i Oslo. Området inneholder grensen mellom sedimentære kambrosilurbergarter og prekambriske gneisbergarter, og har interessant sprekke- og forkastningstektonikk. Det er interessante mineraliseringer i området av bl.a. sinkblende, blyglans, kobberkis, flusspat og forskjellige skarn-granat-mineraler, allerede beskrevet av V.M. Goldschmidt i hans "klassiske" verk "Die Kontaktmetamorphose im Kristianiagebiet" fra 1911. Derfor er området attraktivt for geologisk undervisning gjennom student ekskursjoner og feltkurs, samt forskning. De mener at de foreslåtte vernebestemmelsene ikke eksplisitt tillater slik virksomhet. Dersom slik virksomhet ikke er tillatt i det underliggende lovverket ber de om at det i unntakene fra skogvernet tillates undervisning og forskning i området. Statsnett AS uttaler at kraftledningen delvis går i kant med området som er foreslått som naturreservat, og at opprettelsen av naturreservatet ikke må medføre hindringer med hensyn til adkomst i dagens trase verken for nødvendig vedlikehold eller framtidig oppgradering eller utskifting av linjen. Dersom nåværende rettigheter opprettholdes og tilgang nevnt ovenfor nedfelles i forskrifter, har de ingen innsigelser til opprettelsen av naturreservatene.

Nittedal orienteringslag ønsker primært at orientering kommer inn under § 4 — generelle unntak — som en aktivitet bestemmelsene i § 3 ikke er til hinder for.

Sekundært ønsker de en stående avtale med forvaltningsmyndighetene der orienteringsposter tillates i områder som ikke spesielt bør unngås. De er positive til at området Ravndalen blir vernet. Ved etableringen av verneområdet har det vært ulike vurderinger av størrelsen på området. Dersom deres primære eller sekundære forslag blir godtatt, ønsker de en størst mulig utstrekning av området.

Norges Orienteringsforbund. Uttalelsen er referert under området Frilset.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan ikke se at verneforslaget, slik avgrensningen er gjort og forskriftene utformet, kommer i konflikt med vassdrags eller energiinteresser. Forslaget til Ravndalen naturreservat grenser i nordøst til 420 kW kraftlinje. De forutsetter at vernet ikke er til hinder for nødvendig vedlikehold av denne kraftlinjen.

Naturvernforbundet - Nittedal lokallag er positive til opprettelse av Ravndalen Naturreservat. De påpeker imidlertid at det er beklagelig at høringen er satt til perioden med snødekt mark, siden det da er vanskelig å vurdere området, grensene og naturverdier. De påpeker at den naturfaglige vurderingen utført av NINA viser klare mangler da områdets dyreliv ikke er vurdert. De påpeker at området innehar en av kommunens få kjente forekomster av storsalamander, som befinner seg i tjernet sørøst for Oppegårdskollen. De ser det som svært positivt at denne forekomsten nå blir sikret. De kommenterer at det er positivt at området innehar blokkmark. De håper at dyrelivet i det

foreslåtte naturreservatet vil få økt fokus når området etableres, både med hensyn til fremtidige biologiske undersøkelser og med hensyn til formidling av områdets naturverdier til publikum. Naturvernforbundet - Nannestad og Gjerdrum lokallag viser til notatet "Ravndalen (Nittedal, Akershus) - Naturfaglig vurdering av område tilbudt for frivillig vern", ved Egil Bendiksen, Norsk institutt for naturforskning. I notat omtales funn av urskogkjuke. Funnet er oppført på rødlista som sterkt truet. Lokaliteten ligger omtrent 500 meter øst for Ravndalen. De beklager at denne lokaliteten ikke er tatt med i verneforslaget.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Til forslaget om å tillate terrengkalking, påpeker fylkesmannen at forslag til verneforskrift følger standard mal. Utsetting av fisk i forbindelse med skjøtsel av vannene, kan en få dispensasjon til etter § 7. pkt. 8. Hvis terrengkalking er aktuelt og ønskelig å gjennomføre rundt vannene, må dette omsøkes og forvaltningsmyndigheten må vurdere søknaden etter verneforskriftens § 8, eventuelt naturmangfoldlovens § 48.

Når det gjelder sikringstiltak mot farlige gruveåpninger, foreslår fylkesmannen et ekstra punkt 10. "nødvendige sikringsarbeider ved gruveåpninger" under § 4. generelle unntak fra vernebestemmelsene. En vil dermed ikke trenge dispensasjon fra verneforskriften, dersom det blir nødvendig å utføre ekstra sikringsarbeid ved tunellåpningene. Fylkesmannen tar til etterretning ønsket om omlegging av sti.

Når det gjelder Naturhistorisk museums uttalelse om at området er interessant i undervisningssammenheng, påpeker fylkesmannen at forskning og undervisning er i utgangspunktet tillatt i verneområdene så fremt dette ikke medfører fysiske inngrep som er i strid med verneforskriftene.

Når det gjelder Statnett AS sin uttalelse, viser fylkesmannen til at forslaget til arrondering grenser til kraftledningen i nordøst, så eventuell vedlikehold eller oppgradering av linjen vil ikke være i strid med verneområdet.

Når det gjelder uttalelsene fra orienteringssporten, viser fylkesmannen til at i utgangspunktet blir ikke orientering som aktivitet rammet av verneforskriften. Verneforskriftene med tilknyttede paragrafer som regulerer aktiviteter som *teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer* bygger på en felles mal for alle de nye verneområdene. Et større orienteringsarrangement vil dermed trenge dispensasjon etter § 7.1. i verneforskriften. Endringer i standard formuleringer i verneforskrifter bør om ønskelig tas opp av DN.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen finner det riktig å endre forslag til forskrift om vern av Ravndalen naturreservat etter innspill fra Direktoratet for Mineralforvaltning, ved at det tas inn et nytt punkt under § 4 som lyder: "nødvendige sikringsarbeider ved gruveåpninger". Fylkesmannen foreslår en endring i arronderingen for området Ravndalen siden to grunneiere har trukket seg underveis i prosessen. Fylkesmannen mener at verneforslaget bygger på en god og grundig prosess. Området har høye biologiske kvaliteter samtidig som det har en tilstrekkelig god arrondering. Vern av området vil både øke mengden vernet barskog samtidig som at en sikrer leveområdet for flere rødlistearter. Med bakgrunn i overnevnte ber Fylkesmannen om at Ravndalen naturreservat i Nittedal kommune og Gjerdrum kommune blir opprettet.

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. DN har åpnet for at det i enkelte områder kan tillates kalking av inn- og utløpsbekker for å bedre forholdene for fisk, dersom dette gjøres i medhold av plan. Terrengkalking har det ikke vært aktuelt å tillate i naturreservater. Ved utsetting av fisk og andre fiskestelltiltak, må det spesielt tas hensyn til forekomstene av stor salamander. Det må ikke gjennomføres fiskekultiverings-tiltak som kan gi negativ effekt på forekomstene av storsalamander. DN tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til ny lov uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Ravndalen som naturreservat.

MDs tilråding: Vedrørende verneforskriftens § 7 pkt. 6: Ved eventuelle søknader om vedhogst bør det først vurderes om det vil være en bedre løsning at veden fraktes inn utenfra. Eventuell

vedhogst bør primært begrenses til areal i umiddelbar nærhet av hyttene. Gamle trær, grove trær, hule trær, døde trær og andre særegne trær skal spares. Hogsten skal gjennomføres som plukkhogst. Kantsoner mot vann, bekker, myr, stier og veier skal opprettholdes.

Det er med hensyn til verneverdier uheldig at det underveis i prosessen er trukket tilbake tilbud om vern for skogaeral i sørlige del av området. Arealene som utgår her består i stor grad av kjerneområder. Det vil være gunstig om man i en eventuell senere prosess kan innlemme også disse arealene.

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Ravndalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

12. Markenrud naturreservat, Hof kommune, Vestfold fylke

Totalareal 2675 daa, hvorav 2010 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Markenrud ligger rett nord for Skibergfjell, det høyeste punktet i Vestfold, og spenner over ca. 400 høydemeter. Østre deler av området ligger på næringsrik rombeporfyrr, vestre deler på næringsfattig granitt. Dette kommer tydelig til uttrykk i vegetasjonen som veksler mellom fattige skogtyper i vest og rike i øst. I de rike skogtypene er treslagssammensetningen variert, med stort innslag av forskjellige løvtreslag og forekomster av barlind. Det er mye gammelskog innenfor reservatforslaget. Området inneholder også myrer, småvann og bekkekløfter med lite vannføring. Topografien rundt Kirkefjell er koller som heller øst og nordøst mot Eikeren. Området strekker seg vest til Øksne, og ender i en bratt, vestvendt li ned mot innsjøen.

I øst består vegetasjonen hovedsakelig av rike typer som lågurtgranskog, høgstaudeskog, almlindeskog og rikmyr. I vest er det mest blåbærgranskog, røsslyng-blokkebærskog, furumyrskog og fattigmyr. Den gamle granskogen er i hovedsak i alders- og oppløsningsfase, som bl.a. kjennetegnes ved mye stående og liggende død ved.

Området har særskilt vitenskapelig betydning som referanseområde, og er egenartet i form av en sjelden stor og sammenhengende gammel granskog og for øvrig stor variasjon i skogtyper, herunder bekkekløfter, samt god forekomst av død ved, og med sjeldne og sårbare arter av lav, moser, sopp og fugler. Området er vurdert å være av nasjonal verneverdi (***).

Formålet med naturreservatet er å bevare et tilnærmet urørt skogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er naturreservat.

Planstatus: Området er avsatt som LNF-område i kommunens arealplan.

Inngrepstatus: Markenrud er lite påvirket av inngrep i nyere tid. Det finnes enkelte nyere hogstinngrep i vest, øst og nordøst, og spor etter eldre hogst forekommer.

Andre kjente interesser i området er bruk og vedlikehold av Markenrudsetra, Markenrudstua med tilhørende båtplass og Sandbakkstua, vedlikehold og bruk av traktorvei som fører til Markenrudsetra, friluftsinnteresser, herunder jakt, fiske og sanking av bær og matsopp.

Høring: Utkastet til verneplan ble sendt på høring til berørte grunneiere, kommunen og fylkeskommunen, samt til FNF Vestfold, Naturvernforbundet i Vestfold, NOF avd. Vestfold, Norges Jeger- og Fiskeforbund i Vestfold, Norges Skogeierforbund, NORSKOG, Vestfold Bondelag, Vestfold Bonde- og småbrukerlag, Viken Skog BA, WWF Norge, Oslofjord HV-distrikt 01, Skagerak Nett AS, Tønsberg Soppforening, Arbeidsdepartementet, AVINOR AS, Bergvesenet, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Den Norske Turistforening, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi NTNU, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbaneverket, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund

og olympiske og paraolympiske komité, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadministrasjonen, Riksantikvaren, SABIMA, SKOGFORSK, Statens landbruksforvaltning, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Statskog SF, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Syv høringsinstanser har gitt skriftlig tilbakemelding. I etterkant av fylkesmannens tilråding til DN, er ettersendt uttalelse fra Hof kommune. Disse høringsinstansene har gitt sin tilslutning til verneforslagene uten særlige merknader: Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges vassdrags- og energidirektorat, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (tidligere Bergvesenet), Statens vegvesen (Vegdirektoratet) og Vestfold Fylkeskommune.

Tønsberg Soppforening mener at begrepet matsopp er upresist ettersom man kan, om man ønsker, definere nesten all sopp som matsopp. Videre ønsker de at det, ved dette vernet og generelt for alle verneforskrifter, tas inn en ordlyd som muliggjør plukking av sopp for vitenskapelige formål hvis disse legges inn i et av landets soppheierbarier, uten at man må søke spesielt om det.

Forsvarsbygg minner om at ved vern må Forsvaret i noen tilfeller hevde sin rett til lavflyvninger. De mener videre at dette ikke vil komme i konflikt med verneformålet i dette tilfellet, og at militær luftoperativ virksomhet dessuten faller inn under forskriftens § 6.1.

Hof kommune opplyser om en blåmerket tursti som går mellom Gausestra og Skibergfjell. Den nordligste delen av stien kommer så vidt innenfor grensen helt sør i reservatet. Kommunen ønsker at det i forskriften åpnes for vedlikehold av denne stien på lik linje med andre veier og sleper som er nevnt i forskriften. De ber også om mulighet til å merke øvrige stier/sleper/veier i reservatet etter søknad. I senere samtale med kommunen har det kommet frem et ønske om at bestemmelsene også åpner for merking av nye turstier etter søknad.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Når det gjelder merknadene fra Tønsberg soppforening, mener vi at det ikke kan gjøres unntak fra forbudet mot å fjerne planter og sopp (§ 3, annet ledd, punkt 1) for innsamling av sopp til vitenskapelige formål. Slik innsamling må vurderes på lik linje med andre vitenskapelige undersøkelser med utgangspunkt i Rundskriv om forvaltning av verneforskriftene (november 2001, revidert februar 2010). Her står det blant annet at forvaltningsmyndigheten alltid skal "... vurdere nytten av et forskningsprosjekt opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller tiltak og de ulemper forskningen ellers medfører." Dette muliggjør regulering og kontroll av de forskningsprosjektene og vitenskapelige undersøkelsene som foregår i verneområder og anses som et viktig verktøy bl.a. for å hindre at den samlede belastningen i et verneområde blir for stor.

Fylkesmannen er enig i at begrepet "matsopp" er noe upresist, men legger til grunn at dette er å forstå som arter som er alminnelig anerkjent og høstet til matformål.

Når det gjelder merknadene fra Forsvarsbygg, er vi enige i at de naturverdiene som er bakgrunn for det planlagte vernet vil bli lite berørt av lavflyvningsaktivitet. Vi vurderer heller ikke Forsvarets lavflyvning som "unødig forstyrrelse" av dyrelivet, jf. § 3, annet ledd, punkt 2.

Fylkesmannens anser det som uproblematisk å åpne for vedlikehold av den merkede turstien der denne kommer innenfor reservatgrensene, slik Hof kommune ber om. Ønsket om at det, etter søknad, også åpnes for å merke andre stier/veier/sleper som er i bruk vurderes tilsvarende.

Området rundt Skibergfjell er velegnet til, og noe tilrettelagt for turbruk. Fylkesmannen er positiv til at det i bestemmelsene også åpnes for enkel tilrettelegging og marking av nye stier etter søknad.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår følgende endringer i forskriften i forhold til høringsutkastet:

§ 6.4: Tas inn et nytt punkt f, som lyder:

Bruk og vedlikehold av følgende veier, slepe og tursti inntegnet på vernekartet:

f. merket tursti mellom Skibergfjell og Gausesetra

§ 7: Tas inn to nye punkt 8 og 9, som lyder:

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

8. *Merking av turveier/stier som er i bruk.*

9. *Marking og enkel tilrettelegging av nye turstier.*

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet og forslagene til endring i verneforskriften. Når det gjelder uttalelsen fra Forsvaret, viser DN til brev fra Forsvarets overkommando av 7.01.1997, der det er gjort en avklaring av hva som ligger i militær operativ virksomhet i verneområder. DN tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til ny lov uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Markenrud som naturreservat.

MDs tilråding: MD har fra Fylkesmannen fått opplyst at innsjøen Øksne som grenser til verneområdet i vest er regulert (Hakavika kraftverk).

Vedrørende verneforskriftens § 7 pkt. 6: Ved eventuelle søknader om vedhogst bør det først vurderes om det vil være en bedre løsning at veden fraktes inn utenfra. Eventuell vedhogst bør primært begrenses til areal i umiddelbar nærhet av hyttene. Gamle trær, grove trær, hule trær, døde trær og andre særegne trær skal spares. Hogsten skal gjennomføres som plukkhogst. Kantsoner mot vann, bekker, myr, stier og veier skal opprettholdes.

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Markenrud naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

13. Skiftenes naturreservat (utvidelse), Grimstad kommune, Aust-Agder fylke

Utvidelsesareal 365 daa, hvorav 188 daa produktiv skog. Nytt totalareal 710 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Verneforslaget omfatter arealer sør for eksisterende Skiftenes naturreservat. I øst ligger Holvatnet og i vest avgrenses arealet hovedsakelig av nakne eller spredt tresatte heier, mens grensa i sør dels går gjennom fattig "heiskog" på ryggen sør for Himmelrikskjær.

Skogen i området er i hovedsak gammel og variert. I likhet med eksisterende reservat er det karakteristisk at arealene nærmest vannet inneholder den mest "velpleide" skogen, mens innslaget av gammelskogsstrukturer er høyere i de mer marginale områdene - i skreinter og på vanskelig tilgjengelige hyller. Området karakteriseres av høyvokst eikeskog, særlig i Styggedalen. Mange av eikene her har brysthøydediameter i intervallet 35 – 50 cm, men ikke sjelden finnes også eiker opp til 70 cm. Ellers i området finnes det spredt med gamle og grove eiker, men svært sjelden med dimensjoner over 70 cm. På gode boniteter er innslaget av tydelig (svært) gamle eiker ganske lavt. På mer vanskelig tilgjengelige steder både i Vardeheia og sør i området finnes gamle og krokete eiker som trolig har betydelig alder, men som ikke har store dimensjoner. Hule eiker ble observert spredt i hele området. Oftest dreier dette seg om mindre stammehulrom. En håndfull grove eiker er sterkt innhule. Dødt trevirke av eik forekommer spredt, men aldri i store konsentrasjoner. I senere (ti-)år er det også dannet noen grove læger, men hovedsakelig er liggende død ved små til middels dimensjoner. Det finnes gamle trær og viktige elementer også av andre treslag enn eik. I de fattige heiene står et stort antall gamle furuer, hvorav noen også er grove. Også blant bjørk, osp, barlind og svartor finnes grove enkeltksemplarer.

Området har en del av de samme kvalitetene som Skiftenes NR, og vil styrke den allerede viktige funksjonen dette området har m.h.p. bevaring av artsmangfold. En rekke arter som signaliserer gammel eikeskog er funnet i området, og utviklingspotensialet i området er meget stort. Utvidelsesforslaget til Skiftenes naturreservat representerer eikeskogstyper som er typisk for denne delen av Aust-Agder, men som er nasjonalt sjeldne. Her finnes svært høyvokst eike-skog, og selv om utnyttelsehistorien går langt tilbake i tid finnes en del gamle og grove trær. Rike edelløvsogstyper (lavurteikeskog) er representert i utvidelsesforslaget, men er arealmessig underlegent de fattigere typene (blåbær-eikeskog). Den typen lavurteikeskog som finnes i området er ikke blant de mest artsrike typene lavurteikeskog. Lavurteikeskoger er sterkt underrepresentert i skogvernet hittil (Framstad m. fl. 2002). Området framstår som lite påvirket av skogbruk gjennom flere tiår.

M.h.p. prioriterte mangler ved skogvernet i Norge (Framstad m. fl. 2002; Framstad m. fl. 2003) oppfyller Skiftenes (utvidelse) følgende generelle anbefalinger (i) ”gjenværende, forholdsvis intakte områder av laveliggende skog i (.....) boreonemoral sone” og (ii) ”gjenværende, forholdsvis intakte forekomster av rike skogtyper som edellauvskog, ..(...)”. Da området omfatter edelløvsog i lavlandet må mangeloppfyllelse sies å være god.

Området er godt arrondert, og vil sammen med eksisterende reservat danne et stort og svært godt arrondert skogsreservat. Utvidelsesområdet oppnår isolert sett neppe mer enn regional verneverdi (**), men som en viktig utvidelse av Skiftenes naturreservat er det riktig å oppjustere verdien til regional-nasjonal **(*).

Formålet med naturreservatet er å bevare en stor forekomst av truet og sjelden edelløvsog, især det biologiske mangfold som er knyttet til gammel, grovvokst eikeskog. Eikeskogen inneholder innslag av andre treslag, bl.a. flere andre edelløvtreslag og barlind. Viktige naturverdier er knyttet til strukturene som dannes i gammel, grovvokst eik. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Alt areal som foreslås vernet har status som LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepstatus: Området brukes til jakt og fiske. I eksisterende reservat er det tilrettelagt bål plass på et lite nes ved vannet, og det går en tursti fra fylkesveg i nordøst og inn til denne bålplassen.

Høringsuttalelser:

Verneplanen ble sendt på høring til berørte grunneierne, kommunen, fylkeskommunen, samt til NVE Region Sør, NIVA Sørlandsavdelingen, NJFF Aust-Agder, Aust-Agder Bondelag, Aust-Agder Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Zoologisk forening avd. Aust-Agder, Norsk Ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Agder Soppforening, Naturvernforbundet i Aust-Agder, Agder naturmuseum, Arendal og Oppland turistforening, Agder Historielag, Agder Energi, Landvik historielag, Grimstad JFF, Selskapet for Grimstad Bys vel og Grimstad skogeierlag, Arbeidsdepartementet, AVINOR AS, Bergvesenet, Biologisk institutt, Den Norske Turistforening, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbaneverket, Kjemisk Forbund, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkerforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Fjellstyresamband Stortingsgt. 30, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund 0840, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening Naturhistorisk museum, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog Postboks 123, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadministrasjonen, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi TNU, Vitenskapsmuseet, Riksantikvaren, SABIMA, SKOGFORSK, Statens landbruksforvaltning, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene v/Terje Larsen, Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Navnegranskning, Statskog SF, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF - Norge.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Ved fristens utløp er det kommet inn 10 uttalelser til høringsforslaget.

NTNU, Avinor, Luftfartstilsynet, Forsvarsbygg, Statens vegvesen Region Sør, NVE og Direktoratet for mineralforvaltning melder at de ikke har merknader til verneforslaget.

Norsk Sau og Geit uttaler at det er flott at det er tatt hensyn til beiting og uttransportering av skadde og sjuke bufe i vernebestemmelsene. Sau og Geit ønsker imidlertid en mer utfyllende tekst under § 4 punkt 4, og foreslår følgende: ”Beiting, og det er heller ingen generelle begrensninger på beiteretten.” Dette foreslås på bakgrunn av at det er viktig at beiteretten ikke svekkes av et verneforslag da ingen vet hva fremtiden vil bringe.

NJFF Aust-Agder er positive til vernet og har ikke sterke synspunkter på arronderingen. NJFF Aust-Agder og Grimstad JFF stiller seg positive til forskriften, men ønsker at det skal være lov med bålbrekking med ved som ligger på bakken, eventuelt med medbrakt ved.

Nabogrunneier Svein Per Hardeberg har flere kommentarer knyttet til nåværende og fremtidig bruk av egen eiendom:

- Vernegrensa vest for Himmelrikskjerr vil sannsynligvis sperre for Hardebergs muligheter til å kjøre litt inn på 144/21 for så å kjøre tilbake på egen eiendom for å få ut tømmer. Ønsker å få til en løsning for dette.
- Hardeberg med flere har fallrettigheter ved Holvannet. På denne bakgrunn påpekes det at eventuelle framtidige innretninger som kraftverk mm, eventuelt med tilhørende vannstandsregulering, ikke må hindres av vernet.
- Vernet må ikke bli til hinder for bygging av veier, hus, hytter mm på Hardebergs eiendom, som ellers ville blitt godkjent.
- Hardebergs husdyr har i lang tid beitet innenfor området som vernes. Det fremheves at vernet ikke må bli til hinder for beiting eller gjerdehold i framtida, eller generelt til hinder for Hardebergs næringsmessige utnyttelse av egen eiendom. Det fremholdes at andre gjerdelinjer være aktuelle i fremtiden, og at det da vil fordyre gjerdeholdet dersom det ikke kan benyttes lokalt kratt.
- Tilrettelegging av eventuell ferdsel fra hans kant til reservatet kan bare gjøres etter avtale. I utgangspunktet må det ikke legges opp til adkomst fra hans kant på informasjonsplakater, i brosjyrer mv.
- Det tas forbehold om at hans eiendom ikke må lide av annen fremtidig ulempe i forbindelse med vernet, for eks etter evt. endrede regler for reservatet.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Ad innspill fra Sau og Geit

§ 4 punkt 4 i vernebestemmelsene er en standard formulering ad. beiting i reservater, og ivaretar etter vår vurdering den generelle beiteretten i reservatet. Etter § 10 skal det utarbeides forvaltningsplan for området, og beitebruken kan om nødvendig behandles her. Vi ser derfor ikke behov for å spesifisere punktet ut over verneforslaget.

Ad innspill om bålbrekking

I forskrift for eksisterende Skiftenes naturreservat (forskrift av 30.11.1973) er bålbrekking ikke nevnt. Jfr. § IV punkt 4 er det forbud mot å fjerne eller skade all vegetasjon, her under døde trær og læger. Dette forbudet foreslås videreført gjennom § 3 punkt 1 i ny forskrift. Bålbrekking med ved som ligger på bakken vil være i strid med denne bestemmelsen. Fylkesmannen mener at det ikke bør åpnes for unntak fra forbudet for bruk av ved på bakken til bålbrekking. Dette begrunnes med at slik utnyttelse vil være uheldig for utvikling av død ved av ulike størrelser og kvaliteter, og kan virke negativt på livsvilkårene for død-ved tilknyttede arter i Skiftenes naturreservat.

På et lite nes ca midt mellom nord og sørgrensa i eksisterende Skiftenes naturreservat er det etablert bål plass med tilhørende enkle stakk-benker. Det er etter hva Fylkesmannen kjenner til ikke rapportert om uheldige virkninger på reservatets naturkvaliteter av bålbrekking på denne plassen. Bål plassen er forholdsvis lett tilgjengelig, og er et velegnet turmål, også for barn. Selv om friluftsliv ikke er del av foreslått formål i ny forskrift bør etablert tilrettelegging for friluftsliv kunne videreføres så lenge dette ikke har vist seg å være til skade for verneverdiene på stedet. Bålbrekking på tilrettelagt plass med medbrakt ved bør på dette grunnlag kunne tillates slik

Fylkesmannen ser det. § 3 punkt 5 i forskriften foreslås dermed endret fra følgende ordlyd i høringsforslaget : *Bålbrenning er forbudt* til følgende ordlyd: § 3 punkt 5: *Bålbrenning er forbudt, med unntak av med medbrakt ved på opparbeidet bål plass.*

Ad innspill fra Svein Per Hardeberg, nabogrunneier

- Vernegrensa vest for Himmelrikskjerr vil sannsynligvis sperre for Hardebergs muligheter til å kjøre litt inn på 144/21 for så å kjøre tilbake på egen eiendom for å få ut tømmer. Ønsker å få til en løsning for dette.
- Hardeberg med flere har fallrettigheter ved Holvannet. På denne bakgrunn påpekes det at eventuelle framtidige innretninger som kraftverk mm, eventuelt med tilhørende vannstandsregulering, ikke må hindres av vernet.
- Vernet må ikke bli til hinder for bygging av veier, hus, hytter mm på Hardebergs eiendom, som ellers ville blitt godkjent.

Vernebestemmelsene som foreslås gjelder innenfor vernegrensene. § 3 punkt 3 nedlegger forbud mot en rekke ulike tekniske inngrep, herunder innretninger tilknyttet kraftverk. Fylkesmannen kan vanskelig se at det vil være aktuelt å åpne for slike tiltak i et naturreservat.

- Hardebergs husdyr har i lang tid beitet innenfor området som vernes. Det fremheves at vernet ikke må bli til hinder for beiting eller gjerdehold i framtida, eller generelt til hinder for Hardebergs næringsmessige utnyttelse av egen eiendom. Det fremholdes at andre gjerdelinjer være aktuelle i fremtiden, og at det da vil fordyre gjerdeholdet dersom det ikke kan benyttes lokalt kratt.

Punktet om beiting ansees som ivarettatt jf. § 4 punkt 4 i forslag til verneforskrift, generelle unntak fra vernebestemmelsene: "*Vernebestemmelsene er ikke til hinder for beiting*". Ad. gjerdelinjer vil evt. nye gjerder innenfor reservatgrensa omfattes av § 3 punkt 3. Tiltaket er omsøkbart etter § 8 "Generelle dispensasjonsregler", og skal behandles av forvaltningsmyndighetene. § 4 punkt 5 fastslår at vernebestemmelsene ikke er til hinder for vedlikehold av "...innretninger som er i bruk på vernetidspunktet", og innebærer at eksisterende gjerder kan vedlikeholdes uten å søke om særlig tillatelse. Bruk av kratt fra arealer innenfor reservatets grenser til et slikt formål er etter § 3 punkt 1 forbudt, og vil slik Fylkesmannen ser det ikke være aktuelt å tillate. Fylkesmannen kan på denne bakgrunn ikke se at det er behov for justeringer av verneforslaget som følge av innspillet.

- Tilrettelegging av eventuell ferdsel fra min kant til reservatet kan bare gjøres etter avtale. I utgangspunktet må det ikke legges opp til adkomst fra min kant på informasjonsplakater, i brosjyrer mv.

§ 10 slår fast at det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel..". Spørsmål om tilrettelegging og informasjon vil måtte avklares i en forvaltningsplan. Forvaltningsplaner utarbeides i nært samarbeid med berørte parter, her under naboeiendommer dersom dette er aktuelt. Fylkesmannen kan på denne bakgrunn ikke se at det er behov for justeringer av verneforslaget som følge av innspillet.

- Det tas forbehold om at min eiendom ikke må lide av annen fremtidig ulempe i forbindelse med vernet, for eks etter evt. endrede regler for reservatet.

Endring av verneforskrift er en offentlig prosess med formell, offentlig høring hvor en søker så gode omforente løsninger som mulig. Forvaltningsmyndighetene kan vanskelig ta stilling til en slik sak før den foreligger. Vi understreker at vernebestemmelsene kun gjelder innenfor vernegrensene.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen anbefaler at området blir fredet som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget. Fylkesmannen foreslår en mindre endring i forskriften i forhold til høringsforslaget. Endringene som foreslås er en spesifisering i § 3 punkt 5, slik at det står: "*Bålbrenning er forbudt, med unntak av med medbrakt ved på opparbeidet bål plass.*"

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet og fylkesmannens forslag til endring av verneforskriften. Det har vært drevet omfattende skjøtsel av det eksisterende reservatet, og det bør prioriteres å lage skjøtelses-/forvaltningsplan for det nye reservatet. DN tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til ny lov uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen

mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til kommentarer i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelsen av Skiftenes naturreservat.

Samtidig tilrår forskrift nr. 11 av 30. november 1973 om fredning av Skiftenes naturreservat, Grimstad kommune, Aust-Agder opphevet.

MDs tilråding: MD støtter DN's merknad om at det bør prioriteres å lage skjøttsels/forvaltningsplan for reservatet. MD viser i den sammenheng til at områdets store verneverdier særlig er knyttet til biologiske mangfold som er avhengig av gammel og grovokst eikeskog. Et stort antall truede arter er knyttet til slik skog, og ikke minst til død ved av eik. Slike kvaliteter må følgelig ivaretas i skjøttselen av verneområdet.

Vedrørende verneforskriftens § 7 pkt. 5 forutsettes at dette gjelder kun små inngrep som ikke er i stid med verneformål eller verneverdier.

Under vernesaken er det fra en grunneier vist til fallrettigheter ved Holvannet. Hvis det blir fremmet søknad om en slik utbygging kan denne behandles på vanlig måte etter gjeldende lovverk, inkludert vurdering etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften dersom utbyggingen omfatter regulering av vannstanden i Holvannet eller på annen måte påvirker verneverdier i naturreservatet.

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Skiftenes naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrår forskrift nr. 11 av 30. november 1973 om fredning av Skiftenes naturreservat, Grimstad kommune, Aust-Agder opphevet.

14. Engevik naturreservat, Solund kommune, Sogn og Fjordane fylke

Totalareal 564 daa, hvorav 55 daa produktiv skog.

Bakgrunn: Ideen om eit naturreservat i Engevikområdet i Solund går langt tilbake i tid. Grunneigarane har vore opptekne av å ta vare på denne opphavlege førekomsten av kystfuruskog, og då Noregs Landbrukshøgskule i 1986 hadde ein studenttur til Solund, fortalde Reidar Engevik dåverande professor Sigmund Huse om den interessante førekomsten av gammal furuskog på eigedomen sin. Huse skildra området naturfagleg i form av ein enkel, intern rapport. Med så mye rein, opphavleg furuskog, fann Huse dette området svært interessant så langt ut mot kysten. Sjølv om området ikkje hadde urskogspreg, meinte han det hadde så store kvalitetar som naturskog at det klart kvalifiserte til vern som naturreservat.

På denne tida var arbeidet med verneplan for barskog starta opp nasjonalt. Engevik-lokaliteten blei då undersøkt og skildra etter same lest som andre barskogområde. Eit område på 3,6 km², dvs. langt meir enn sjølv eigedomen til Reidar Engevik, blei då skildra og kartfesta, med verneverdi vurdert til å være av regional verneverdi. Den knappe arealramma som i si tid blei politisk fastsett for vern av barskog i Noreg, gjorde at «tostjernesområda» raskt blei tekne ut av barskogplanen for Vest-Noreg. På same måte som for andre barskogområde som gjekk ut av verneplanen, oppmoda Fylkesmannen om at ein la vinn på å ta vare på verneverdiane i området, sjølv om dei ikkje fekk eit formelt vern.

Eit moment som har komplisert denne vernesaka gjeld ønsket om veg til garden Sandvik nokre kilometer nord for Engevikområdet, etter at garden fekk nye brukarar som slo seg ned der i 1988. Den kortaste vegen synte seg å gå rett gjennom det føreslåtte verneområdet. Vegønsket gjorde det meir presserande å få avklart spørsmålet om vern. Reidar Engevik sende derfor brev til Miljøverndepartementet med søknad om varig vern av kystfuruslogen, der han vederlagsfritt tilbød eit kartfesta areal på om lag 500 dekar til dette føremålet.

DN og MD såg på dette som eit svært generøst tilbod. Samstundes reiste saka ein del prinsipielle spørsmål, mellom anna i høve til styring av tematiske verneplanprosessar. Verneframlegget utgjorde dessutan berre ein mindre del av det som NINA i si tid vurderte til «to stjerner», og med

berre ein halv kvadratkilometer er det klart mindre enn det ein normalt ville tilrå for eit reservat som skal utgjere eit nokolunde heilskapleg, representativt naturområde. Vern ville også ha mye å seie for vegplanlegginga i denne delen av kommunen.

Reidar Engevik døydde nokre år seinare, men familien stadfesta at dei ønskte å følgje opp hans ønske om vern av kystfuruskogen. Direktoratet for naturforvaltning bad derfor i 2000 Fylkesmannen om å fremje vernesaka på lokal høyring. Verneforslaget ble sendt på lokal høyring i brev frå Fylkesmannen i Sogn og Fjordane av 20.7.2000. På bakgrunn av den gjennomførte høyringa oversende fylkesmannen si tilråing til DN i brev av 18.1.2001.

I verneplanen for barskog for Vest-Noreg var det satt ei arealkvote, og på grunn av den knappa kvota, fall dette området ut av denne planen. Det var først når arbeidet med frivillig vern av skog vart etablert at verneforslaget for dette området vart tatt fram att. Verneforslaget vart sendt på sentral høyring først i 2008.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Engevik ligg på øya Sula utanfor Sognefjorden. Topografien er oppbroten, prega av vegetasjonsfattige fjellrygger med bratte kløfter og dalgangar med torvdanning innimellom. I dalsøkka er det myr og små vatn, og skog der topografien og jordsmonnet tillat. Furuskogen i Engevik er, saman med nærliggande førekomstar lenger nord, av det aller vestlegaste som er av naturleg furuskog i Norge. Dette er reliktførekomstar av opphavlege skogtypar i ein region som elles har vore sterkt prega av avskoging. Som relik og utpostlokalitet har derfor skogen i Engevik vitskapleg interesse, og verdi for biologisk mangfald. Dette er ein typisk kystfuruskog, med korte og grove tre, men på lune plassar finst furu med høgd opp til 24 m. Dei eldste trea er aldersmålte til over 150 år, og i utkanten av området står eit tre som er målt til i dag å vere 226 år.

Skogen har tidlegare vore ein god del utnytta, og det er lite å finne av gadd og læger av furu. Sjølv om ein del av kontinuiteten i skogen såleis er broten, er dei stadeigne natur- og vegetasjonstypene elles tekne godt vare på. Parti med ospeskog har hekkeplassar for spetter, og det er funne spettehol i både osp og furu. Som typisk barskogsfugl finst toppmeis i området, i tillegg til m.a. orrfugl. Padde er påvist. Då registreringane i området primært har vore retta inn mot verneplanen for barskog, er plante- og dyresamfunn knytte til myr og hei mindre grundig undersøkte enn dei som høyrer til i skog. Området er vurdert å vere av regional verneverdi (**).

Føremålet med vernet er å ta vare på eit kystnært naturområde med reliktprega furuskog i veksling med andre stadeigne naturtypar og artssamfunn. Føremålet er å verne dette både som naturtype og biotop for flora og fauna, og som ein naturleg genbank for furu og andre stadeigne utpostpopulasjonar med spesielle genetiske tilpassingar. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommunenes arealplan.

Inngrepstatus: Det har tidlegare vore hogst og beite. Hjortestamma har vore vurdert som eit trugsmål mot den naturlege forynginga av skogen.

Lokal høring: Verneplanen ble sendt på lokal høring til berørte grunneiere, kommune og fylkeskommune samt til Rolv og Hanne Bjørgo, Sunnfjord og Ytre Sogn Jordskifterett, Fylkeslandbruksstyret i Sogn og Fjordane, Fiskerisjefen i Sogn og Fjordane, Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane energiverk, Televerket region Bjørgvin, Forsvarets bygningstjeneste, Høgskulen i Sogn og Fjordane, NOF Flora lokallag, Norges Jeger og Fiskeforbund Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane Bondelag, Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag, Sogn og Fjordane Skogeigarlag, Sogn og Fjordane Turlag, Statens vegvesen Sogn og Fjordane, Distriktsalliansen, Solund Bondelag.

Sammendrag av høringsuttalelsene ved lokal høring: Det kom inn 11 høringsuttalelser til den lokale høringen.

Hanne og Rolv Bjørgo har sidan dei overtok Sandvik med bu- og driveplikt i 1983 arbeidd med å få veg til bruket, og seier seg leie for at realiseringa av vegdrømmen skapar konflikt med naturreservatet. Vegtraseen gjennom Fossedalen vart skissert av heradsagronom Henrik Tveit alt i 1959, utan at daverande eigar av Engevik hadde innvendingar, og det var berre økonomiske

grunnar til at den ikkje vart bygd den gongen. Bjørgo har to framlegg til alternative vernekonsept: 1) verneframlegget flytta vestover slik at det vert liggjande på vestsida av Fossedalen og vegalt. I, som er den billegaste vegutløysinga av Sandvik; eller 2) at miljøvernstyresmaktene avslår tilbodet fra Engevik og i staden tek i mot tilbodet om eit område av tilsvarande storleik i Storevik, der Bjørgo eig. Freding i samsvar med verneframlegget inneber ein meirkostnad på kr. 340.000, ved å måtte velje alt. III i staden for alt.I, noko som vert lagt på grunneigarane slik at heile vegprosjektet er sett i fare. Bjørgo ber difor om eit samordningsmøte for å drøfte alternativ til verneframlegget som ligg føre. Alternativt ber dei primært om at fylkesmannen trekkjer veresaka, eller sekundært at saka ikkje vert slutthandsama før vegen via Grønnevik er bygd.

Norvald, Kåre og Rasmus Gåsvær eig grannebruket på Sandvik, og kjempar for å få veg på beste og billegaste mate. Bruket er utleigd til Hanne og Rolf Bjørgo, som held det i god hevd. Difor står dei fullt ut H. og R. Bjørgo sine synspunkt i vernesaka, og protesterer - som andre av grunneigarane - på manglande informasjon om vernet og kva det inneber.

Bjarne Enstad og Cecilie Evensen står verneframlegget i si opphavlege form, og meiner det er uheldig å redusere eit verneområde som er å sjå som kjerneområde med eit større bufferområde rundt. NIJOS-rapporten konkluderer med at eit vegalternativ lenger aust ville vere klart det beste ut fra landskapsomsyn, ved at den verdifulle vassdragsnaturen i hjartet av halvøya da ikkje vert påverka. NIJOS har gjort eit godt arbeid, men overvurderer likevel den negative fjernverknaden av veg etter alternativ II (dvs. det alternativet som avsendarane går inn for, vest for verneframlegget), etter som riksvegen og andre vegar allereie utgjer inngrep i det store landskapsbiletet. Dessutan er traseen forbetra i ettertid, så den syner mindre.

Harald Grønnevik viser til at yngre folk har flytta attende til Grønnevik for å overta bruket etter han, og ber om at vernet vert utsett til vegen til Sandvik er bygd. Det 3,6 km² store området "Engevik" som NINA registrerte vedkjem også hans eigedom, noko han ikkje ønskjer vern av.

Solund Bondelag seier at freding bør utan unntak kome på initiativ fra vernestyresmaktene, på fagleg grunnlag, og må ikkje hindre eller fordyre framføring av sjølvsagte samfunnsgode som straum og veg, utan full kompensasjon økonomisk og praktisk. Det er ingen forståing for at det offentlege først krev bu- og driveplikt, og så hindrar eit bruk i å få veg. Vernet er dessutan overflødig, da det meste av området ligg i verna vassdrag, med RPR, og eit forsterka vern gjennom ny vassdragslov. Fleire fakta er underslegne eller bagatelliserte i saksframstillinga fra fylkesmannen: 1) Vegprosjektet gjeld vegutløysing til heile tre gardar (Skarnagel, Sandvik og Grønnevik) med i alt fire familiar, slik at vegsaka no står sterkare enn da den først vart reist. 2) Grunnen til at kommunen har nedprioritert vegalternativ I, som i utgangspunktet var det beste, skuldast frykt for seinking pga. uvisse kring det verna vassdraget. Kostnadene ved utsetjing og fordyring vert lagde på grunneigarane, etter som kommune og fylkeskommune har løyvd faste summer til prosjektet. 3) Ein veg gjennom reservatet ville ikkje gjere skade, etter som det ikkje er produktiv skog langs vass-strengen eller myrområda som ville verte skorne over av vegen, og trafikken vil ikkje verte stor. 4) Andre delar av området (t.d. Fossevatnet-Litlevatnet) er vel så kvalifisert for vern som det føreslegne, og miljøvernstyresmaktene har berre føreslege det som vart tilbode av grunneigaren, utan å leite seg fram til dei fagleg sett beste delane av eit større område. 5) Om vernet vert vedteke, vil det med stor visse innebære ei seinare utviding, utan at eigarane av granneeigedomane er gjort kjende med konsekvensane. Til sist seier Solund Bondelag at fredinga av Engevikvassdraget skuldast at det var uaktuelt for kraftproduksjon. Dei kritiserer at fylkesmannen har omformulert føremalet for verneframlegget til "eit heilskapleg kystlandskap" medan R. Engevik berre omtalte "kystfuruskog".

Sogn og Fjordane Bondelag gjev ei frasegn som er lik konklusjonen fra Solund Bondelag: Dei ber om at verneframlegget vert trekt og at ein seier nei til det private vernetilbodet. Om vernet likevel vert gjennomført etter det justerte framlegget, vert det kravt økonomisk kompensasjon for meirkostnadene i høve til vegframføring etter alternativ I (dvs. det som går midt gjennom verneframlegget). Alternativt må det tillatast vegbygging etter alt. I, noko som føreset eit nytt justert verneframlegg. Det må også presiserast at det ikkje seinare vert aktuelt med vern eller bandlegging av tilgrensande areal (if. NINA sine 3,6 km²) med utgangspunkt i denne vernesaka.

Statens vegvesen Sogn og Fjordane har ingen interesser i området, da det ligg langt fra eksisterande riks- og fylkesvegar. Dei har heller ingen planar om framtidige vegar i området.

Fylkeslandbruksstyret tilrår det justerte grensealternativet, og føreset at miljøvernavdelinga i samråd med kommunen og jordskifteretten om naudsynt justerer grensa i sør austre hjørnet ca. 20 m nordover.

Solund kommune ber om at reservatgrensa i sør-austhjørnet vert fastsett slik at den følgjer grensa for reguleringsplanen for veg til Grønevik. Arealet vert da litt mindre enn i det justerte framlegget, men det gjev høve til å ta vare på furua "Blomdalsbrura". Kommunen peikar på at verneframlegget gjer at vegen Grønevik/Sandvik må førast fram etter eit dyrare alternativ.

Sogn og Fjordane Fylkeskommune rår til at det justerte alternativet vert lagt til grunn, og føreset at vernet ikkje må hindre vegframføring til Austrefjorden og Grønevik etter alt.III.

Høringsuttalelser ved sentral høring:

Verneplanen ble sendt på sentral høring til Avinor AS, Bergvesenet, Den Norske Turistforening, Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening, Forsvarsbygg, Framtiden i våre hender, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Greenpeace Norge, Kommunenes Sentralforbund, Miljøstiftelsen Bellona, Natur og Ungdom, Norges Naturvernforbund, Norsk Ornitologisk Forening, Norges Jeger og Fiskerforbund, Norges Miljøvernforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, NVE, Riksantikvaren, Sabima, WWF Norge, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Statens landbruksforvaltning, Statkraft SF,

Sammendrag av høringsuttalelsene ved sentral høring: Det kom inn 3 høringsuttalelser til den sentrale høringen. KS opplyser om at de ikke gir uttale til saka. Norges vassdrags- og energidirektorat og Bergvesenet har ingen merknader til verneframlegget.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Lokal høring:

Dei konkrete spørsmåla som har yore reiste i høyringa og som kravde svar attende, vart samanfatta og svart på i eit brev som fylkesmannen 9.11.2000 sende til spørsmålstillarane.

Verneverdi og verneformål:

Som vi har peika på tidlegare, utgjer dette reservatframlegget berre ein liten del (564 dekar) av det området som i si tid fekk verneverdi vurdert til "to stjerner". Da ein veit at verneverdien av eit naturområde aukar med storleiken, er det eit springande punkt om dette avgrensa arealet framleis har ein verneverdi som stettar kriteria i Naturvernlova § 8. Området som no er føreslege er mindre enn dei aller fleste som NINA verdsette til to eller fleire stjerner i landsdelen Vest-Norge. Ved at produktiv skog utgjer så pass liten del av totalarealet i verneframlegget, vert dette spørsmålet enda meir kritisk. På den andre sida skal ein hugse at det er snakk om eit "spesialområde", og ikkje "typeområde". Fleire av spesialområda med same verdivurdering (to stjerner) eller høgare i Vest-Norge-registreringa er faktisk mindre enn vårt høyringsframlegg Engevik. Det er da helst snakk om område med spesielt planteliv eller sjeldsynte artar. I tilfellet Engevik ligg verdi en først og fremst i at det er ein utpostlokalitet for naturleg barskog i ein vegetasjons-geografisk region som elles historisk er prega av avskoging (i Solund også store, naturleg skog-lause areal). Generelt reknar ein at utpostlokalitetar og populasjonar, ikkje minst der det er snakk om høg grad av isolasjon (slik landskapet i Solund legg til rette for) - har særleg biologisk verdi. Ein vil der kunne ha både spesielle genotypar pga. små populasjonar, og spesielle tilpasningar til det lokale miljøet. Dette er omsyn som tilseier at også det reduserte området Engevik, slik det no er føreslege verna, kan ha klar verneverdi sjølv om det er lite.

Ved at den planlagde vegen, både i alt.III (reguleringsplan-ramlegget) og i "NIJOS alternativet", går gjennom eitt av dei fine skogsmiljøa i reservatframlegget (Blomdalen) vert verneverdien litt redusert i høve til det opphavlege tilbodet. Sjølv om reduksjonen i areal er liten, misser ein det urørte preget på landskapsrommet nedunder den bratte fjellveggen. Furua "Blomdalsbrura" som med sine 214 år ser ut til å vere det eldste treet som NINA fann i 3,6 km 2 -området dei undersøkte var altså i utgangspunktet med i området som vart tilbode for vern, men vert med var justering ståande utanfor, noko som også bidrar til å redusere vernverdien noko. Eit viktig moment for verneverdien er at det føreslegne naturreservatet, som eit kjerneområde med strengt vern, framleis vil vere omgjeve av eit større område (if. NINA) der det vonleg også vil verte teke omsyn. Sjølv om ein der må rekne med ein del inngrep, ligg det i intensjonane om miljøansvaret til kommune og grunneigarar m.fl. at delar av verneverdiane vil verte tekne vare på også der. Såleis kan ein sjå reservatstatusen for det avgrensa området som ein del av eit differensiert forvaltningssystem for eit

større område av naturverdi. Vi presiserer at naturvernlova berre gjeld i sjølve verneområdet. For resten av det verneverdige området gjeld såleis det generelle sektoransvaret for miljø, på same måte som for andre kjende miljøverdier som ikkje er særskilt verna. Miljøvernavdelinga vil ut frå vurderingane ovanfor meine at området sjølv i si reduserte form framleis har ein verneverdi som stettar dei formelle krava.

Saksgangen:

Solund Bondelag meiner at freding bør utan unntak kome på initiativ fra vernestyresmaktene, og er prinsipielt i mot at vernestyresmaktene følgjer opp private verneønske frå grunneigarar. Vi er samde i at vernearbeid bør basere seg på objektive registreringskriterium, og at det er verneverdi, ikkje eigartilhøve, som skal styre utveljingsprosessen. Det er da også dei linene styresmaktene normalt arbeider etter. For å imøtekomme ulike interesser, og redusere konflikter, ser ein likevel at eigartilhøve og lokale haldningar vert lagt ein god del veld på, slik at ikkje alltid dei mest verneverdige områda faktisk vert verna. Dette er kontroversielt, men er ei følgje av politiske føringar og eit ønske som miljøforvaltninga har om å lytte til grunneigarane. I tilfellet Engevik minner vi om at verneframlegget er ein del av eit område som faktisk vart registrert av NINA som verneverdig, i registreringsarbeidet for barskogplanen. Nar det gjeld tilbod om vederlagsfritt vern av eigen eigedom, viser vi til kva det sentrale makebyteutvalet har sagt om dette.

Tilbod om gratis vern av eigen eigedom er eit generøst tilbod som fortener å verte møtt med velvilje. Miljøvernavdelinga legg samstundes vekt på å fremje heilskapleg arealforvaltning, og at slike einskilde verneframlegg ikkje skal gå på tvers av gode prinsipp for arealplanlegging. Difor har vi også vore opptekne av at dette verneframlegget ikkje skal tvinge fram dårlege heilskapsløysingar, t.d. ved at inngrep vert skuva over mot meir sårbare område. Ideelt burde konfliktane mellom å byggje ut vegnett og å ta yare på urørte område i ein kommune løysast gjennom den overordna arealplanlegginga i kommunen. På den måten ville ein betre kunne gjere gode interesseavvegingar, slik som kva vegar som bør byggjast kvar, og kvar omsyn til miljøet bør vege tyngst. Eit slikt planleggingsideal er vanskeleg i praksis, ikkje minst i ein kommune som Solund, med få innbyggjarar og såleis svært tilmålte ressursar til å handtere dei mange utfordringane knytte til kommunikasjon, arealforvaltning m.m. Difor ser ein at både den aktuelle vegsaka og denne vernesaka har kome i stand etter private initiativ, noko som kan verke litt mindre systematisk enn det som hadde yore ideelt.

Med den siste justeringa som miljøvernavdelinga tilrår i søraust for å gje plass til veg, sperrar ikkje reservatet av andre trasealternativ enn det (alt.I) som er rekna som det miljømessig dårlegaste og som alt i utgangspunktet ville vere problematisk i høve til det verna vassdraget. Oppretting av naturreservat med dei tilpassa grensene vil såleis vere godt harmonisert med andre arealinteresser, slik at det ikkje hindrar, men tvert om støyr opp om, ei god arealforvaltning totalt sett.

Dersom dette verneområdet vert oppretta, vil resultatet vere at eit lite naturreservat utgjer ein mindre del av eit langt større, verneverdig område der det ikkje ligg andre restriksjonar enn det som følgjer av det generelle sektoransvaret for miljø. Vi vil peike på at dette er eit konsept som i vernesaker fra tid til anna vert tilrådd fra nærings- og/eller grunneigarsida som eit interessant kompromiss i høve til strengt vern av heile det verneverdige området. På denne måten oppnår ein ei differensiering av området, der eigarane framleis har råderetten over store delar. Ikkje minst for "tostjerner-område" som Engevik, bør dette vere interessant. Spesielt når arealet for strengt vern (naturreservat) heilt og fullt vert lagt til ein del av området der eigaren sjølv ønskjer det, som i dette tilfellet, framstår løysinga som ei god og imøtekomande tilpassing av verneomsyn og grunneigarinteresser.

Avgrensning:

H. og R Bjørgo meiner at ein med verneføremålet knytt til "kystlandskap" og ikkje spesifikt "barskogområde", i denne saka står friare i val og avgrensing av verneområdet. Dette er vi ikkje samde i. Når vi tilrår å formulere føremålet som " ... eit kystnært naturområde med reliktprega furuskog i veksling med andre stadeigne naturtypar og artssamfunn ... ", er det av di produktiv skog utgjer ein mindre del av arealet. Samstundes er nettopp desse flekkvise utpostførekomstane av produktiv skog eit sentral element i verneverdien til området. Dersom ein flytta reservatet vest om Fossedalen for å gje plass til veg til Sandvik etter alt.I, ville det verte lite att av produktiv skog, og ein ville saleis misse mykje av eit vesentleg element. Området "Engevik" i NINA-rapporten er da også avgrensa mot sørvest nettopp av høgderyggen som går sør-søraustover frå Hestestina.

Vi ser difor ikkje ein slik arealreduksjon, eller forskyving mot vest fra Fossedalen, som ei reell løysing av konflikten mellom vegsaka og framlegget om vern. I alle høve er bygging av veg uønskt i eit reservatframlegg. Eit overordna mål med naturreservat bør vere å sikre eit nettverk av representative utsnitt av norsk natur i mest mogleg autentisk tilstand, dvs. mest mogleg utan vegar og liknande inngrep. Det gjeld anten føremålet er "barskogområde" eller "kystnært naturområde".

Alternativt verneområde:

H. og R Bjørgo sitt tilbud om eit tilsvarande stort verneområde på deira eigedom, føresette at DN avviste tilbudet fra Engevik. Det var vidare ein føresetnad at DN medverka slik til spørsmålet om vegframføring at alt. I kunne akseptere av miljøvernstyresmaktene. Sjølv om DN takka for tilbudet om vern, peika dei på at vegen var ei sak for seg, som måtte handsamast etter vanleg prosedyre, med diskusjon av nytte, kostnad, miljøeffektar m.m . DN kunne såleis ikkje gå inn på eit slikt vilkår, og bad om svar på om tilbudet framleis stod ved lag. Munnleg har R. Bjørgo sagt at tilbudet er uaktuelt utan ein slik føresetnad, og miljøvernstyresmaktene har difor ikkje gjort noko meir med det.

Anlegg av ny vei:

Spørsmålet om veg til Sandvik var eit hovudtema i høringsfråsegnene. Sida verneforslaget var på lokal høring, har vegen vorte bygd, slik at det som vedkjem bygging av vegen ikkje lenger er aktuelt. DN har difor tatt vekk dei vurderingane som går på dette i saksframlegget.

Forskriften:

I denne saka har vi ikkje hatt innvendingar til sjølve forskrifta, noko som venteleg skuldast at verneframlegget byggjer på tilbud frå grunneigarane, slik at det ikkje er konflikta med dei.

Fylkesmannens tilråding etter lokal høring: Fylkesmannen tilrår med dette vern av Engevik naturreservat med forskrift i samsvar med høringsframlegget, og med vedlagde kart, der grensa i sør-aust er tilpassa reguleringsgrensa i reguleringsplan-ramlegget som gjeld veg til Grønevik-Sandvik-Skarnagel. Reservatgrensa er såleis justert litt vidare i høve det justerte alternativet på høringa. Med det vil ein oppnå eit naturreservat som er litt redusert i areal i høve til det opphavlege tilbudet fra grunneigarane, men framleis med deira samtykke.

Sentral høring:

Det kom berre inn tre svar på den sentrale høringa av verneframlegget for Engevik, og av desse er det eine eit brev om at parten ikkje gir uttale til saka. I realiteten er det dermed berre to uttaler, og ingen av desse har merknader til verneframlegget.

Fylkesmannen si oppgåve i slike saker er generelt å vurdere om verneverdiar er store nok til at dei bør bli sikra for ettertida, og om dette let seg gjere utan at ein påfører andre samfunnsinteresser urimeleg store ulemper. Når det gjeld framlegget om Engevik naturreservat, ligg det ikkje føre uttaler frå sentrale høringsinstansar som seier noko om ulemper ved eit vern. Når det gjeld uttalane til den lokale høringa, var dei ulempene som blei trekte fram der stort sett alle knytte til vegframføring til Sandvik og andre gardsbruk i området. Dei momenta er ikkje lenger aktuelle, da vegen no er bygd.

Fylkesmannens tilråding etter sentral høring:

Verneverdier:

Verneverdiane er dokumenterte gjennom arbeidet med verneplan for barskog, der lokaliteten er vurdert som "meget verneverdig", og er store nok til at området kvalifiserer til vern etter naturmangfaldlova (tidlegare naturvernlova). Det finst ikkje lenger mye furuskog i ytre delar av fylket av same type og i same storleik som skogen ved Engevik. Når det gjeld utprega kystfurusog av denne typen, er det nok berre skogen ved Krakksfjellet litt lenger nord i Solund som er mindre påverka og meir samanhengande, og det er generelt sjeldan å finne meir enn nokre titals dekar med skog like gammal og upåverka. For å finne område med eldre og meir samanhengande skog må ein austover, men da er det ikkje lenger snakk om eksponerte kystskogar av same type som ved Engevik.

Avgrensning:

”Blomdalsbrura” – eit furutre som er aldersmålt til å vere 228 år gammalt, står heilt opp mot ein bergvegg i sørenden av området. Vegen som er bygd, skil dette treet frå resten av Engevik-eigedommen. I samband med den lokale høyringa kom det fram klare ønske frå fleire om å ta vare på treet som ein del av naturreservatet, men fordi vegen ikkje bør vere ein del av reservatet vil dette bety at verneområdet delast i to, med partiet sør for vegen som ein liten ”satellitt” på rundt to dekar. I kva grad treet faktisk står på Engevik-eigedommen har også vore usikkert. I utgangspunktet føreslo derfor Fylkesmannen (i samband med den sentrale høyringa) at det vesle området på feil side av vegen ikkje blei inkludert i verneområdet.

Fylkesmannen ser ikkje nokon fagleg grunn til å inkludere i verneområdet den delen av eigedomsteigen som er avsnørt på grunn av vegen. Framlegget til grenser er derfor identisk med det som blei sendt på sentral høyring.

Forskriften:

Vi har lagt til grunn utkast til verneforskrift for Engevik tilsendt i brev frå DN 30.04.08. Framlegget til forskrift er stort sett identisk med utkastet frå DN, men vi har gjort nokre endringar, inkludert tilpassingar til reglane om områdevern i den nye naturmangfaldlova som erstattar tidlegare reglar i naturvernlova.

Fylkesmannens tilråding

Engevik representerer ein rest av gammal og relativt urøyrtd skog i ein region der det er svært lite igjen av denne naturtypen, og er saman med Krakksfjellet på mange måtar unik i dei kystnære delane av Sogn og Fjordane. I denne saka kjem initiativet til vern frå grunneigar, samtidig som lokaliteten er del av eit område som i verneplan for barskog blei vurdert til å vere verneverdig. Etter at vegen til Sandvik no er bygd, vil eit vernevedtak kunne gjerast utan kjende konflikhtar.

Fylkesmannen rår til at Engevik naturreservat vert verna etter naturmangfaldlova, med avgrensing som forslaget i sentral høyring, og med følgende forslag til endringar i forskriften:

- § 4 Generelle unntak, punkt 2: Har lagt inn denne setninga, som for Krakksfjellet: ”Køyring kan først skje etter at det sjuke/skadde dyret er lokalisert.”
- § 4 Generelle unntak, punkt 7 (vedlikehald av bygningar og anlegg...) er fjerna, da det ikkje er bygningar og anlegg i området.
- § 5 Spesifiserte dispensasjonsføresegner, punkt 1: Tilsvarende endring som over, har fjerna siste del av setninga.
- § 5 Spesifiserte dispensasjonsføresegner, punkt 3: ”Merking og rydding av stiar” er endra til ”Rydding av vegetasjon for å halde opne eksisterande stiar, og for å fjerne framande planteartar.” Punkt 5 ”Avverking av plantefelt”, er fjerna. Desse endringane er gjort fordi det ikkje er plantefelt i området, og slik sett er omgrepet ”framande planteartar” meir relevant for dette reservatet.

DNs tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. DN støtter fylkesmannens forslag til endringar i verneforskriften. For øvrig tilrår DN enkelte endringar i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringar i forskriften etter høyring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Engevik som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringar i verneforskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Engevik naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

15. Eidsvoll prestegård naturreservat, Eidsvoll kommune, Akershus fylke.

Totalareal 265 daa, hvorav ca. 140 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligger ved nordlige elvebredde av Andelva, og innbefatter skråningen fra innmarka og boligtomtene og ned til strandlinjen i Andelva eller til jernbanelinja. Andelva og flere andre sidevassdrag til Vorma ble vernet som fuglefredningsområde alt i 1961. Skogen langs elvebredden er dominert av gråor–heggeskog med noe høgstaudeskog og storbregneskog. I den østlige delen av området finnes det også noe lågurtskog med hassel. Gråor er dominerende treslag, og andre treslag som rogn, selje, lønn, bjørk, osp, ask og alm finnes i hele området. Den østlige delen av området har også en del stående og liggende død ved.

Vernekvalitetene i området er de rike og frodige skogstypene med sjeldne vegetasjonstyper som har høyt arts mangfold, og mange sjeldne og truede arter. Ravinesystemer og ravinelandskap er i dag også å betrakte som truet. Påvirkning fra menneskelig aktivitet og noe fragmentering av området med vei, jernbane og i noen grad kraftlinje, trekker verneverdien noe ned, men ikke mer enn at det fortsatt er et regionalt verneverdig område. Løvskogsbestander på høy bonitet i lavtliggende ravinesystem representerer en sjelden naturtype som er underrepresentert i vernet skog i dag.

Området er også interessant i kulturhistorisk sammenheng, da flere av diktene til Henrik og Camilla Wergeland har tilknytning til Eidsvoll og naturen rundt prestegården. Ved toppen av ravineryggene flere steder i området, hadde Camilla tilrettelagte utkikkspunkter over Andelva hvor hun skrev flere kjente dikt. Disse plassene fikk egne navn som Drømmely, Furtero og Balstigen. Ved Furtero hadde hun en egen benk, mens ved Balstigen ble det satt opp et eget "lysthus" til Camilla. Eidsvoll kommune har tilrettelagt en egen kultursti som går fra tunet til prestegården og fortrinnsvis langs jordkanten, med avstikkere til de ulike utkikkspunktene. Det er også satt opp små skilt ulike steder som forteller om kulturhistorien og hvor enkelte dikt er gjengitt.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som inneholder et særegent ravinelandskap, ravineskog og kulturmark på nordsiden av Andelva med dets biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter. Området er vurdert å være av regional verneverdi (**). Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er regulert til landbruksområde i gjeldende reguleringsplan for Eidsvoll kommune.

Inngrepstatus: Området er noe fragmentert av vei, jernbane og i noen grad kraftlinje som går gjennom området. Verneforslaget består derfor av tre delområder som er adskilt av vei og jernbane. Den vestlige delen fra Kjellerdalen under tunet på prestegården og øst til den østre delen av Storingshvelven er preget av landbruksvirksomhet. Storingshvelven, som er en åpen ravine mellom innmarka og jernbanelinjen, er et åpent beite som tidligere har vært fulldyrket. Det har det siste året blitt ryddet vegetasjon på vestsiden av denne ravinen. På grunn av bratt ravine, er det vanskelig med adkomst til det flate partiet ved jernbanelinjen. Det går kraftlinjer gjennom området. Området Kjellerdalen, som er ravinen som ligger lengst vest, har fortsatt preg av beiting selv om området er i en gjengroingsfase med stedvis svært tett vegetasjon. Videre har flere av de store, gamle trærne i den vestlige delen av verneforslaget blitt utnyttet til landbruksformål, og stedvis kan vegetasjonen regnes som hagemark. Det er gjerde rundt hele den vestlige delen av området da dette brukes som ungdyrbeite. Ved Andelva har det tidligere vært en farbar sti, men på grunn av gjengroing og veltede trær er det nå vanskelig å ta seg frem på denne.

Høringsuttalelser: Verneplanen ble sendt på høring sammen med tre andre områder på OVFs grunn foreslått for vern i Oslo og Akershus. Utkastet til verneplan ble sendt på felles høring til Opplysningsvesenets fond, kommunene og fylkeskommunen, samt til Oslo Kommune, Friluftsetaten, Norskog, Eidsvoll historielag, Roald Notvik, Knut A. Grani, Hans Jørgen Rognlien, Direktoratet for naturforvaltning, Viken Skog, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Nannestad og Gjerdrum, Romerike politidistrikt, Statens vegvesen Akershus, Statens vegvesen Region Øst, Norsk ornitologisk Forening Oslo og Akershus, Norges JFF Akershus, Oslo og Omland friluftsråd, DNT Oslo og Omegn, Akershus Bondelag, Kommunal- og

regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Statens navnekonsulent, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket region øst, AVINOR AS, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Fjellstyresamband, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Institutt for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, UiO Biologisk institutt, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, Fylkeslandbruksstyret, Luftfartstilsynet, Hafslund Nett, Oslo Energi, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Bergvesenet med bergmesteren for Svalbard og Forsvarsbygg har ingen merknader til de fire verneforslagene.

Oslo og omland friluftsråd støtter verneforslagene.

Norsk Ornitologisk Forening kan ikke se at verneforslaget vil utgjøre noen trussel for fuglelivet i områdene, og ser derfor positivt på opprettelsen av de nye verneområdene

Fylkesmannens landbruksavdeling er positiv til vern av de foreslåtte områdene med de tilhørende vernebestemmelsene. Områdene omfatter i hovedsak arealer i "offentlig eie". Bruk av disse i vernesammenheng er en del av offentlig strategi for å øke omfanget av skogvern i Norge.

Verneprosessene synes å ha vært gjennomført på en god måte.

Fylkeslandbruksstyret er positiv til vern av de foreslåtte områdene med de tilhørende vernebestemmelsene. Verneprosessene synes å ha vært gjennomført på en god måte.

Hafslund Nett AS har følgende kommentarer: I de områdene nettselskapet har anlegg som er nødvendig for strømforsyningen, forutsettes det at vernet av eiendommene ikke har konsekvenser for disse anleggene. Det forutsettes også at det fortsatt vil bli mulig med nødvendig drift, vedlikehold og evt. nødvendig ombygging av anleggene.

Norges Orienteringsforbund ser det som viktig, både for egen virksomhet og generelt, at visse verdifulle områder vernes for våre etterkommere. Norges Orienteringsforbund har ikke innvendinger til selve forslaget om vern av de aktuelle områder, men når det gjelder forslag til verneforskrifter har de innvendinger til vernebestemmelsenes § 3, punkt 4, hvor de uttaler seg klart mot et generelt forbud mot idrettsarrangement. De uttaler videre at det ikke finnes faglige og dokumenterbart grunnlag for, et slikt generelt forbud som også omfatter orienteringsaktivitet. De skriver videre at gjennomføring av ulike orienteringsaktiviteter, som o-løp og turorientering, gjøres i nært samarbeid med grunneiere og etter faglige retningslinjer slik at ulemper eller skadevirkninger unngås. Norges Orienteringsforbund er av den klare oppfatning at de selv pålagte begrensninger som ligger i "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" som blant annet Direktoratet for naturforvaltning har inngått med o-idretten, vil ivareta vernehensynet. Å plassere ut kontrollpunkter (poster) og oppsøke disse, medfører mindre inngrep i naturen enn annen virksomhet som har permanent unntak, eller som det kan søkes unntak for. Ut fra denne begrunnelse foreslås det følgende tillegg i de generelle unntaksbestemmelsene § 6: "Utplassering av poster til orienteringsaktiviteter og ferdsel mellom disse". Kravene i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i § 7 pkt. 1 synes å være altfor omfattende og resurskrevende prosedyrer for arrangører og lag. I naturreservatområder som er kartlagt må det være en generell dispensasjon for å gjennomføre orienteringsaktiviteter

Statens vegvesen uttaler at "det er regulert fortau/gang- og sykkelveg langs østsiden av fv. 502 i reguleringsplan for "området omkring Eidsvoll kirke", vedtatt 10.05.99. Reguleringsplanen er utarbeidet av kommunen og bygger ikke på noen detaljplan slik som er vanlig. Planen viser ikke skråningsutslag eller anleggsområde. Området som ligger mellom fylkesvegen og jernbanen er imidlertid regulert til annet vegområde, dvs at dette området kan brukes til fylling. Det er ikke regulert byggegrense langs fylkesvegen. Boligområdene i Bårlidalsgrenda og Steinerud, som har fv. 502 som adkomstveg, ligger ca 2,4 km fra Eidsvoll sentrum. Av hensyn til trafikksikkerheten

til fotgjengere er det viktig å ha mulighet til å anlegge regulert fortau. Statens vegvesen kan ha behov for å rydde vegetasjon langs fv. 502 for å bedre sikten i kurver og ved kryss, samt å utføre tiltak for å sikre vegen mot ras eller reparere vegen etter ras. For å sikre mulighet til å anlegge regulert fortau langs fv. 502 må hele området langs østsiden av fylkesvegen, som inngår i reguleringsplanen for "området omkring Eidsvoll kirke", tas ut av forslaget til verneområde. For å sikre fremtidig drift og vedlikehold av fv. 502 må grensen for verneområdet langs vestsiden av fylkesvegen settes i en avstand på minst 15 m fra senterlinjen til fv. 502."

Eidsvoll kommune er i utgangspunktet positiv til den foreslåtte opprettelsen av Eidsvoll prestegård naturreservat. De forutsetter at den kulturhistoriske stien i området kan vedlikeholdes og eventuelt videreutvikles i samråd med forvaltningsmyndigheten slik det framgår i høringsdokumentet. Kommunen forventer at stien også blir utnyttet til opplevelse av og informasjon om naturverdiene i området, og at forvaltningsmyndigheten setter opp skilt/informasjonstavler som bidrar til dette. "Det forutsettes videre at det blir mulig å realisere det omtalte "lysthuset" ved Balstigen når/hvis dette blir aktuelt. Det er videre viktig for kommunen at arealet som i dag er inngjerdet og i bruk som beite, fortsatt kan brukes som beite uten tyngende hindringer for brukere. Det må være mulig å sette opp midlertidige deleggjerder, dvs. el-gjerder som settes opp og tas ned samme sesong, uten å måtte søke forvaltningsmyndigheten om dette. Dette må spesifiseres i forskriften. Videre må det gis adgang til gjødsling og kalking etter godkjent plan av de arealene hvor dette har vært vanlig. Det gjelder spesielt Storingshvelven og sletta ved Andelva. Eidsvoll kommune støtter også vegvesenets uttalelse fullt ut. Den regulerte gang-/sykkelvegen/fortauet langs fv. 502 er viktig for kommunen. Den aktuelle vegstrekningen er svingete, smal og uoversiktlig. Samtidig er den adkomstvegen til bl.a. sentrum, skoler og stasjonsområdet for store boligområder. En trafikksikker løsning for myke trafikkanter på denne strekningen har lenge vært høyt prioritert av kommunen, men det har så langt strandet på nødvendige bevilgninger. Det er imidlertid avgjørende for kommunen at det fortsatt vil være mulig å gjennomføre prosjektet. Kommunen vil derfor be om at de nødvendige grensejusteringene av verneområdet som er skissert i uttalelsen fra Statens vegvesen blir gjennomført."

Tunneltoppen vel uttaler at veien inne på Tunneltoppen, mellom Andelva og boligområdet, de siste årene har blitt forsterket med utfylling av stein og jord masser. Ved utrasing av veien og deler av privat grunn, høsten 2000, ble veien også sikret med steinmasser og armeringsnett. De etterspør ett belte på ca 20 meter fra senter av veien og ned mot Andelva hvor det åpnes for framtidig sikring av veien og felling av trær som henger over gatelys., langs hele veien fra fylkesveien og helt til enden. De ønsker å belyse dette i forkant da de ser en mulig usikkerhet for inngrep i framtiden. Norskog/Oppllysningsvesenets Fond påpeker at de vesentligste delene av Eidsvoll prestegård sine skogarealer berøres av dette verneforslaget, og OVF ønsker derfor at Fylkesmannen ser på muligheten til å innlemme en større del av eiendommen i verneområdet. I forskriftens § 6 er det ikke tatt inn noen unntaksbestemmelse fra ferdselsbestemmelsene når det gjelder uttransport av felt storvilt. De forventer at det tas inn et nytt punkt (på samme linje som det er i verneforskriftene for de andre foreslåtte verneområdene) vedr. dette. For eksempel "Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget".

Jernbaneverket opplyser at Eidsvoll prestegård grenser inn til Hovedbanen på deler av strekningen. Hovedbanen er i dag enkeltsporet, men likevel en viktig jernbanestrekning som blant annet ivaretar all godstrafikk nordover. I fremtiden kan det igjen bli aktuelt å kjøre persontogene til Eidsvoll. Jernbaneverket forutsetter at områdevernet ikke gjør det vanskelig å drifte og vedlikeholde strekningen på en fornuftig måte. Det er uklart for Jernbaneverket hvordan dette kan ivaretas uten å komme i konflikt med vernebestemmelsene. I denne sammenhengen er det også viktig å peke på at Jembanelovens § 10 gir hjemmel til vegetasjonsrydding 30 m fra spormidtd. De etterspør en utforming av vernebestemmelsene slik at de ivaretar behovene for drift og vedlikehold av Hovedbanen, og for eventuelt framtidig behov for utvidelse av sporområdet, enten til sikring av sporområdet eller til mulig kryssingsspor.

Hans Jørgen Rognlien ønsker at følgende opplysninger tilføyes vurderingen for vernet: Som miljøtiltak i jordbruket anbefales det en videre rydding av gjengrodd beitemark i samsvar med kommunens skjøtselsplan for kulturlandskapet ved Eidsvoll prestegård. Det vises i tillegg til at naturlige stier i området bør være farbare; stier til utsiktspunktene Balstigen og Furtero, samt langs Andelva. Han ønsker å opprettholde beitingen av området på tilsvarende nivå som i dag.

Eidsvoll Historielag ser svært positivt på forslaget til vern av Eidsvoll prestegård som naturreservat. De uttaler at området har stor natur- og kulturhistorisk verdi, og at det derfor er

viktig at området blir tatt godt vare på. De mener videre at området har god avgrensing og at vernebestemmelsene i all hovedsak er utformet slik at de legger et godt grunnlag for vern og bruk, og at det er helt nødvendig at området holdes åpent, både for å kunne se de verdifulle ravineområdene og for å kunne føle de kulturhistoriske verneverdiene helt fra førhistorisk tid og fram til i dag. ”Dette krever adgang til rydding/hogst og til beiting av dyr. Skal beiting være mulig, er det viktig at deler av området kan gjødsles, og de ber om at dette tas inn i vernebestemmelsene. Det er viktig at områdene forvaltes slik at verneverdiene både kan opprettholdes og forbedres. Området ved Furtero og Balstigen bør ryddes bedre slik at en får se den flotte utsikten Camilla Collett hadde ut mot Andelva. Det bør også gå fram av vernebestemmelsene at en kan gjenreise ”lysthuset” på Balstigen. Eidsvoll kommune har gjort et godt arbeid med den kulturhistoriske stien. Det er viktig å tilrettelegge og vedlikeholde god skilting. Det vil øke verneverdiene fordi det gir bedre innsyn i hvilke verdier vernet av området har tatt sikte på å ivareta. Eidsvoll Historielag vil takke for at fylkesmannen har sett de kvalitetene området har og at en gir området status som naturreservat.”

Fylkesmannen sin vurdering:

Til uttalelsen fra Hafslund Nett AS.

Det er i § 4 ”generelle unntak fra vernebestemmelsene” for de verneområdene som har elektriske anlegg, tatt inn to generelle unntak fra vernebestemmelse som skal dekke behovet for drift og vedlikehold av elektriske anlegg. Dette gjelder pkt. 4.5 og 4.6, der det heter at vernebestemmelsene ikke er til hinder for:

”5. Drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.

6. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlig fysiske endringer i forhold til verneformålet”.

Til uttalelsen fra Norges Orienteringsforbund.

Verneforskriftene med tilknyttete paragrafer som regulerer aktiviteter som *teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer* bygger på en felles mal for alle de nye verneområdene. Endringer i standard formuleringer i verneforskrifter bør om ønskelig tas opp av DN.

Til uttalelsen fra Statens vegvesen.

Fylkesmannen har tatt uttalelsen til vegvesenet til etterretning og tatt ut området mellom jernbanen og fv. 502. Dermed vil ikke vernet hindre realisering av planlagt gang- og sykkelstil på østsiden av fv.502. Fylkesmannen har også forsøkt å legge vernegrensen på vestsiden av fv. 502 noe lenger unna veien. Området skal i etterkant av verneprosessen merkes i terrenget av jordskifteretten.

Fylkesmannens intensjon er at vernet ikke skal hindre nødvendig drift eller vedlikehold av veien, og merkingen i terrenget må dermed settes i tilstrekkelig avstand fra veien.

Til uttalelsen fra Eidsvoll kommune.

Vedrørende skilting/informasjon i verneområdene har Fylkesmannen et flerårig prosjekt som går på å ha god informasjon ved innfallsporten til verneområdene og eventuelt ved punkter hvor det kan være behov for eller ønskelig med ytterligere informasjon. Fylkesmannen ønsker å prioritere informasjonstiltak i tiden etter eventuelt vernevedtak.

Gjenoppbygging av lysthuset ved Balstigen er Fylkesmannen oppmerksom på, og har tatt dette inn som en spesifisert dispensasjonsbestemmelse i forslag til verneforskriftens § 7.

Fylkesmannen mener at verneforskriftene legger til rette for at eksisterende landbruksdrift kan videreføres i samme omfang som i dag. Deler av området blir i dag benyttet til beiting, og det er gjort unntak fra vernebestemmelsene for vedlikehold av gjerder. Nye gjerder må omsøkes etter forslag til verneforskriftens § 7, 4.

Når det gjelder hensyn til planlagt gang- og sykkelvei, samt ønske om mindre grenseendring, jfr. uttalelsen til Vegvesenet, vises det til Fylkesmannens kommentar over.

Til uttalelsen fra Tunneltoppen vel.

Dersom det er aktuelt med tiltak for å vedlikeholde aktuell vei, og som eventuelt kan medføre inngrep i verneområdet, må forvaltningsmyndigheten kontaktes. Fylkesmannen gjør oppmerksom på at forslag til grenser er lagt et stykke nedenfor vegkanten, slik at eventuelle tiltak trolig ikke vil berøre verneområdet.

Til uttalelsen fra Norskog/Opplysningsvesenets Fond.

I utgangspunktet ble et større areal vurdert i henhold til eventuelt vern. På grunn av lavere biologisk verdivurdering av områdene sør og sørøst for Tunelltoppen, ønsket ikke Fylkesmannen å ha med disse videre i verneprosessen. Her er det plantet gran, samt utskilt en egen eiendom. Når det gjelder punktet om uttransport av felt storvilt med lett beltegående terrengkjøretøy, er det vanlig å ta dette med i de områdene hvor dette er aktuelt. Verneforslaget for Eidsvoll prestegård er stort sett et svært bratt og tettvokst ravinlandskap på nordsiden av Andelva hvor Fylkesmannen ikke har opplysninger om at det jaktes storvilt.

Til uttalelsen fra Jernbaneverket.

Fylkesmannen vil presisere at verneforslaget nå etter grenseendring grenser inntil jernbaneverkets eiendom kun på vestsiden av jernbanesporet og kun helt i sør på begge sider. Opprustning/utviding av jernbanelinjen som eventuelt vil berøre verneområdet, vil trenge dispensasjon etter verneforskriftens § 8 evt. naturmangfoldlovens § 48. Fylkesmannen vil gjøre oppmerksom på at dispensasjon kan gis der *vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig*. Skissert behov fra Jernbaneverket blir etter dagens forvaltningspraksis regnet som å være av en vesentlig samfunnsinteresse.

Til uttalelsen fra Hans Jørgen Rognlien.

Fylkesmannen tar til etterretning at beitingen av områdene vil være på tilsvarende nivå som i dag. Stier til utsiktspunktene Balstigen og Furtero er det ønskelig at er i en god standard ut i fra spesielt kulturhistoriske verdier. Stien langs Andelva er i dag svært gjengrodd og Fylkesmannen ønsker på nåværende tidspunkt ikke å ta stilling til eventuell gjenskapning av denne stien. Videre rydding av vegetasjon utover hva som er allerede utført og i medhold av kommunens skjøtselsplan, ønsker Fylkesmannen på nåværende tidspunkt ikke å ta stilling til. Etter vernevedtak vil rydding av vegetasjon trenge dispensasjon etter forslag til verneforskriftens § 7. 5.

Til uttalelsen fra Eidsvoll Historielag.

I forslag til verneforskriftene har Fylkesmannen foreslått generelt unntak fra vernebestemmelsene for utsiktsrydding i regi av kommunen på utsiktspunktene Balstigen og Furtero. Gjødning eller kalking av beiteområdene er i utgangspunktet ikke tillatt etter verneforskriftens § 3. 3.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår å endre grensene for naturreservatet i tråd med høringsuttalelsene fra Vegvesenet og Eidsvoll kommune. Fylkesmannen vurderer at verneforslaget bygger på en god og grundig prosess, og at området har høye biologiske kvaliteter. Vernet vil medføre økt vern av flere truede og verneverdige raviner, samtidig som at en sikrer leveområdet for flere rødlistearter.

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av endringer i avgrensningen av verneområdet. Når det gjelder mulig utvidelse av jernbanen, vil DN presisere at det generelt sett ikke vil være adgang til å dispensere for tiltak og bruk som forutsetter større tekniske inngrep. Bestemmelsen er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette tilfeller eller spesielle/ særlige tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. DN tilrår mindre endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til gjeldende lov uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Eidsvoll prestegård som naturreservat.

MDs tilråding: Vedrørende verneforskriftens § 4 pkt. 7 forutsettes dette å være en begrenset utsiktsrydding, dvs. ikke hogst av større trær som har betydning for verneverdiene.

Vedrørende § 7 pkt. 5 "Rydding av gjengrodd beitemark etter nærmere anvisning av forvaltningsmyndigheten": Det bør, eksempelvis i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for området, kartfestes hvilke arealer hvor slik skjøtsel er et mål.

Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Eidsvoll prestegård naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

16. Prestehesten naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus fylke

Totalareal 2517 daa, hvorav ca 2400 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Det aktuelle området ligger på høydedraget mellom Aursmoen i nord og nordre del av Tunnsjøen i sør. Høydedragene Prestehesten, Vestre Prestehesten, Korstjernhøgda og Sameia ligger innenfor området sammen med innsjøen Svarttjern.

Verneforslaget består av en blanding av gran- og furuskog på lav til middels bonitet, og har en høy andel av gammelskog. Det er fattige vegetasjonstyper som dominerer, selv om det er ispedd en del fuktige dråg med lågurtvegetasjon. Selv om det er gamle hogstspor i hele området, er generell alder til furua rundt 100 år. Grana er noe yngre selv om en finner gran opp i mot 150 år.

Området er sjeldent i form av at det er tilnærmet urørt i en region med intensiv skogsdrift. Sjeldne arter eller vegetasjonstyper er ikke registrert selv om flere truede og sårbare fuglearter stiller krav til livsmiljø som dette området innehar. Området er vurdert å være av lokal verneverdi (*).

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med gjenværende gammelskog med dets biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter, samt områdets naturlige økologiske prosesser. Området har en særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning som et eksempel på denne type borealt taigaelemant på Østlandet. Området er egenartet i form av dets størrelse og urørthet. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: LNF-område i kommunens arealplan.

Inngrepstatus: Med unntak av noe plukkhogst på 1950-tallet, har det vært svært lite aktivitet i skogen. I nord finnes spor etter en steinsatt kjerreveg som trolig har vært benyttet i forbindelse med uttransport av tømmer.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med tre andre områder på OVF's grunn foreslått for vern i Oslo og Akershus. Det vises til liste over høringsinstanser under område nr. 15.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Bergvesenet med bergmesteren for Svalbard og Forsvarsbygg har ingen merknader til de fire verneforslagene.

Oslo og omland friluftsråd støtter verneforslagene.

Norsk Ornitologisk Forening kan ikke se at verneforslaget vil utgjøre noen trussel for fuglelivet i områdene, og ser derfor positivt på opprettelsen av de nye verneområdene

Fylkesmannens landbruksavdeling er positiv til vern av de foreslåtte områdene med de tilhørende vernebestemmelsene. Områdene omfatter i hovedsak arealer i "offentlig eie". Bruk av disse i vernesammenheng er en del av offentlig strategi for å øke omfanget av skogvern i Norge.

Verneprosessene synes å ha vært gjennomført på en god måte.

Fylkeslandbruksstyret er positiv til vern av de foreslåtte områdene med de tilhørende vernebestemmelsene. Verneprosessene synes å ha vært gjennomført på en god måte.

Hafslund Nett AS har følgende kommentarer: I de områdene nettselskapet har anlegg som er nødvendig for strømforsyningen, forutsettes det at vernet av eiendommene ikke har konsekvenser for disse anleggene. Det forutsettes også at det fortsatt vil bli mulig med nødvendig drift, vedlikehold og evt. nødvendig ombygging av anleggene.

Norges Orienteringsforbund ser det som viktig, både for egen virksomhet og generelt, at visse verdifulle områder vernes for våre etterkommere. De ser det som viktig, både for egen virksomhet og generelt, at visse verdifulle områder vernes for våre etterkommere. Området Aurskog - Høland prestegård er ett område velegnet for orientering. Norges Orienteringsforbund har ikke innvendinger til selve forslaget om vern av de aktuelle områder, men når det gjelder forslag til verneforskrifter har de følgende innvendinger til vernebestemmelsenes § 3, punkt 4, hvor de uttaler seg klart mot et generelt forbud mot idrettsarrangement. De uttaler videre at det ikke finnes faglige og dokumenterbart grunnlag for, et slikt generelt forbud som også omfatter orienteringsaktivitet. De skriver videre at gjennomføring av ulike orienteringsaktiviteter, som o-løp og turorientering, gjøres i nært samarbeid med grunneiere og etter faglige retningslinjer slik at ulemper eller skadevirkninger unngås. Norges Orienteringsforbund er av den klare oppfatning at de selvpålagte

begrensninger som ligger i "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" som blant annet Direktoratet for naturforvaltning har inngått med o-idretten, vil ivareta vernehensynet. Å plassere ut kontrollpunkter (poster) og oppsøke disse, medfører mindre inngrep i naturen enn annen virksomhet som har permanent unntak, eller som det kan søkes unntak for. Ut fra denne begrunnelse foreslås det følgende tillegg i de generelle unntaksbestemmelsene § 6: "Utplassering av poster til orienteringsaktiviteter og ferdsel mellom disse". Kravene i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i § 7 pkt. 1 synes å være altfor omfattende og resurskrevende prosedyrer for arrangører og lag. I naturreservatområder som er kartlagt må det være en generell dispensasjon for å gjennomføre orienteringsaktiviteter

Norskog/Oppllysningsvesenets Fond opplyser om at to navn på økonomisk kartverk er byttet, slik at det er feil i kartgrunnlaget. Der det står Korstjernihøgda på kartet heter det Krullfuruåsen. Korstjernihøgda er lenger vest. Det står i første av snitt at Sameia er høydedrag innenfor reservatets grense, dette er feil. Sameia ligger utenfor noe som er beskrevet korrekt i andre avsnitt. Teksten bør derfor være: "Høydedragene Presteheten, Vestre Presteheten, Krullfuruåsen og Korstjernihøgda ligger innenfor området i lag med innsjøen Svarttjern". De poengterer at lokale navn burde skrives inn i kartet, fordi de har historisk og kulturell verdi og vil berike reservatet. De ønsker også å opplyse om at det er flere steinsatte veger i området. Både i Svarttjerdalen, opp på Presteheten ("Vistervegen") og opp mot Jammerdalen/ Korstjernihøgda fra Korstjem, og mener at det i vernegrunnlaget bør stå: "En kan finne spor etter flere steinsatte kjerreveger/hesteveger som trolig har vært benyttet i forbindelse med uttransport av tømmer". De mener videre at det i vernegrunnlaget også bør stå: "Aurskog jeger og fiskerforening leier småvilt- og rådyrjakta og Prestegårdskogens jaktlag leier elgjakta av Oppllysningsvesenets Fond", og det i andre avsnitt er fint om det står at det har vært karuss i dammen Putten. De ønsker videre at det i forskriftens § 4 bør inn et pkt 3.: "Det skal være tillatt å fjerne mindre mengder kvist og buskas for å sikre skytesoner på jaktposter, samt der det er nødvendig for å kjøre ut felt storvilt i forbindelse med storviltjakt", og at ordet "beltekjøretøy" byttes ut med kjøretøy i § 6 pkt 3. Mange av dagens elgtrekkere har ikke belter, men de er like skånsomme som de med belter. Det viktige bør være at de er skånsomme."

Fylkesmannens landbruksavdeling opplyser at det i 2008 og 2009 er det utbetalt miljøtilskudd til OVF for miljøfigurer i foreslåtte naturreservat. Det bør avklares om disse tilskuddene er tatt i betraktning ved fastsettelse av erstatning og om evt. beløp, helt eller delvis, skal betales tilbake. Fylkeslandbruksstyret mener det bør avklares om miljøtilskuddene gitt i 2008 og 2009 til Oppllysningsvesenets Fond er tatt i betraktning ved fastsettelse av erstatning og om eventuelt beløpet skal betales tilbake - helt eller delvis.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Til uttalelsen fra Hafslund Nett AS.

Det er i § 4 "generelle unntak fra vernebestemmelsene" for de verneområdene som har elektriske anlegg, tatt inn to generelle unntak fra vernebestemmelse som skal dekke behovet for drift og vedlikehold av elektriske anlegg. Dette gjelder pkt. 4.5 og 4.6, der det heter at vernebestemmelsene ikke er til hinder for:

"5. Drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.

6. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlig fysiske endringer i forhold til verneformålet".

Til uttalelsen fra Norges Orienteringsforbund.

Verneforskriftene med tilknyttete paragrafer som regulerer aktiviteter som *teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer* bygger på en felles mal for alle de nye verneområdene. Endringer i standard formuleringer i verneforskrifter bør om ønskelig tas opp av DN.

Til uttalelsen fra Norskog/Oppllysningsvesenets Fond.

Fylkesmannen tar til etterretning feil i kartgrunnlaget i økonomisk kartverk og unøyaktig og feil beskrivelse av området i høringsdokumentet.

Rydding av busker og mindre mengder kvist i forbindelse med skytesoner/storviltjakt, ønsker Fylkesmannen i utgangpunktet ikke å åpne for som et generelt unntak i forskriftene.

Til uttalelsen fra Fylkesmannens landbruksavdeling/Fylkeslandbruksstyret.

Erstatningsforhandling for vern av Opplysningsvesenets Fonds eiendommer blir utført i etterkant av verneprosessen. Fylkesmannen går ut i fra at spørsmålet vil vurderes i forbindelse med erstatningsforhandlingene.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen ser ikke grunn til å endre verken forslag til verneforskrift eller arrondering. Fylkesmannen mener at verneforslaget bygger på en god og grundig prosess og at vern av området vil øke mengden vernet barskog i en region med intensiv skogsdrift.

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. DN tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til ny lov uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Prestehesten som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Prestehesten naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

17. Nannestad kapellangård naturreservat, Nannestad kommune, Akershus fylke

Totalareal 221 daa, hvorav ca 200 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området er en ravine rett øst for Holter prestegård i Nannestad. Slike raviner er karakteristiske elementer i landbrukslandskapet på øvre Romerike.

Opplysningsvesenets fond eier mesteparten av ravinen, mens i nordvest er det to private grunneiere som har tilbudt arealer for frivillig vern.

Hele ravinen består av gråor-heggeskog med et stort artsmangfold og mange rødlistearter. Gråor dominerer, men høyere oppe i ravinen kommer det inn noe selje, osp, vier og gran.

Ravinen er svært våt. Det renner en bekk nede i bunnen av ravinen og det kommer grunnvannsoppslag flere steder langs ravinesidene. I tillegg kommer flere dreneringsgrøfter fra de omkringliggende jordbruksområdene ut øverst i ravinen. Området som helhet representerer rike skogtyper og har mye død ved samt grove og gamle trær. Ravinen blir vurdert til å være regionalt verneverdig (**).

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som inneholder et særegent ravinelandskap, ravineskog og kulturmark på nordsiden av Andelva med dets biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommunens arealplan.

Inngrepstatus: De tekniske inngrepene begrenser seg til noen dreneringsgrøfter fra de omkringliggende landbruksområdene som har utløp øverst i ravinen.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med tre andre områder på OVF's grunn foreslått for vern i Oslo og Akershus. Det vises til liste over høringsinstanser under område nr. 6.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Bergvesenet med bergmesteren for Svalbard og Forsvarsbygg har ingen merknader til de fire verneforslagene.

Oslo og omland friluftsråd støtter verneforslagene.

Norsk Ornitologisk Forening kan ikke se at verneforslaget vil utgjøre noen trussel for fuglelivet i områdene, og ser derfor positivt på opprettelsen av de nye verneområdene

Fylkesmannens landbruksavdeling er positiv til vern av de foreslåtte områdene med de tilhørende vernebestemmelsene. Områdene omfatter i hovedsak arealer i "offentlig eie". Bruk av disse i vernesammenheng er en del av offentlig strategi for å øke omfanget av skogvern i Norge. Verne-

prosessene synes å ha vært gjennomført på en god måte. Videre uttaler de at frivillig vernarealene som inngår, grenser til prestegårdsskogen og utgjør en naturlig del av reservatet. Ut fra eiendommenes størrelse og de arealer som avgis, er fylkesmannens landbruksavdeling positiv til at de nevnte arealer inngår i reservatet og vil berømme den positive innstillingen som skogeierne viser.

Fylkeslandbruksstyret er positiv til vern av de foreslåtte områdene med de tilhørende vernebestemmelsene. Verneprosessene synes å ha vært gjennomført på en god måte.

Hafslund Nett AS har følgende kommentarer: I de områdene nettselskapet har anlegg som er nødvendig for strømforsyningen, forutsettes det at vernet av eiendommene ikke har konsekvenser for disse anleggene. Det forutsettes også at det fortsatt vil bli mulig med nødvendig drift, vedlikehold og evt. nødvendig ombygging av anleggene.

Norges Orienteringsforbund ser det som viktig, både for egen virksomhet og generelt, at visse verdifulle områder vernes for våre etterkommere. De ser det som viktig, både for egen virksomhet og generelt, at visse verdifulle områder vernes for våre etterkommere. Norges Orienteringsforbund har ikke innvendinger til selve forslaget om vern av de aktuelle områder, men når det gjelder forslag til verneforskrifter har de følgende innvendinger til vernebestemmelsenes § 3, punkt 4, hvor de uttaler seg klart mot et generelt forbud mot idrettsarrangement. De uttaler videre at det ikke finnes faglige og dokumenterbart grunnlag for, et slikt generelt forbud som også omfatter orienteringsaktivitet. De skriver videre at gjennomføring av ulike orienteringsaktiviteter, som o-løp og turorientering, gjøres i nært samarbeid med grunneiere og etter faglige retningslinjer slik at ulemper eller skadevirkninger unngås. Norges Orienteringsforbund er av den klare oppfatning at de selvplågte begrensninger som ligger i "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" som blant annet Direktoratet for naturforvaltning har inngått med o-idretten, vil ivareta vernehensynet. Å plassere ut kontrollpunkter (poster) og oppsøke disse, medfører mindre inngrep i naturen enn annen virksomhet som har permanent unntak, eller som det kan søkes unntak for. Ut fra denne begrunnelse foreslås det følgende tillegg i de generelle unntaksbestemmelsene § 6: "Ut plassering av poster til orienteringsaktiviteter og ferdsel mellom disse". Kravene i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i § 7 pkt. 1 synes å være altfor omfattende og ressurskrevende prosedyrer for arrangører og lag. I naturreservater bør det være en generell dispensasjon for å gjennomføre orienteringsaktiviteter.

Norskog/Opplysningsvesenets Fond opplyser om at Opplysningsvesenets fond er nå i en prosess der Nannestad kapellangård skal selges. Ved dette salget vil også det området som foreslås vernet bli solgt. Salget planlegges gjennomført i løpet av høsten 2009. Erstatningen for vernet skal utbetales til Opplysningsvesenets fond, selv om erstatningen blir utbetalt etter at arealet er overskjøttet til ny eier. De uttaler videre at når det gjelder forskriftens § 6 pkt 3. bør ordet "beltekjøretøy" byttes ut kjøretøy. Mange av dagens elgtrekkere har ikke belter, men er like skånsomme søm de med belter.

Nannestad kommune mener det er positivt at det opprettes et naturreservat i forbindelse med ravinen ved Nannestad kappelangård. Kommunen mener det vil berike bygda, samtidig som et viktig område, som er med og viser særpreget for Nannestad, bevares inntakt for framtiden. De foreslår at verneplanens forskrift, § 2 rettes opp. For å sikre at naturmiljøet i den våte ravinen ikke ødelegges, bør to av de "generelle unntak fra vernebestemmelsene" i forskriften fjernes; dette gjelder § 4.4 om at vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for beiting (hester og tunge kjøttedyr vil kunne forårsake store tråkkskader), og § 4.5 om at vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for uttak av enkelttrær som kan gi uakseptabel skyggevirksomhet på innmark i en 10 m sone innenfor verneområdet (omkretsen av verneområdet er omtrent 4 km, og en stor del av verneområdet kan da komme til å bli brukt til vedhogst; overgangssonen mellom skogen i verneområdet og innmarka rundt er ellers av svært stor betydning for det biologiske mangfoldet). Ved disse endringene blir forskriftens §§ 6.2, 7.5, 7.6 og 7.8.a derved uaktuelle. De mener at det bør vurderes å innlemme et tilleggsområde i sørøst, slik at bekken og ravinen kommer innenfor verneområdet.

Fylkesmannens kommentarer til uttalelsene:

Til uttalelsen fra Hafslund Nett AS.

Det er i § 4 "generelle unntak fra vernebestemmelsene" for de verneområdene som har elektriske anlegg, tatt inn to generelle unntak fra vernebestemmelse som skal dekke behovet for drift og vedlikehold av elektriske anlegg. Dette gjelder pkt. 4.5 og 4.6, der det heter at vernebestemmelsene ikke er til hinder for:

”5. Drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.

6. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlig fysiske endringer i forhold til verneformålet”.
Til uttalelsen fra Norges Orienteringsforbund.

Verneforskriftene med tilknyttete paragrafer som regulerer aktiviteter som *teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer* bygger på en felles mal for alle de nye verneområdene. Endringer i standard formuleringer i verneforskrifter bør om ønskelig tas opp av DN.
Til uttalelsen fra Norskog/Oppllysningsvesenets Fond.

Bruk av ordet ”beltekjøretøy” og ikke kjøretøy er fastsatt av DN og i henhold til avtale om frivillig vern med Skogeierforbundet. Fylkesmannen tar orientering om mulig eierskifte til orientering.
Til uttalelsen fra Nannestad kommune.

Når det gjelder verneforskriftens generelle unntak til beiting § 4. 4, så ligger dette inne i standard mal for verneforskrifter. Hvis beiting er aktuelt i området, og dette viser seg å være negativt for biologisk mangfold i verneområdet, kan det være mulig å regulere beiting etter bruk av den nye naturmangfoldloven.

Uttak av enkelttrær som ikke har spesiell verdi gjennom sitt særpreg eller for ivaretagelse av biologisk mangfold er tillatt for en sone på inntil 10 meter inn i reservatet rundt eksisterende innmark for å unngå uakseptabel skyggevirksomhet på innmark. Denne ordlyden er kommet på plass etter dialog med DN og Skogeierforbundet og er også brukt i andre verneområder som grenser til innmark. Fylkesmannen vil presisere at intensjonen er at kun *enkeltrær* som gir en *uakseptabel* skyggevirksomhet kan tas ut. Uttak gjennom vedhogst av et 10 meter bredt belte rundt innmarka, vil således bli vurdert til å være et brudd på verneforskriften.

Kommunen peker på at det kan være ønskelig å innlemme et tilleggsområde i sørvest for å få bedre arrondering av verneområdet gjennom å favne hele ravinen. Dette var i utgangspunktet ønskelig, men grunneieren i det aktuelle området har ikke ønsket å delta i en frivillig vern prosess.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen mener at verneforslaget bygger på en god og grundig prosess. Området har høye biologiske kvaliteter samtidig som det har en tilstrekkelig god arrondering. Vern av området vil sikre vern av en verneverdig ravine samtidig som at det sikrer leveområder for flere rødlistearter.

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Nannestad kapellangård er en eiendom OVF har bestemt skal legges ut for salg. For å sikre adkomst til dyrkamark, er det bedt om en mindre grensejustering for å sikre dette Dette er gjort i etterkant av høringen og etter forespørsel fra OVF. DN tilrår denne grenseendringen, som ikke vil påvirke vernekvalitetene i området. DN tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til ny lov uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Nannestad kapellangård som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i verneforskriften.

MD mener uttak av enkelttrær av hensyn til skyggevirksomhet på innmark bør begrenses, jf. bl.a. at dette er et naturreservat som er den strengeste verneformen samt at i et skogreservat er verneverdiene naturlig nok i stor grad knyttet til trær. Av hensyn til verneverdiene vil imidlertid ringbarking i slike tilfeller generelt være bedre enn felling, da stående død ved er viktig for flere truede arter.

I § 4 nr. 5 er det åpnet for ”felling eller ringbarking av enkelttrær som ikke har spesiell verdi gjennom sitt særpreg eller for ivaretagelse av biologisk mangfold, for å unngå uakseptabel skyggevirksomhet på innmark. Dette gjelder for en sone på inntil 10 meter fra eksisterende innmark der vernegrensa følger grense mot innmark.”

Før slik felling av trær eventuelt foretas må det avklares med forvaltningsmyndigheten om

eventuelt felt virke kan tas ut eller skal ligge igjen i reservatet, jf. at død ved generelt er viktig for et stort antall truede arter.

MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Nannestad kapellangård naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

18. Karusspytten naturreservat (utvidelse), Oslo kommune, Oslo og Akershus fylke

Utvidelsesareal 93 daa, hvorav ca 90 daa produktiv skog. Nytt totalareal er 288 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området er en utviding i sør og sørøst av eksisterende Karusspytten naturreservat. Området ligger i Nordmarka, nord og vest for Nordmarkskapellet og like sør for Blankvann som ligger mellom Sørkedalen og Maridalen.

Terrenget er småkupert med barskogsområder, løvskog, små myrer, vann og sumpskog i fuktige parti. Området er relativt uberørt, men mye besøkt. Karusspytten naturreservat ble vernet i 1995 for å ivareta et lite påvirket skog- og myrområde med mange spesielle vegetasjonstyper og en artsrik flora med næringskrevende og sjeldne arter.

Skogen er variert og rik med lågurtgranskog som dominerende skogtype. For øvrig er det registrert storbregnegranskog, småbregnegranskog, blåbærgranskog, høgstaudegranskog og et lite innslag av kalkfurskog. Skogen er i hovedsak gammel. Området er rikt på kilder i skogsidene.

Forsenkningene med Karusspytten inneholder store partier med rik og ekstremrik myr og rike sumpskogtyper. Det er registrert flere sjeldne arter i området. Karusspytten naturreservat utmerker seg som et område med stort mangfold i rike vegetasjonstyper.

Området som helhet representerer et svært artsrikt og frodig skogsmiljø med kalkrike myrer, tjern og løsmasser. Området er også delvis fuktig og dette fører samlet til at betingelsene for en rik og spesiell flora er til stede.

Utvidelsesforslaget isolert er vurdert til regionalt verneverdig (**). Sett i sammenheng med det eksisterende reservatet, vurderes området å være av nasjonal verneverdi (***)

Formålet med naturreservatet er å bevare et lite påvirket skog- og myrområde med mange spesielle vegetasjonstyper og en artsrik flora med næringskrevende og sjeldne arter.

Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommunens arealplan.

Inngrepstatus: Det går stier og vinteroppkjørt løype gjennom området.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med tre andre områder på OVFs grunn foreslått for vern i Oslo og Akershus. Det vises til liste over høringsinstanser under område nr. 6.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Bergvesenet med bergmesteren for Svalbard og Forsvarsbygg har ingen merknader til de fire verneforslagene.

Oslo og omland friluftsråd støtter verneforslagene.

Norsk Ornitologisk Forening kan ikke se at verneforslaget vil utgjøre noen trussel for fuglelivet i områdene, og ser derfor positivt på opprettelsen av de nye verneområdene

Fylkesmannens landbruksavdeling er positiv til vern av de foreslåtte områdene med de tilhørende vernebestemmelsene. Områdene omfatter i hovedsak arealer i "offentlig eie". Bruk av disse i vernesammenheng er en del av offentlig strategi for å øke omfanget av skogvern i Norge.

Verneprosessene synes å ha vært gjennomført på en god måte.

Fylkeslandbruksstyret er positiv til vern av de foreslåtte områdene med de tilhørende vernebestemmelsene. Verneprosessene synes å ha vært gjennomført på en god måte.

Hafslund Nett AS har følgende kommentarer: I de områdene nettselskapet har anlegg som er nødvendig for strømforsyningen, forutsettes det at vernet av eiendommene ikke har konsekvenser for disse anleggene. Det forutsettes også at det fortsatt vil bli mulig med nødvendig drift, vedlikehold og evt. nødvendig ombygging av anleggene.

Norges Orienteringsforbund ser det som viktig, både for egen virksomhet og generelt, at visse verdifulle områder vernes for våre etterkommere. De ser det som viktig, både for egen virksomhet og generelt, at visse verdifulle områder vernes for våre etterkommere. Karussputten naturreservat ligger i område som det er utarbeidet o-kart over. Norges Orienteringsforbund har ikke innvendinger til selve forslaget om vern av de aktuelle områder, men når det gjelder forslag til verneforskrifter har de følgende innvendinger til vernebestemmelsenes § 3, punkt 4, hvor de uttaler seg klart mot et generelt forbud mot idrettsarrangement. De uttaler videre at det ikke finnes faglige og dokumenterbart grunnlag for, et slikt generelt forbud som også omfatter orienteringsaktivitet. De skriver videre at gjennomføring av ulike orienteringsaktiviteter, som o-løp og turorientering, gjøres i nært samarbeid med grunneiere og etter faglige retningslinjer slik at ulemper eller skadevirkninger unngås. Norges Orienteringsforbund er av den klare oppfatning at de selvpålagte begrensninger som ligger i "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" som blant annet Direktoratet for naturforvaltning har inngått med o-idretten, vil ivareta vernehensynet. Å plassere ut kontrollpunkter (poster) og oppsøke disse, medfører mindre inngrep i naturen enn annen virksomhet som har permanent unntak, eller som det kan søkes unntak for. Ut fra denne begrunnelse foreslås det følgende tillegg i de generelle unntaksbestemmelsene § 6: "Utplassering av poster til orienteringsaktiviteter og ferdsel mellom disse". Kravene i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i § 7 pkt. 1 synes å være altfor omfattende og resurskrevende prosedyrer for arrangører og lag. I naturreservatområder som er kartlagt må det være en generell dispensasjon for å gjennomføre orienteringsaktiviteter

Oslo kommune er positive til den foreslåtte utvidelsen av Karussputten naturreservat. Utvidelsen fører til at flere delområder med verdifulle naturtyper i sør og øst inkluderes i reservatet.

Norskog/Opplysningsvesenets Fond mener at avgrensningen av reservatet i østre del bør justeres slik at gammelskog øst for skiløypen inkluderes i reservatet. Dette området vil det bli meget vanskelig å drive dersom det ikke gis tillatelse til å kjøre ut tømmer på skiløypen som går gjennom/i grensen av reservatet. OVF har et vedlagt kartet som viser en omtrentlig avgrensning av hvor fondet mener at utvidelsen bør foretas. Forskriften § 6 pkt 3. Ordet "beltekjøretøy" bør byttes med kjøretøy. Mange av dagens elgtrekkere har ikke belter, men de er like skånsomme.

Fylkesmannens kommentarer til uttalelsene:

Til uttalelsen fra Hafslund Nett AS.

Det er i § 4 "generelle unntak fra vernebestemmelsene" for de verneområdene som har elektriske anlegg, tatt inn to generelle unntak fra vernebestemmelse som skal dekke behovet for drift og vedlikehold av elektriske anlegg. Dette gjelder pkt. 4.5 og 4.6, der det heter at vernebestemmelsene ikke er til hinder for:

"5. *Drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.*

6. *Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlig fysiske endringer i forhold til verneformålet".*

Til uttalelsen fra Norges Orienteringsforbund.

Verneforskriftene med tilknyttete paragrafer som regulerer aktiviteter som *teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer* bygger på en felles mal for alle de nye verneområdene. Endringer i standard formuleringer i verneforskrifter bør om ønskelig tas opp av DN.

Til uttalelsen fra Norskog/Opplysningsvesenets Fond.

Fylkesmannen har forsøkt å ta hensyn til at verneområdet skal ha en naturlig arrondering hvor inngrep som kraftlinje og skiløype er en naturlig grense for området.

Fylkemannens tilråding: Fylkesmannen ser ikke grunn til å endre verken forslag til verneforskrift eller arrondering. Fylkesmannen mener at verneforslaget bygger på en god og grundig prosess. Områdene har høye biologiske kvaliteter samtidig som de har en tilstrekkelig god arrondering.

DNs tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. DN tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til ny lov uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelsen av Karussputten naturreservat.

Samtidig tilrås forskrift nr. 655 av 23.06.1995 om vern av Karussputten naturreservat, Oslo kommune, Oslo opphevet.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Karrussputten naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrås forskrift nr. 655 av 23.06.1995 om vern av Karussputten naturreservat, Oslo kommune, Oslo opphevet.

19. Grandalsåsen naturreservat, Siljan kommune, Telemark fylke.

Totalareal 963 daa, hvorav 850 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligger rett nord for Siljan sentrum, innerst i Askedalen. Berggrunnen er rik, og det inngår partier med frodig soleksponert rasmark som legger grunnlaget for edelløvslogen i området. Undersøkellesområdet er en sør-vest vendt helling med variert topografi og skog. Området inneholder gammel furuskog, gammel granskog, boreal løvskog og edelløvskog.

De største delene av området består av midlere og lave boniteter med blåbær- og bærlyngskog som de dominerende vegetasjonstypene. I Askedalen og de sør- og vestvendte liene er det rik lågurtskog og alm-lindeskog som dominerer. Videre opp i søkket innerst i dalen går det over i fuktige rike typer med høgstaudeskog og storbregneskog. Gran og furu utgjør hovedtreslagene i området, med gran som det dominerende treslaget. Det er enkelte bestander med barblandings-skog, ellers er det stort sett rene gran- og furubestander. I de sør- og vestvendte liene kommer det inn løvskog og edelløvskog og det er registrert lønn, ask, hassel, lind, bjørk, osp, alm, selje, rogn og barlind.

Store deler av den indre nord-østre delen av området består av gammel, sjiktet barskog. Deler av denne som grenser ut mot Askedalene er godt sjiktet og inneholder mye gammel gran og enkelte gamle furutrær. I de bratte liene står det spredt med gamle edelløvtrær av lønn, alm og ask. I den sør-østre delen av området er skogen i større grad preget av bestandsskogbruk, og større hogstflater og bestand med yngre skog inngår. Den gjenstående gammelskogen er dårlig sjiktet i denne delen. Det ligger til dels mye død ved i alle dimensjoner og nedbrytningsklasser i den indre delen av området. Her har skogen en naturlig dynamikk, med en god sjiktning og glennepreg. Jo lenger sør-vest man går i teigen, jo mindre død ved finner man.

Området er rikt på elementer av stor betydning for biologisk mangfold, og har en rik karplante- og lavflora. Området vil kunne være med på å dekke opp for flere mangler i skogvernet i Øst-Norge. Arealet inneholder et større parti med rik edelløvskog, lågurtskog og høgstaudeskog i sørboreal vegetasjonssone. Deler av skogen innehar en naturlig skogdynamikk og er i partier rik på død ved, noe som er vurdert som en mangel i skogvernet i denne sonen (Framstad et al. 2002, 2003).

Området vurderes som regionalt verneverdig (**).

Gjennom frivillig vern er arealer på naboeiendom lagt til verneforslaget, noe som øker den totale verneverdien av området.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold i form av at det inneholder gammel barskog med mange elementer av stor betydning for biologisk mangfold. Området er egenartet i form av mye død ved og rik karplante- og lavflora. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er avsatt som LNF-område i kommunens arealplan.

Inngrepstatus: Det er mange hogstspor i den sørvestre delen av teigen, med partier med plantet ungskog. Området avgrensnes av en traktorvei i sør, og det går to traktorveier inn i sørvestre del.

Høring: Verneforslag ble sendt på høring sammen med område nr. 1 og 20, se liste over høringsinstanser under område nr. 1.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Følgende sentrale instanser har ingen merknader til verneforslaget: Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg og Forbrukerrådet Buskerud, Vestfold og Telemark.

Siljan kommune har følgende merknader til verneforskriften: ”§ 4 *Generelle unntak punkt 2 Unntak bør også gjelde jaktprøver for hunder.*

Vi har også vurdert § 7 Spesielle dispensasjonsbestemmelser, punkt 4 – Hogst av etablerte plantefelt, i forhold til tiltak etter hogst. Men kommet fram til at hvis dispensasjon innvilges får neste generasjon skog etableres etter naturmetoden uten tiltak. I Fylkesmannens kommentarer framkommer det at yngre kulturskog som inngår i arealet skal få utvikle seg til naturskog.”

NJFF Telemark viser til innspill i forbindelse med oppstartmeldingen, og opplyser at organisasjonen er fornøyd med at nevnte innspill er tatt hensyn til i utarbeidelsen av verneforskrift. NJFF Telemark har derfor ingen ytterligere kommentarer. I sitt innspill, pekte de spesielt på betydningen skogarealene har for utøvelse av jakt, fiske og friluftsliv, og at verneforskriftene ikke måtte legge unødige hinder i veien for slike aktiviteter i framtida.

Telemark Turistforening viser til tidlegare innspel i saka når det gjeld alle dei tre nemde naturreservata. ”*Me sluttar oss til verneforslaga for alle tre områda med tilhøyrande verneforesegner. TT er tilfreds med at dei fleste sider av allemannsretten, hjemla i gjeldande friluftsliv (før pågåande revisjon), kan utøvast i verneområda.*

På generelt grunnlag vil TT slutningsvis seie at det er bra når viktige og natur- og miljømessig verdifulle naturområde, i kraft av naturmangfaldslova, blir varig sikra mot ulike typer omdisponeringar, og der denne sikringa i liten grad har konsekvensar for utøving av miljøvenleg friluftsliv og tradisjonell ferdsel.”

Telemark orienteringskrets uttaler følgende: ”*Telemark Orienteringskrets har sendt ut dokumentene angående verneplan for skogsområder i Telemark til berørte klubber og basert på disse og orienteringskretens valgte styre har vi noen kommentarer.*

Vi synes at etablering av naturreservater kan være grunnlag for å bevare arealer slik at de får utvikle seg uten inngrep kan være positivt. Telemark Orienteringskrets har imidlertid noen kommentarer til de bestemmelsene som gjelder for naturreservater.

Telemark Orienteringskrets med tilhørende klubber har følgende kommentarer til:

§ 3 Vernebestemmelser, I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

4. ”Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt”.

Orienteringsarrangementer krever tillatelser fra grunneier(e) for:

- *Plass til parkering av arrangørens, deltakeres og tilskueres biler.*
- *Plass til arena.*
- *Plass til avvikling av start for deltakerne i konkurransen.*

Disse arealene vil aldri befinne seg innenfor et naturreservat. Poster (kontrollpunkter) som orienteringsløperne skal passere gjennom konkurransen har etter friluftsløven ikke behov for grunneiers tillatelse til å plasseres ute i terrenget. Denne ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) gjør mindre inngrep i naturen enn transport av tyngre jaktbytter, som er tillatt. Ferdsele mellom kontrollpunktene er ikke merket i naturen og deltakerne må selv finne hvordan de skal finne frem.

Fra Telemark Orienteringskrets synes termen ”idrettarrangement” under pkt. 4 å være en for generell begrensning når en tenker på ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) i en orienteringskonkurranse.

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:

Forslag: her burde som nytt tilleggsunderpunkt vært tatt inn:

”Ferdsele mellom kontrollpunkter (poster) i orienteringskonkurranser.”

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser,

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

”Avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3 nr. 4 (teltleirer, arrangementer mv)”.

Dette kravet i § 7 underpunkt 1. synes å være en altfor omfattende prosedyre for å få tillatelse til å plassere kontrollpunkter (poster) innenfor et naturreservat i forbindelse med en orienteringskonkurranse.”

Norges orienteringsforbund har ikke innvendinger til selve verneforslaget, men til verneforskriftens § 3 pkt 4. Det heter videre i uttalelser, vi siterer:

”Norges orienteringsforbund er av den klare oppfatning at et generelt forbud mot idrettsarrangementer ikke kan aksepteres. Dette er standardformuleringer som automatisk tas inn i alle slike forskrifter og som det ikke finnes faglige og dokumenterbart grunnlag for i forhold til vår virksomhet. Gjennomføring av ulike orienteringsaktiviteter, som o-løp og turorientering, gjøres i nært samarbeid med grunneiere og etter faglige retningslinjer slik at ulemper eller skadevirkninger unngås. Forskningsundersøkelser har vist at selv under ekstreme værforhold, i sårbar natur og med meget store deltakertall (mange tusen) ikke har påført naturmiljøet skader over tid. Norges Orienteringsforbund er av den klare oppfatning at de selv pålagte begrensninger som ligger i ”Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere” som blant annet Direktoratet for naturforvaltning har inngått.” Norges orienteringsforbund viser til uttalelsen fra Telemark Orienteringskrets av 29. august 2009 og stiller seg bak denne.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Fritzøe skoger har lang tradisjon for jakthundprøver med løs hund på elg og det er ønskelig at dette skal kunne fortsette også på arealene som er tilbudt for vern. Siljan kommune har også påpekt dette i sin uttalelse. Jakthundprøven foregår om høsten utenom båndtvang, og trening og prøve for løshund trenger bare grunneiers tillatelse. Siden jakt kan foregå etter viltlovens bestemmelser, jakt med og uten hund kan foregå i hele området, og jakthundprøve ikke trenger tillatelse fra andre enn grunneier, så ser vi ikke at dette på noen måte kan være i konflikt med fredningsformålet. Slike arrangement vil normalt ikke være så store i antall at de vil komme inn under forbudsbestemmelsene i § 3 pkt 4. og det er derfor ikke være nødvendig med noen spesiell hjemmel eller dispensasjon etter verneforskriften.

Når det gjelder uttalelsen fra Telemark Orienteringskrets og Norges Orienteringsforbund, så må Fylkesmannen vise til at dette er standard bestemmelser vi er pålagt å ha med i alle forskrifter. Fylkesmannen vil likevel nevne at dette er små områder der vi ikke kjenner til at det er utarbeidet orienteringskart. Det kan derfor ikke påføre særlige store ulemper for idretten om poster etter fredning må legges utenom disse arealene. Verneforskriften åpner imidlertid for dispensasjon etter søknad i 7 pkt 1. for avgrenset bruk av reservatet til slike formål.

Fylkesmannens tilråding: Siden det ikke ligger fiskevann i arealet som foreslås vernet, foreslår Fylkesmannen at fiske tas ut av § 3 pkt 2 i verneforskriften. Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slik endring i forskriften som nevnt ovenfor, men for øvrig med verneforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

DNs tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. DN støtter fylkesmannens forslag til endring i forskriften. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Grandalsåsen som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Grandalsåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

20. Vindfjell naturreservat, Siljan og Lardal kommuner, Telemark og Vestfold fylker.

Totalareal 1188 daa, hvorav 679 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligger på sørsiden av Vindfjell, ca 5 kilometer i luftlinje nordøst for Siljan sentrum. Det er hovedsakelig bart fjell og tynt løsmassedekke i området. Området består av eldre gran- og

furuskog med naturskogspreg, og større partier med yngre skog. Toppområdet rundt Vindfjell innehar en gammel barblandingskog og det er lokalt mye død ved. Gran er det dominerende treslaget, men det inngår også flere gamle furutrær på over 200 år.

Skogen i høyereliggende deler er gjennomgående gammel med mange trær med en alder på 200 år og høyere av gran og furu. Det står flere kjempegraner opp mot toppen av Vindfjell. Flere gran og furutrær har en brysthøydediameter på 50 til 60 cm. Skogen i de nedre delene er yngre og ensjiktet, gran dominerer med små dimensjoner. Det er relativt mye død ved i øvre delen av området.

Skogen innehar en naturlig skogdynamikk og er rik på død ved noe som er vurdert som en mangel i skogvernet i denne sonen (Framstad et al. 2002, 2003). Området vurderes som regionalt verneverdig (**). Det er gjennom frivillig vern innlemmet arealert som befinner seg på naboeiendommen i nord, noe som i vesentlig grad har styrket verneverdiene av området.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særskilt naturvitenskapelig verdi som eksempel på gammel barskog med naturskogspreg. Området er egenartet i form av gammel barblandingskog med lokalt mye død ved, og forekomster av sjeldne og sårbare arter av fugl og sopp. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er LNF-område i kommunenes arealplaner.

Inngrepstatus: Det er mange hogstspor i den nedre delen av området.

Høring: Verneforslag ble sendt på høring sammen med område nr. 1 og 20, se liste over høringsinstanser under område nr. 1.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Følgende sentrale instanser har ingen merknader til verneforslaget: Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg og Forbrukerrådet Buskerud, Vestfold og Telemark.

Siljan kommune har følgende merknader til verneforskriften:

”§ 4 Generelle unntak punkt 2 Unntak bør også gjelde jaktprøver for hunder.

Vi har også vurdert § 7 Spesielle dispensasjonsbestemmelser, punkt 4 – Hogst av etablerte plantefelt, i forhold til tiltak etter hogst. Men kommet fram til at hvis dispensasjon innvilges får neste generasjon skog etableres etter naturmetoden uten tiltak. I Fylkesmannens kommentarer framkommer det at yngre kulturskog som inngår i arealet skal få utvikle seg til naturskog.”

NJFF Telemark viser til innspill i forbindelse med oppstartmeldingen og opplyser at organisasjonen er fornøyd med at nevnte innspill er tatt hensyn til i utarbeidelsen av verneforskrift. NJFF Telemark har derfor ingen ytterligere kommentarer. I sitt innspill, pekte de spesielt på betydningen skogarealene har for utøvelse av jakt, fiske og friluftsliv, og at verneforskriftene ikke måtte legge unødige hinder i veien for slike aktiviteter i framtida.

Telemark Turistforening viser til tidlegare innspel i saka når det gjeld alle dei tre nemde naturreservata. *”Me sluttar oss til verneforslaga for alle tre områda med tilhøyrande verneføresegner. TT er tilfreds med at dei fleste sider av allemannsretten, heimla i gjeldande friluftslav (før pågåande revisjon), kan utøvast i verneområda.*

På generelt grunnlag vil TT slutningsvis seie at det er bra når viktige og natur- og miljømessig verdifulle naturområde, i kraft av naturmangfaldslova, blir varig sikra mot ulike typer omdisponeringar, og der denne sikringa i liten grad har konsekvensar for utøving av miljøvenleg friluftsliv og tradisjonell ferdsel.”

Telemark orienteringskrets uttaler følgende: *”Telemark Orienteringskrets har sendt ut dokumentene angående verneplan for skogsområder i Telemark til berørte klubber og basert på disse og orienteringskretens valgte styre har vi noen kommentarer.*

Vi synes at etablering av naturreservater kan være grunnlag for å bevare arealer slik at de får utvikle seg uten inngrep kan være positivt. Telemark Orienteringskrets har imidlertid noen kommentarer til de bestemmelsene som gjelder for naturreservater.

Telemark Orienteringskrets med tilhørende klubber har følgende kommentarer til:

§ 3 Vernebestemmelser, I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

4. "Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt".

Orienteringsarrangementer krever tillatelser fra grunneier(e) for:

- Plass til parkering av arrangørens, deltakeres og tilskueres biler.
- Plass til arena.
- Plass til avvikling av start for deltakerne i konkurransen.

Disse arealene vil aldri befinne seg innenfor et naturreservat. Poster (kontrollpunkter) som orienteringsløperne skal passere gjennom konkurransen har etter friluftsløvsloven ikke behov for grunneiers tillatelse til å plasseres ute i terrenget. Denne ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) gjør mindre inngrep i naturen enn transport av tyngre jaktbytter, som er tillatt. Ferdsele mellom kontrollpunktene er ikke merket i naturen og deltakerne må selv finne hvordan de skal finne frem.

Fra Telemark Orienteringskrets synes termen "idrettarrangement" under pkt. 4 å være en for generell begrensning når en tenker på ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) i en orienteringskonkurranse.

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:

Forslag: her burde som nytt tillegg underpunkt vært tatt inn:

"Ferdsele mellom kontrollpunkter (poster) i orienteringskonkurranser."

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser,

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

"Avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3 nr. 4 (teltleirer, arrangementer mv)".

Dette kravet i § 7 underpunkt 1. synes å være en altfor omfattende prosedyre for å få tillatelse til å plassere kontrollpunkter (poster) innenfor et naturreservat i forbindelse med en orienteringskonkurranse."

Norges orienteringsforbund har ikke innvendinger til selve verneforslaget, men til verneforskriftens § 3 pkt 4. Det heter videre i uttalelser, vi siterer:

"Norges orienteringsforbund er av den klare oppfatning at et generelt forbud mot idrettsarrangementer ikke kan aksepteres. Dette er standardformuleringer som automatisk tas inn i alle slike forskrifter og som det ikke finnes faglige og dokumenterbar grunnlag for i forhold til vår virksomhet. Gjennomføring av ulike orienteringsaktiviteter, som o-løp og turorientering, gjøres i nært samarbeid med grunneiere og etter faglige retningslinjer slik at ulemper eller skadevirkninger unngås. Forskningsundersøkelser har vist at selv under ekstreme værforhold, i sårbar natur og med meget store deltakertall (mange tusen) ikke har påført naturmiljøet skader over tid. Norges Orienteringsforbund er av den klare oppfatning at de selvpålagte begrensninger som ligger i "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" som blant annet Direktoratet for naturforvaltning har inngått med o-idretten vil ivareta vernehensynet." Norges orienteringsforbund viser til uttalelsen fra Telemark Orienteringskrets av 29. august 2009 og stiller seg bak denne.

Norges vassdrags- og energidirektorat ber om at det sjekkes om høyspentlinjer sør øst for Vindfjell er inne eller utenfor foreslått verneområde. Dersom de er inne i området ber NVE om at verneforskriften må endres så interesser knyttet til høyspentlinjen blir ivaretatt.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Når det gjelder uttalelsen fra Telemark Orienteringskrets og Norges Orienteringsforbund, så må Fylkesmannen vise til at dette er standard bestemmelser vi er pålagt å ha med i alle forskrifter. Fylkesmannen vil likevel nevne at dette er små områder der vi ikke kjenner til at det er utarbeidet orienteringskart. Det kan derfor ikke påføre særlige store ulemper for idretten om poster etter fredning må legges utenom disse arealene.

Verneforskriften åpner imidlertid for dispensasjon etter søknad i 7 pkt 1. for avgrenset bruk av reservatet til slike formål.

Når det gjelder henvendelsen fra NVE, går kraftlinjene sør for det foreslåtte Vindfjell naturreservat, og verneforskriften trengs derfor ikke endres på dette punkt.

Siden det ligger et lite tjern delvis inne i det foreslåtte verneområdet må "fiske" stå i § 3 pkt 2.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slik endring i forskriften som nevnt ovenfor (*fiske* tas inn i § 3.2), men for øvrig med verneforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

DNs tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften i forhold til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til generelle kommentarer i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannen og tilrår vern av Vindfjell som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Vindfjell naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

21. Tveitvann naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder fylke.

Totalareal 2190 daa, hvorav 2080 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Tveitvann ligger like nordøst for Kjevik flyplass i området nordøst for Tveitvannet. Det er store topografiske vekslinger innenfor området, med mange bratte lisider og trange kløfter. Rasmark og grovsteinet ur finnes flere steder. Tveitvannet og dalføret nordover deler verneområdet i to topografisk sett. I den østlige delen er det større parti med skrinn og glissent tresatt furuskog som splittes opp av myrer.

Det spesielle med Tveitvann er den høye andelen rik edelløvskog, med en blanding av alm-lindeskog og lågurt-eikeskog. Området generelt domineres av likevel av barskog. Gammelskog-andelen er gjennomgående høy. Under de biologiske registreringene ble det registrert en god del furu som ligger mellom 200 og 300 år, og enkelte furukjemper målt til over 1 meter i brysthøyde diameter. Deler av den vestvendte lia inn fra Tveitvannets nordende inneholdt en del eldre og gammel eik. Generelt inneholder den vestlige delen spredt med gammel løvskog og edelløvskog i blanding med yngre skog.

I de eldste løvbestandene begynner det å falle en del trær slik at død ved mengden er på vei opp. Generelt er det lite død ved i teigen. Det finnes hogstflater innenfor området og det er synlige hogstspor i store deler av teigen etter gamle dimensjonshogster. I nordenden av Tveitvannet er det granplantefelter.

Lokaliteten representerer flere ulike skogtyper på Sørlandet på et begrenset areal. Vegetasjonstypene spenner vidt fra store partier med skrinn og glissent tresatt furuskog til rike søkk med stor botanisk interesse. De rikeste botaniske partiene finnes i kollelandskapet vest for Tveitvannets nordside. Det spesielle med Tveit prestegårdskog er den høye andelen gammel skog og den høye andelen edelløvskog og rik edelløvskog som alm-lindeskog og lågurt-eikeskog. Området har stor gammelskogsandel og rikt artsmangfold. Det er registrert mange signalarter og rødlistearter i området.

Området ligger godt avgrenset rundt Tveitvannets nord og østside. Dette gjelder spesielt området rundt nordenden av vannet og de rike edelløvskogslie i denne delen. Furuskogsområdene mot øst og overgangssonene mellom de fattige typene her og de rikere i vest er med på å lage en spennende helhet ut av området. Med et areal på over 2000 daa er området relativt stort på Sørlandet.

Formålet med naturreservatet er å bevare et større gammelskog område med særskilt betydning for biologisk mangfold i form av å inneha stor variasjon i skogtyper og en god treslagsfordeling. Av viktige kvaliteter kan nevnes en høy andel rik edelløvskog, både alm-lindeskog og lavurt eikeskog, samt enkelte grove og hule løvtrær. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel avsatt som LNF område.

Inngrepstatus: Lokaliteten har ubetydelig med tekniske inngrep. Det går ingen veier inn i området, kun gamle hesteveier og skogstier.

Høringsuttalelser: Verneplanen ble sendt på høring sammen med tre andre områder i Vest-Agder. Utkastet til verneplan ble sendt på høring til: berørte grunneiere, samt Norskog som forvalter av skogen på OVF eiendommene, enkelte berørte naboer, berørte kommuner, fylkeskommunen, regionale statlige etater, og følgende berørte næringsinteresser og interesseorganisasjoner: Agder botaniske forening, Agder Energi AS, Agder historielag, Agder naturmuseum og botaniske hage, Agder Soppforening, Farsund bonde og småbrukarlag, Farsund fiskarlag, Farsund kajakkklubb, Farsund motorbåtforening, Farsund og Lungdal JFF, hestehaven barnehage, Jens Helge Rypestøl, Kristiansand historielag, Kristiansand og Oppland turistforening, Kristiansand orienteringsklubb, Kristiansand JFF, Kvinesdal JFF, Lindesnes JFF, Lindesnes ungdomskole, Naturvernforbundet i Vest-Agder, Naturvernforbundet Lister og Farsund, NIVA, NOF avd. Lista lokallag, NOF avd. Vest-Agder, Norsk zoologisk forening avd. Kr.sand, Nyplass barneskole, Orienteringsklubben Sør, Sirdal JFF, Skogkonsult, Solsletta vel, Spind historielag, Sælør og Lista kystlag og Vest-Agder bonde- og småbrukarlag, Arbeids og inkluderingsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, AVINOR AS, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Universitetet i Oslo - Biologisk institutt, Den Norsk eTuristforening, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådets landsforbund, Jernbaneverket, Kommunenes sentralforbund, Luftfartstilsynet, Natur og ungdom, NHO reiseliv, Norges bondelag, Norges fiskarlag, Norges fjellstyresamband, Norges geologiske undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paraolympiske komite, Norges jeger- og fiskerforbund, Norges luftsportsforbund, Morges miljøvernforbund, Norges naturvernforbund, Norges orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk biologiforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk orkideforening, Norsk ornitologisk forening, Norsk sau og geit, Norsk zoologisk forening, Norskog, NSB hovedadministrasjon, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Riksentekvaren, SABIMA, Skogforsk, Statens kartverk, Statens landbruksforvaltning, Statkraft SF, Statnett SF, Statens namnekonsulenter for Østlandet og Agderfylkene, Statskog, Universitetet for miljø og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitets museer og botaniske hage, Vegdirektoratet, Verdens naturfond, Villreinrådet i Norge.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Ved fristens utløp var det kommet inn 18 skriftlige innspill til verneplanen (alle 4 områdene). I tillegg er det mottatt 2 innspill på telefon i etterkant av at Fylkesmannen sendte informasjon til de tilgrensende eiendommer til de foreslåtte verneområdene. Disse innspillende tas også med i oppsummeringen. Følgende sentrale instanser meldte at de ikke vil avgi uttalelse eller ikke har merknader til verneforslaget: Statens vegvesen, Luftfartstilsynet og Jernbaneverket. Lokalt har Spind historielag meldt at de er positive til at det tas initiativ for å bevare/verne skogområder.

Sammendrag av høringsuttalelsene som angår dette området:

Solsletta velforening stiller seg positiv til vern av området Tveitvann, men ønsker å understreke at det innenfor avgrensningen finnes friluftsinnteresser. Det sogner 300 – 500 husstander til området. For å stimulere til økt bruk av naturen, gjorde Solsletta velforening for to år siden en jobb med å planlegge merking og skilting av et løypenett i Sannesheia inkl. Tveitvann. Arbeidet har vært klarert med grunneiere. Velforeningen ber om at vernet ikke blir til hinder for at dette arbeidet med merking og skilting av et løypenett hvor løypene har eksistert i flere tiår, kan fortsette. Ved ett tilfelle er det også planlagt en trase med nyetablering av sti nord for Tveitvann. Denne nyetableringen ble klarert med grunneier og representanter fra fylkesmannen for et par år siden, men man har ikke fått ferdigstilt arbeidet enda. Nyetableringen er viktig fordi den binder sammen eksisterende stier på vest og østsiden av Tveitvann. Det kreves ingen inngrep for å etablere stien, kun merking. Velforeningen håper at vernet ikke blir til hinder for at denne traseen kan merkes. OK Sør er i utgangspunktet positive til at foreslåtte området sikres som et naturområde.. Området er kulturpåvirket og et viktig nærturanlegg. Generell forskriftsmal er imidlertid tilpasset ”villmarkspreget områder langt fra folk”. Når nærturområdene til Kristiansands by, både i vest, nord og i øst, nå blir omfattet av betydelige verneområder er det helt nødvendig å nyansere standard

verneforskrifter. OK Sør mener det er viktig å lage et enkelt og rasjonelt forvaltningsregime som selvsagt skal ivareta verneformål, men også ivareta friluftinteresser og aktiviteter i regi av ulike frivillige lag og organisasjoner. OK Sør foreslår primært at § 3 pkt 5 tas ut, alternativt at arbeid med en forvaltningsplan pågår parallelt med utarbeiding av verneforskriftene. Idrettslag og velforeninger trenger enkle rutiner for enkle aktiviteter. Det er o-kart som dekker områdene rundt Tveitvannet. Områder både øst for og vest for vannet har vært kartlagt for orientering av Høvdningen og OK sør siden 50-tallet. Området Sandnesheia står øverst på kartplanen for ny kartlegging.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Merking og rydding av løypenett

Verneforskriften er ikke til hinder for merking og rydding av etablerte stier, og heller ikke den merkingen og ryddingen som velforeningen foretar i det prosjektet som er beskrevet. Når det gjelder nyetableringen av sti så har denne vært befart og akseptert av Miljøvernavdelingen for en tid tilbake. Vi ser ikke at vernet skal være til hinder for at merkingen har kan ferdigstilles.

Forvaltningsregime

OK Sør spiller inn at det er viktig å lage et enkelt og rasjonelt forvaltningsregime som frivillige lag og organisasjoner enkelt kan forholde seg til. Fylkesmannen er enig i dette, og mener at dette lokalt i første rekke kan sikres gjennom utarbeidelse av forvaltningsplaner for verneområdene. Se for øvrig tidligere kommentarer.

Bestemmelsen i § 3, pkt. 5, som OK Sør foreslås skal tas ut av forskriften, er i utgangspunktet tatt med ut fra en generell vurdering av faren for forstyrrelser og slitasje på markvegetasjonen ved bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer. Fylkesmannen mener at denne risikoen må vurderes i hvert enkelt tilfelle/typetilfelle. Fylkesmannen ønsker dermed ikke å gi en generell åpning for organisert ferdsel i verneforskriften. Likevel ser vi at bruk av områdene ved arrangementer er nyansert, og at det vil være hensiktsmessig for alle parter at grenser for hva som er bærekraftig bruk og retningslinjer for aktiviteter nedfelles i en forvaltningsplan. Fylkesmannen anbefaler endring i forskriften som gir rom for dette. Videre så tilrår vi at det gjøres endring i forskriften som sikrer at det blir utarbeidet forvaltningsplan for dette konkrete område. Det vil være naturlig med en samkjøring av forvaltningsplanarbeid for flere verneområder rundt Kristiansand.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen anbefaler at området blir fredet som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget. Fylkesmannen anbefaler et nytt punkt i verneforskriftens § 4, Generelle unntak fra vernebestemmelsene, hvor det står at vernebestemmelsene ikke er til hinder for bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer i tråd med godkjent forvaltningsplan, jf § 11. Videre foreslås endring i § 11 slik at det istedenfor å stå "kan utarbeides forvaltningsplan..." bør stå "skal utarbeides forvaltningsplan". Fylkesmannen anbefaler også at § 7.4 harmoniseres med verneforskriften for Eventyrskogen og at punktet endres slik at det står "*Tilretteleggingstiltak knyttet til friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom disse ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig*".

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens forslag til endringer i verneforskriften og fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. DN mener spørsmålet om forholdene knyttet til o-idretten kan løses gjennom dispensasjonssøknad, og at det ikke er nødvendig at det utarbeides forvaltningsplan dersom det kun gjelder dette forholdet. Hvilke verneområder forvaltningsmyndigheten prioriterer utarbeidelse av forvaltningsplan for, avgjør forvaltningsmyndigheten sjøl. DN vurderer at det ikke er nødvendig å ta inn i verneforskriften at det skal utarbeides forvaltningsplan. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften til gjeldende naturmangfoldlov, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Tveitvann som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Tveitvann naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

22. Styggedalen naturreservat, Lindesnes kommune, Vest-Agder fylke

Totalareal 352 daa, hvorav 320 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligger i Audnedalen, i lia på østsiden av tettstedet Vigmostad. Teigen er vestvendt og deles i to av Styggedalen. Nedre del mot bygda ligger vestvedt, er bratt og har stedvis blankskurt fjell. Innover blir terrenget slakere med furuskog på lavere bonitet. I midten av dalen renner det en bekk og det går en gammel hestevei opp i dalen. Små partier med sumpskog og myr inngår. Området framstår som en godt avgrenset dal.

Det sentrale partiet inneholder edelløvskog som går over i fattigere typer i kantsonene med furudominans og store partier med skrapskog. Det er gjennomgående gammel, sjiktet skog i det undersøkte området med unntak av noen hogstflater som kommer inn i randsonene mot nord og sør. Disse arealene med yngre skog i randsonene foreslås tatt med for å skape en bedre helhet på sikt. Man tar sikte på at innplantet gran av fremmede provenienser avvikles. Det er generelt lite død ved i området, men det ligger likevel spredt noe i Styggedalen og i området mot nordøst. Det er få hogstspor i det sentrale partiet av området, men noe mer ut mot kantene og mer tilgjengelige områder.

Vegetasjonen veksler fra rik edelløvskog i partier til større deler med blåbær-eikeskog og blåbær-barblandingsskog. Det er spredt med gammel osp i den øvre delen av teigen, her finnes det også noe død osp med spettehull. Ingen sjeldne vegetasjonstyper ble registrert, kun små deler med lågurt-eikeskog.

Området vil være med å dekke opp mangler ved skogvernet i Øst-Norge innenfor lavtliggende arealer i boreonemoral-sone og innenfor klart oseaniske områder. Det vil også bidra med edelløvskog og eldre løvskog. Området har videre stor variasjon i topografi og vegetasjonstyper, samt grove og gamle trær. Størrelsen på det avgrensede område trekker ned verdisettingen, og gjennom den biologiske registreringen vurderes området som lokalt verneverdig (*). Potensialet er imidlertid stort for en bedre skogstruktur både på kort og lang sikt. Deler av Styggedalen framstår i dag som naturskog med en relativt god sjiktning, innslag av mange treslag og åpninger med død ved. Skogen i randsonen rundt dalen er yngre og trenger tid for å utvikle de kvalitetene som er i kjernen. Fylkesmannen mener at områdets verdi må ses i sammenheng med at arronderingen er god, og at potensialet for området med hensyn til å kunne ha regional verneverdi er tilstede. Formålet med naturreservatet er å bevare en bekkedal med et tilnærmet intakt skogbilde som representerer en skogtype som er typisk for regionen. Av kvaliteter kan nevnes rik edelløvskog og eldre løvskog. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel avsatt som LNF-område.

Inngrepstatus: Det går en gammel hestevei gjennom Styggedalen, og det er ut mot kantene noe traktorveier som går rett innenfor området. For øvrig er det ingen inngrep i området.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med tre andre områder i Vest-Agder. Det vises til liste over høringsinstanser under område nr. 21.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Ved fristens utløp var det kommet inn 18 skriftlige innspill til verneplanen (alle 4 områdene). I tillegg er det mottatt 2 innspill på telefon i etterkant av at Fylkesmannen sendte informasjon til de tilgrensende eiendommer til de foreslåtte verneområdene. Disse innspillene tas også med i oppsummeringen. Følgende sentrale instanser meldte at de ikke vil avgi uttalelse eller ikke har merknader til verneforslaget: Statens vegvesen, Luftfartstilsynet og Jernbaneverket.

Lokalt har Spind historielag meldt at de er positive til at det tas initiativ for å bevare/verne skogområder.

Sammendrag av høringsuttalelsene som angår dette området:

Halvard Vesterhus fra Statsskog har sendt oss opplysninger knyttet til grensene i reservatet. Han bemerker at det i lia over Kyrehagen boligfelt ligger et vannforsynings trykkbasseng og at vi må vurdere å trekke grensen for verneområdet utenfor dette.

Norskog bemerker at Fylkesmannens forslag til grense for Styggedalen medfører et større verneområde enn det Norskog har foreslått. Dette fører til at det innefor verneområdet vil være mye ung gran.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Avgrensning av verneområdet

Fylkesmannen foreslår å endre grensene i henhold til innspill slik at vannforsyningsanlegget ikke inngår i verneområdet.

Når det gjelder avgrensning av reservatet som Norskog kommenterer så støtter fylkesmannen seg på de anbefalingene til avgrensning som foreslås i rapporten fra Revista som gjennomførte biologiske registreringer i området. Det anbefales her å inkludere også den yngre skogen i randsonene. Selv om den trenger tid på å utvikle seg så er potensialet stort for en bedre skogstruktur og at områdene her på kort eller lang sikt utvikler de kvalitetene som er i kjernen av området. Fylkesmannen mener at områdets verdi må ses i sammenheng også med at arronderingen er god.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen anbefaler at området blir fredet som naturreservat med fredningsforskrift som i høringsforslaget. Det foreslås en mindre endring av grensen for reservatet slik at vannforsyningsanlegget ikke vil bli berørt av verneforslaget.

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av endring i avgrensning av verneområdet. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Styggedalen som naturreservat.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Styggedalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

23. Eventyrskogen naturreservat, Lindesnes kommune, Vest-Agder fylke

Totalareal 692 daa, hvorav 490 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligger rett nord for E-18 ved Vigeland kirke og prestegården. Området avgrenses av bebyggelse i sør og vest, og av heia i nord og øst. Området består av to bratte lisider med flere bergvegger og tre rikere bekkedrag. Berggrunnen er ikke utpreget rik, men løsmasser er med på å skape grunnlaget for en stedvis rik vegetasjon.

Den eldste skogen finnes i noen kjerneområder både i nord og i sør. Her finnes eldre og grovere eiketrær med dimensjoner på 20-30 cm. Utenfor kjerneområdene har skogen i mesteparten av et ungt preg og den har trolig kommet opp etter hogst og/eller beite, eller ved gjengroing av tidligere åpnere skogbestand. Eikeskogen og lauvskogen utenom kjerneområdene har dimensjoner rundt 10-20 cm. Furuskogen innenfor verneforslaget er eldre og grovere, men ikke biologisk gammel. På grunn av at skogen er relativt ung er det relativt lite død ved i området, både i kjerneområdene og utenfor. Det som finnes er hovedsakelig av små dimensjoner og lite nedbrutt, men enkelte litt grovere læger og gadder finnes. Det er registrert svært få synlige stubber i området, men alderen på skogen tilsier enten omfattende hogster eller annen bruk som har holdt arealene åpne frem til for bare noen få tiår siden.

Området representerer yngre og middelaldrene, stedvis rik eikeskog med en naturlig treslags-sammensetning. Vegetasjonen i de nedre delene av liene består av rik lågurtskog med varierende treslags-sammensetning. Oppover i de bratte liene blir vegetasjonen fattigere og blåbærmark og fattigere vegetasjonstyper overtar. Skogen består av yngre og middelaldrende eikeskog, boreal lauvskog og blandigsskog av osp, eik og furu. Flere rikere drog og sumpskog forekommer mellom skrinne fjellrabber på toppen av liene. Det er mye kristtorn i busksjiktet i de øvre delene av liene. Ingen sjeldne eller trua arter ble registrert innenfor området.

Edellauvskog og boreal lauvskog er prioriterte skogtyper for vern i nemoral vegetasjonssone. Utenom kjerneområdene er imidlertid både lauvskogen og edellauv skogen ung og dårlig utviklet. Området inneholder mindre arealer med eldre lågurteikeskog som er ansett som noe truet, og er en prioritert skogtype for vern i nemoral sone.

Edellauvskog og boreal lauvskog er prioriterte skogtyper for vern i nemoral vegetasjonssone. Utenom kjerneområdene er imidlertid både lauvskogen og edellauvskogen ung og dårlig utviklet. Området vil i begrenset grad dekke opp med mangler i skogvernet for verneareal i lavereliggende, kystnære, klart oseaniske områder. Gjennom de biologiske registreringene vurderes området, på bakgrunn av skogen alder, mangelen på gamle edelløvtrær og funn av rødlistearter, som lokalt verneverdig (*). De rike og bratte lisidene har imidlertid et langsiktig utviklings- og restaurerings-potensial når det gjelder å få fram grovere edelløvsskog med en naturlig dynamikk. Fylkesmannen vurderer det slik at området også har naturfaglige og friluftsmessige kvaliteter som tilsier at området bør vernes som naturreservat med spesiell vekt på pedagogikk og miljølære.

Formålet med naturreservatet er å bevare et skogområde representativt for blandingskog i lavlandet på Sørlandet. Av viktige kvaliteter kan nevnes rik edelløvskog, eldre løvskog, lauvingstrær av lind og grov oreskog. Området har særskilt pedagogisk verdi. Området oppfylder kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel avsatt som LNF-område.

Inngrepstatus: To kraftlinjer krysser området, en helt i nord og en på langs mot vest av området.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med tre andre områder i Vest-Agder. Det vises til liste over høringsinstanser under område nr. 21.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Ved fristens utløp var det kommet inn 18 skriftelige innspill til verneplanen (alle 4 områdene). I tillegg er det mottatt 2 innspill på telefon i etterkant av at Fylkesmannen sendte informasjon til de tilgrensende eiendommer til de foreslåtte verneområdene. Disse innspillende tas også med i oppsummeringen. Følgende sentrale instanser meldte at de ikke vil avgi uttalelse eller ikke har merknader til verneforslaget: Statens vegvesen, Luftfartstilsynet og Jernbaneverket. Lokalt har Spind historielag meldt at de er positive til at det tas initiativ for å bevare/verne skogområder.

Sammendrag av høringsuttalelsene som angår dette området:

Norskog bemerker at det ser det ut til å være noe uoverensstemmelser mellom skogbruksplanen sine eiendomsgrenser og de som ligger i DEK. Norskog forutsetter at DEK er de korrekte grensene, og at vernegrensen vil følge denne i ytterkant (syd og vest) av verneområdet. Nypass skole melder at deler av det område som foreslås vernet er mye brukt i skolens undervisning. Det er særlig to områder som er brukt av skolen. Området "Eventyrskogen" som ligger nært opptil skolen samt et område rett bak skolen. Fra 1.- 4. klasse har hver klasse i utgangspunktet utedag en dag i uken. Det er altså 8 klasser som bruker området jevnlig. Det som kan komme i konflikt med vernebestemmelsene er at skolen brenner bål når dette er tillatt, samt at det innimellom er hyttebyggingsprosjekter i områdene. I området like bak skolen, som til tross for at det er relativt inneklemt egner seg veldig til skolens bruk, er det laget en trapp opp i området, samt at det er et steinamfi der. Dette er området som har vært velegnet for bygging av småhytter. Skolen håper på fortsatt å kunne gjøre bruk av de to nevnte områdene slik det har vært gjort til nå, og spør om en slik bruk kan formaliseres i en verneplan, evt. om det kan lages nye grenser til verneområdet.

Klara Homestad, tilgrensende grunneier, tok kontakt på telefon med informasjon og forespørsel. Svære grantrær vokser rett på andre siden av grensen og disse kommer veldig nær huset. Dette er

sjenerende og hun er litt bekymret for rotvelt. Hun var for et par år siden i kontakt med Norskog som forvalter av området, og fikk da beskjed om at de ville ta ut mye av dette innen et par år. Hva skjer med en evt. hogst nå spør hun?

Geir Gjertsen, tilgrensende grunneier, melder at han ønsker at det avsettes en buffer på 20-30 meter fra hans eiendomsgrense og inn til reservatet. Dette på grunn av at det står mye høy skog inntil eiendomsgrensen som tar morgensol fra eiendommen. Han ønsker å kunne felle disse trærne slik at han får inn sol på morgenen. Dette området er ikke tilgjengelig for allmennheten på grunn av bratt terreng og nærmest umulig adkomst. Han kan ikke se at disse trærne (eik, osp og furu) har noen verdi for andre. Trærne "stjeler" ca 30 min med morgensol.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Grensen for naturreservatet

Fylkesmannen forutsetter at grensene for naturreservatet i sør og vest i alt det vesentlige skal følge eksisterende eiendomsgrenser. I den grad det eksisterer feil i kartgrunnlaget vårt når det gjelder grenser, så vil dette måtte justeres i forbindelse med grensemerking av verneområdet.

Bruk av området i undervisningssammenheng

Fylkesmannen mener det er ønskelig at verneområdet kan benyttes i pedagogisk sammenheng, særlig siden verneområdet ligger så sentralt til i forhold til skolen. En god opplevelse i skogen for elevene betyr på sikt større respekt for naturen. I verneformålet står også nevnt at området har pedagogisk verdi. Skolen trekker fram to områder som er særlig mye i bruk. Fylkesmannen har vært i områdene, og i begge finner man tildels mye tråkkslitasje.

Det ene området som skolen trekker fram ligger rett bak skolen. Det er dette området hvor det er aktuelt med hyttebygging. Området fremstår som svært mye brukt. Det er ikke registrert viktige naturtyper i dette området. Fylkesmannen mener at skolens bruk av området med hyttebygging og bålbrekking vanskelig kan forenes med vern av området som naturreservat. Vår tilrådning vil derfor være at dette området trekkes ut av verneforslaget.

Når det gjelder området "Eventyrskogen" så ligger dette i et av kjerneområdene i reservatet slik det er beskrevet etter den biologiske registreringen. Området er også merket som en viktig naturtype (rik edelløvskog, hovedsakelig av lågurt-eikeskog-utforming) i Naturbasen, og verdien i forhold til biologisk mangfold er satt til svært viktig. I dette området ønsker vi at verneforskriften skal praktiseres strengt for at verneverdiene ikke skal forringes. Vernebestemmelsene er ikke til hinder for bruk av området, heller ikke skolens bruk av området, så fremt vernebestemmelsene overholdes. Eventuelle tiltak vil være søknadspliktige.

Trær til sjenanse for tilgrensende eiendommer

Når det gjelder de trærne som Klara Homestad sikter til i sin henvendelse så er dette sitkagran, altså gran av fremmed proveniens som er plantet ut. Fra fylkesmannen sin siden så vil det være ønskelig at disse blir fjernet, og vern av området vil ikke være til hinder for dette. At innplantet gran tas ut fremmer verneverdiene. Fylkesmannen anbefaler som tidligere nevnt at det tas ut plantet gran i Eventyrskogen som et skjøtstiltak. Hvorvidt dette vil omfatte også disse trærne vil man måtte vurdere i en skjøtelsesplan. Det vil bli søkt om midler til dette på vanlig måte.

Forespørsel fra Geir Gjertsen om å trekke grensen for reservatet 20-30 meter bort fra eiendomsgrensen, bør etter fylkesmannens vurdering ikke etterkommes. Grensene for reservatet er i hovedsak lagt til eiendomsgrenser, og det vil være unaturlig og her trekke grensen lengre inn. Forvaltningsmessig vil endringen av grensen som foreslått være negativt. Det vil dermed kreve dispensasjon fra verneforskriften dersom man ønsker at trærne skal tas ut.

Fylkesmannens tilrådning: Fylkesmannen anbefaler at området blir fredet som naturreservat med fredningsforskrift som i høringsforslaget. Det foreslås endring i grensen for naturreservatet slik at området som ligger rett bak skolen blir holdt utenfor verneområdet.

Direktoratets tilrådning: DN støtter fylkesmannens vurdering av endring i avgrensning av verneområdet. For øvrig tilrår DN enkelte endringer i forslag til verneforskrift for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er

foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Eventyrskogen som naturreservat.

MDs tilråding:

MD har 15.11. 2010 fått oversendt en tilleggstilråding fra DN. Bakgrunnen for tilleggstilrådingen er at Lindesnes kommune sin uttalelse til planen innkam til fylkesmannen etter at høringsfristen var gått ut og fylkesmannen hadde sendt sin tilråding til DN. Lindesnes kommune ber om en mindre justering av avgrensningen av det foreslåtte Eventyrskogen naturreservat. Fylkesmannen tilrår en justering av avgrensningen, og DN slutter seg til fylkesmannens tilråding.

Videre ber kommunen om at forskriften åpner for nødvendig sikring og fjellrens, samt åpning for rydding av vegetasjon som er til ulempe for bebyggelse.

Området grenser helt inn til bebyggelse og terrenget i bakkant av bebyggelsen er stedvis veldig bratt. Når det gjelder nødvendig sikring og fjellrens så vurderer fylkesmannen at det bør tas inn et nytt punkt i verneforskriften som hjemler muligheter for dette. Fylkesmannen er også innstilt på å finne løsninger for tilgrensende grunneiere slik at vegetasjon som er til ulempe for bebyggelse kan rydde så sant dette ikke strider mot vernevedtakets formål eller kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Fylkesmannen vurderer det som hensiktsmessig å ha en spesifisert dispensasjonsbestemmelse slik at man etter søknad kan gi dispensasjon til slik rydding.

DN anbefaler at området blir vernet som naturreservat med avgrensning som i vedlagte kart fra fylkesmannen. DN tilrår videre tre endringer i verneforskriften i forhold til slik den var i vår tilråding av 04.10.2010. Endringene som tilrås er:

- nytt punkt, § 4 pkt. 9, som lyder: Nødvendig fjellrensk og sikring av løsfjell for ivaretagelse av sikkerhet for folk og eiendom.
- nytt punkt, § 7 pkt. 6, som lyder: Rydding av vegetasjon nært inn til vernegrensen der vegetasjonen er til ulempe for bebyggelse, og hvor ryddingen ikke strider mot vernevedtakets formål eller kan påvirke verneverdiene nevneverdig.
- nytt delpunkt under § 7 pkt. 7 d; § 7 nr 6 (motorferdsel i forbindelse med fjellrensk og sikring av løsfjell).

MD slutter seg til DN når det gjelder tilleggstilrådingen av 15.11.2010, med mindre justeringer i formuleringene i verneforskriften.

Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Eventyrskogen naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

24. Eljestraum naturreservat (utvidelse), Kvinesdal kommune, Vest-Agder fylke

Utvidelsesareal: 99 daa, hvorav 92 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 197 daa, hvorav 190 daa produktiv skog.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligger rett sør for Kvinesdal sentrum og det grenser inntil det eksisterende naturreservat Eljestraum i sørvest. Området utgjøres av en nordvest-vendt bratt li under en markert bergvegg/skrent. Berggrunnen er ikke spesielt rik, men det inngår en del ur og blokkmark i undersøkelsesområdet som frigjør næring og legger grunnlaget for en rik flora. Fjellgrunnen består av blandende gneissbergarter.

Skogen i kjerneområdet består av edelløvskog av varierende alder med enkelte gamle trær blant annet av lind. Skogen i den øvre delen av ura består delvis av eldre edelløvskog med en blanding av alm, lind, eik og ask. Sør i området er det høyt innslag av bjørk. Skogen ned mot dalen er dominert av ung lauvskog med mest boreale treslag som trolig er gjengrodd innmark. Også skogen i øvre del har flere steder preg av gjengroing av tidligere åpnere skog.

Siden skogen er relativt ung, er det generelt lite død ved i området, men i nordre del av området finnes stedvis mye død ved av lind, hovedsakelig av mindre dimensjoner. Det er lite synlige

hogstspor i området. Gran fra plantet bestand i nedkant sprer seg inn i lauvskogen. Deler av et granbestand som ligger på grensen til naturreservatet er med i avgrensningen i sørvestre del. Området består av en rik edellauvskogstype kalt bjørk-lindeskog, med bjørk, eik, ask og lind, og en rik karplanteflora. Skogtypen er vurdert som hensynskrevende. Det er en stor variasjon i treslagsfordeling. Tresjiktet har like mye bjørk som lind, men treslagene er ikke alltid jevnt fordelt. Sjiktet har spredte innslag av svartor. Busksjiktet består av hassel, hegg, lind og krossved. Feltsjiktet har en del bregneutforminger, men kan i strøk med ras- og blokkmark være sparsomt utviklet. Store grasarter som skogsvingel, mysegras og skogrørkvein forekommer vanlig. En rekke rødlistede sopp, lav og mosearter er knyttet til alm-lindeskog. Lokaliteten befinner seg sannsynligvis i et overgangsområde mellom Sørlandets alm-lindeskoger og Sør-Vestlandets oseaniske bjørkeskoger. Blandingsskogen av lind og bjørk i det eksisterende naturreservatet Eljestraum betegnes som en spesiell type av edelløvsog. De ulike skogtypene i verneforslaget vil derfor være en naturlig utvidelse av det eksisterende reservatet.

Isolert sett vil det foreslåtte verneforslaget i svært begrenset grad være med å dekke opp mangler ved skogvernet i Øst-Norge. Det vil bidra med areal innenfor lavtliggende skog i nemoral sone og innenfor klart oseaniske områder. Området består av en rik edellauvskogstype, som er en prioritert skogtype i nemoral sone (Fremstad mfl. 2003). Lokaliteten vurderes isolert sett som lokalt verneverdig (*), men sett i sammenheng med reservatet vurderes det samlede arealet som regionalt verneverdig (**).

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som inneholder en sjelden type edellauvskog, bjørk-lindeskog, med områdets flora, fauna og naturlige økologiske prosesser. Skogtypen representerer et klimatisk og botanisk overgangsområdet mellom Sørlandets alm-lindeskoger og Sør-Vestlandets bjørkeskoger. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel avsatt som LNF-område.

Inngrepstatus: En gammel traktorveg går oppover i lia mot reservatet, ellers er det ingen inngrep. I det eksisterende reservatet er det en gammel gang- og kjøreveg for hest.

Høring: Verneplanen ble sendt på høring sammen med tre andre områder i Vest-Agder. Det vises til liste over høringsinstanser under område nr. 21.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Ved fristens utløp var det kommet inn 18 skriftelige innspill til verneplanen (alle 4 områdene). I tillegg er det mottatt 2 innspill på telefon i etterkant av at Fylkesmannen sendte informasjon til de tilgrensende eiendommer til de foreslåtte verneområdene. Disse innspillende tas også med i oppsummeringen. Følgende sentrale instanser meldte at de ikke vil avgis uttalelse eller ikke har merknader til verneforslaget: Statens vegvesen, Luffartstilsynet og Jernbaneverket. Lokalt har Spind historielag meldt at de er positive til at det tas initiativ for å bevare/verne skogområder.

Sammendrag av høringsuttalelsene som angår dette området:

Halvard Vesterhus fra Statsskog har sendt opplysninger knyttet til grensene i reservatet. Han bemerker at en bortfestet teig (gnr/bnr/fnr 104/1/70) som er dyrket mark ligger innenfor den foreslåtte grensen for reservatet, og foreslår at grensen legges utenfor dette området.

Thale Lovise Adolfsen, grunneier i eksisterende Eljestraum naturreservat og tilgrensende nabo til den foreslåtte utvidelsen av reservatet påpeker at "Hestevegen" slik den er tegnet inn i kartet ikke stemmer helt. Hun har sendt inn kart med ny trase. Videre håper hun at sprintgruppa som tidligere har fått lov til å rydde veien på hennes eiendom skal få lov til å fortsette å rydde traseen, og hun nevner konkret at de ønsker å få fjernet et tre som er falt over broa. Hun bemerker at det er mange som går tur opp i området, også skoleklasser.

Adolfsen har tidligere på telefon bemerket, og gjentar i innspillet etter høringen at hun har rettigheter inn i det som nå blir naturreservat knyttet til en buffersone på ti meter for felling av trær inn over naboeiendom.

Adolfsen foreslår skjøtsel av Hestehagen, et gammelt beiteområde som ligger i eksisterende Eljestraum naturreservat. Området bør ryddes for å få fram den gamle kulturmarken (hogst av

bjørk). Tidligere beitet hestene der og holdt skogen nede. Det finnes ikke lind i dette området, men masse einer (som plager den lille rådyrbestanden som er der). Hugging mener hun vil gi ny næring til mangfoldet. Sekundært mener hun (på telefon) at dersom det blir aktuelt med beiting i området så må i alle fall verneforskriften ikke legge hindringer for at man kan rydde jordet. Hun kommenterer også at det står flere store plantet gran både i og rett utenfor grensen for naturreservatet. Disse frør seg og det er flere steder kommet opp smågran på ca 1 meter innenfor grensene for reservatet.

Adolfsen mener at § 12 virker uklar. Går man bort fra fredningen av edelløvsskog?

Kvinesdal historielag er godt fornøyd med vern av området. De har noen tilleggsopplysninger: Den såkalte Hestevegen var en mye brukt ferdselsvei til dalen tidligere og er fortsatt i bruk som turvei. Skotberget, som er en av vedrennene som er skissert i kartet er nevnt i et dokument fra 1292, da som et grensemerke mellom gårdene Gullestad og ytre Egeland. Fra gården Husefjell og ned på sørsida av Røydansbekken er en gammel sti som er merka som tursti. Nedenfor det bratte fjellet under Utsikten er det skrevet at en prestefrue hadde hage.

Aud Linda Eiesland, grunneier av tilgrensende eiendom, har meldt på telefon at hun er bekymret for at vernet vil medføre at hun ikke kan foreta nødvendig rydding av trær som vokser i en bratt ur rett i bakkant av huset hennes. Det vil være fare for både steinsprang og oversvømmelse av bekken som går rett bak garasjen dersom man ikke rydder her jevnlig.

Oddvar Rennestraum melder at det tvers gjennom verneområdet ligger en kloakkledning fra tidligere Utsikten hotell. Selv om den ikke er i bruk lengre, så er den ikke blitt fjernet. Kloakkledningen ligger oppe i dagen langs det meste av traseen. På et par punkter er det gravd ned kummer. Videre så sier Oddvar Rennestraum at når kloakkledningen i sin tid ble lagt ut så gjorde man tiltak i elveløpet som medførte at elvebredden, i et avgrenset område som vil komme til å ligge innenfor naturreservatet, i dag er betydelig utsatt for erosjon. Erosjonen har medført at flere trær har veltet og fremdeles vil velte ned i bekken. Bekken er et sidevassdrag til Kvina og en viktig gytebekk for laksen.

Oddvar Rennestraum, Oddbjørg Rennestraum og Kari Rennestraum uttrykker bekymring for at vernet skal legge hindringer for nødvendig rydding av grøft og dyrket mark der hvor innmark grenser inntil verneområdet.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Grenseendring

Fylkesmannen foreslår å endre grensene i henhold til innspillene. Festet mark skal ikke inngå i verneområdet.

Rydding av vegetasjon for å sikre drift av innmark og eiendom

Eljestraum ligger i et meget bratt terreng. Grensen for reservatet er lagt nederst i skråningen og langs eiendomsgrenser eller så langt man kjenner grensene for festetomter. I forhold til drift av dyrket mark så er grensen foreslått endret slik at festet mark ikke inngår i verneforslaget. Avstanden fra grensen og bort til dyrket mark er stor nok til å sikre hensiktsmessig drift av innmarken. For en tilgrensende grunneier (gnr/bnr/fnr 104/1/70) så ligger steinura og grensen for naturreservatet bare noen meter fra bygningene på eiendommen. Fra tid til annen oppleves steinsprang, og det er periodevis et stort vannsig ned langs lia. Fylkesmannen mener at vernet ikke må sette for strenge begrensninger for denne grunneieren i forhold til å kunne rydde nødvendig vegetasjon dersom det er fare for ødeleggelse på privat grunn og bolig. Kjerneområdet, det vil si det området som har størst biologisk verdi ligger lengre oppe i lia, og nødvendig rydding vil dermed ikke skade verneverdiene nevneverdig. Fylkesmannen mener at det likevel har verdi at hele lia inngår i verneforslaget. Den yngre skogen nederst i lia vil ha et godt restaureringspotensiale, samtidig som avgrensningen vil sikre en buffersone for de rikere områdene lengre oppe. Fylkesmannen foreslår å ta med et ekstra punkt i verneforskriftens § 4, Generelle unntak fra vernebestemmelsene, som tillater nødvendig rydding av vegetasjon for å sikre mot vannsig og steinsprang for gnr/bnr/fnr 104/1/70.

Kloakkledning

Fylkesmannen mener at kloakkledningen, slik den ligger oppe i dagen og tvers gjennom verneområdet, ikke hører hjemme i det som nå blir et naturreservat. Det er sterkt ønskelig at kloakkledningen blir fjernet.

Rydding av turstier

Fylkesmannen mener dette blir ivaretatt gjennom verneforskriften. Fylkesmannen er opptatt av at verneområdene skal kunne benyttes til tradisjonelt friluftsliv såfremt dette ikke går på bekostning av verneformålet. Generelt legger ikke verneforskriften begrensninger for vanlig ferdsel til fots eller på ski i verneområdene. Det er videre tillatt å sanke bær og matsopp i områdene, og å drive jakt og fiske i tråd med gjeldende lovverk, jfr. § 4, pkt. 4 og 6.

Når det gjelder tilrettelegging for friluftsliv så tar verneforskriften høyde for at eksisterende stier og løyper kan ryddes og merkes, samt at veier og anlegg som er i bruk på vernetidspunktet kan vedlikeholdes. Gamle hesteveier og traktorveier som ikke benyttes til sitt opprinnelige formål i dag, men brukes som tursti, både kan og skal ryddes som tursti og ikke som traktorvei. I forhold til mulighet for nye tilretteleggingstiltak så mener fylkesmannen at dette er godt nok ivaretatt i verneforskriftene slik de er foreslått.

Skjøtsel av Hestehagen

Hestehagen er et område som tidligere ble brukt, som navnet tilsier, for hestebeite. Grunneier ønsker at området kan skjøttes ved at området ryddes. På generell basis er grunneiers forslag om skjøtsel av Hestehagen for å opprettholde denne som beiteskog/hagemark interessant, og vil som hun peker på kunne bidra positivt til det biologiske mangfoldet, samtidig som gammel kulturmark blir holdt i hevd. Hvis dette skal ha noe for seg vil det imidlertid være en forutsetning at arealene skjøttes over tid, enten i form at det blir brukt beitedyr eller ved at området slås årlig. Om en slik skjøtsel er aktuelt eller ønskelig her er noe forvaltningsmyndigheten må ta nærmere stilling til.

I verneforskriften for eksisterende Eljestraum naturreservat står det at eieren på gnr/bnr 104/6 har rett til beite for én hest. Dette beitet refererer til den bruken som tidligere var i Hestehagen. I forslaget til verneforskrift i høringen så foreslo fylkesmannen å generalisere denne rettigheten ved å åpne for beiting generelt i reservatet. Dette vil være en harmonisering opp mot andre verneforskrifter. Grunneier har spilt inn at dersom det igjen blir aktuelt med beite i området, så må verneforskriften ikke være til hinder for at Hestehagen kan ryddes. Med bakgrunn i argumentene over, det vil si at det har en verdi å holde gammel kulturmark i hevd, så foreslår fylkesmannen å åpne for restaurering av Hestehagen som beiteskog i samråd med forvaltningsmyndigheten dersom beiting i området igjen blir aktuelt.

Buffersone

Fylkesmannen har ikke fått dokumentert at det eksisterer rettigheter knyttet til en såkalt buffersone slik som nevnt i innspill. Thale Lovise Adolfsen har forklart at en buffersone her betyr at grunneiere på nordsiden av reservatet har en rett til å la trær som hugges felles inn på naboeiendommen innenfor en avstand på ti meter fra eiendomsgrensen. Bakgrunnene for denne buffersonen er at lia nedenfor er så bratt at det ved manuell hogst vil være vanskelig å få trærne til å falle i en annen retning. Hva en buffersone er, og at grunneierne har en rettighet knyttet til dette er kjent for alle i nærområdet. Fylkesmannen ser ingen grunn til å betvile at det eksisterer en slik rettighet. Vi ser imidlertid på denne rettigheten som uproblematisk i forhold til forvaltningen av verneområdet.

Opphevelse av verneforskrift

Verneforskriftens § 10 henviser ikke til annet enn at verneforskriften for eksisterende Eljestraum naturreservat blir erstattet av verneforskriften som ligger i planen nå, og som vil gjelde både eksisterende Eljestraum naturreservat samt de områdene som inngår i utvidelsen av området.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat. Det foreslås en mindre endring i avgrensningen av reservatet i forhold til høringsforslaget for å unngå at festet mark inngår i verneforslaget. Fylkesmannen foreslår videre to endringer i forskriften:

- 1) et nytt punkt i verneforskriftens § 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene, hvor det gis tillatelse til nødvendig rydding av vegetasjon for sikring mot vannsig og steinsprang for gnr/bnr/fnr 104/1/70, og
- 2) endring av § 4.2 *Beiting* til *Beiting*, og i den forbindelse restaurering av *Hestehagen* som gammel beiteskog i samråd med forvaltningsmyndigheten.

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av endring i avgrensning av verneområdet og fylkesmannens forslag til endringer i verneforskriften. For øvrig tilrår DN enkelte endringer for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelsen av Eljestraum naturreservat.

Samtidig tilrår forskrift nr. 40 av 22. desember 1978 om vern av Eljestraum naturreservat, Kvinesdal kommune, Vest-Agder fylke opphevet.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg for øvrig til DN og tilrår at Eljestraum naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart. Samtidig tilrår forskrift nr. 40 av 22. desember 1978 om vern av Eljestraum naturreservat, Kvinesdal kommune, Vest-Agder fylke opphevet.

25. Kvasshyllan naturreservat (utvidelse), Melhus og Midtre Gauldal kommuner, Sør-Trøndelag fylke.

Utvidelsesareal 1902 daa, hvorav 1239 daa produktiv skog. Nytt totalareal 2920 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligger like vest for Støren sentrum, mellom Mannfjellet i sørvest og det eksisterende Kvasshylla naturreservat i nordøst. Området er kupert og har en variert topografi med smådaler i alle retninger, bratte skrenter og bergvegger. Berggrunnen i området består av grønnstein og amfibolitt.

Skogen har gradienter fra tørr furuskog på toppen av koller til rik, fuktig, grovvokst granskog i sig og søkk. Spredte myrer skaper variasjon og åpninger i landskapet. Bærlyngskog er den vanligste vegetasjonstypen. Blåbærskog er også vanlig, fulgt av høgstaudeskog, røsslyng-blokkebærskog, småbregneskog og furumyrskog. Lavskog og gran/bjørkesumpskog forekommer flekkvis.

Området består av gammel, fleraldret og sjiktet barskog, bortsett fra et plantefelt nordøst for Brennknippen og deler av noen plantefelter i vest, som er inkludert av arronderingsmessige årsaker. I så å si hele området forekommer det jevnt med gammel gran og furu fra 200-250 år. Mange enkelttrær er enda eldre og både grana og furua når stedvis store dimensjoner. Det finnes jevnt og spredt med både stående og liggende død ved i hele området, men det meste er i tidlige nedbrytingsfaser. Det finnes jevnt med stubber etter hogster i hele området, men disse er gamle og det har trolig ikke vært hogstaktivitet i området de siste 50-60 år.

4 kjerneområder med gammel barskog er registrert i på Opplysningsvesenets fonds eiendom. Av rødlistearter er svartonekjuke, rynkeskinn, gubbeskjegg og tretåspett registrert. I Stenrammeldalen, den trange nordvendte dalen opp for Skitvatnet, er det kalkrik grunn og relativt lavtliggende forekomster av en del fjellplanter (fjellmarikåpe, bergstarr, rynkevier, marinøkkel m.fl.). Verneforslaget vil klart være med på å dekke mangler i dagens skogvern i regionen i form av at området er en større forekomst av gammel skog med preg av urskog eller skog under overveiende naturlig dynamikk og at området har forekomster av høgstaudeskog. Hoveddelen av den produktive skogen er i mellomboreal vegetasjonssone, hvor status er at bare ca. 1% av den produktive skogen i Trøndelag er vernet. Utvidelsesarealene har isolert sett regional verneverdi (**), men sammen med det eksisterende Kvasshylla naturreservat vil området totalt sett antakelig være nasjonalt verneverdig (***). Formålet med naturreservatet er å bevare et relativt stort og urørt område med barskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Fredningen tar sikte på å bevare et skogområde med en velutviklet og variert naturskog med fuktig

klima og frodige lavsamfunn. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er avsatt som LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepstatus: Det er ingen tekniske anlegg eller bygninger i området.

Høringsuttalelser: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med at annet område eid av Opplysningsvesenets fond. Foruten til berørte grunneiere, kommuner og fylkeskommune, ble forslaget sendt på høring til Midtre Gauldal skogeierlag, Allskog, Berdal-Vasstrand jaktfelt, Fosen reinbeitedistrikt, Nord-fosen gruppa, AS Meraker Brug, Forsvarsbygg, Forum for natur og miljø, Sør-Trøndelag Jordskifterett, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges JFF - Sør-Trøndelag, Norsk botanisk forening – Trøndelagsavd., Norsk Ornitologisk Forening avd. Sør-Trøndelag, NTNU – Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NVE Vassdragsdirektoratet Region Midt-Norge, Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag-Hedmark, Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag, Sametinget Snåsa, Statens kartverk Trondheim, Sør-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Sør-Trøndelag Bondelag, Sør-Trøndelag Orienteringskrets, Sør-Trøndelag Skogselskap, Televerket – Trondheim teleområde, TrønderEnergi AS, Gauldal Energi AS, Vegkontoret i Sør-Trøndelag, WWF-Midt-Norge, Ørland hovedflystasjon, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, AVINOR AS, Direktoratet for mineralforvaltning, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kystdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Navnekonsulenttjenesten for samiske stedsnavn, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges geologiske Undersøkelser, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norsk Biologforening, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Sau og Geit, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Institutt for Skog og Landskap, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadministrasjonen, NTNU, Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Norges Idrettsforbund, Norges handicapforbund, Reindriftsforvaltningen i Alta, Riksantikvaren, SABIMA, Samenes landsforbund, Sametinget, SKOGFORSK, Statens kartverk, Statens landbruksforvaltning, Statens navnekonsulenter for kvenske navn, Statens namnekonsulenter for Midt-Noreg, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet for miljø og biovitenskap, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, World Wildlife Fund.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Kystverket Midt-Norge og Statens vegvesen, AS Meraker Brug viser til at de som Opplysningsvesenets fonds lokale forvalter gjennom hele verneprosessen har vært i kontakt med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag når det gjelder grenser og verneforskrifter. Med unntak fra merknadene fra Norskog, har de ikke merknader til høringen. Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag sier at Kvasshylla naturreservat ligger utenfor reinbeiteområdet og de har ingen merknader til den.

Forsvarsbygg uttaler at områdene ikke berører Forsvarets installasjoner eller eiendommer. Forsvarsbygg oppfatter at den militære luftoperative virksomhet vil sortere inn under unntaksbestemmelsene i forskriftens § 6.1.

Natur og Ungdom viser til at vern i dag er den mest effektive måten å bevare naturmangfoldet på. Nær halvparten av de truede og sårbare artene i Norge lever i skog. Vern av skog er forfor avgjørende for å bevare det norske artsmangfoldet. På dette området ligger Norge langt bak forskernes minstekrav på vern av 4,6 % av den produktive skogen.

Norskog, som forvalter av Opplysningsvesenets fonds eiendommer, gjennom forvalter Olav Roan i AS Meraker Brug, har hatt kommunikasjon med Fylkesmannen i forbindelse med utarbeidelse av verneforslaget. De har kommentarer til et av punktene i verneforskriftene: Forskriftenes § 6.3 ...

lett terrengkjørende beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget – bør omformuleres til: ... lett terrengkjørende kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Ordet "beltekjøretøy" bør byttes med "kjøretøy". Mange av dagens elgtrekkere har ikke belter, men de er like skånsomme som de med belter. Det er viktige bør være at de er skånsomme og ikke om de har belter eller ei. Når det gjelder uttransport av syke og skadde bufe tillates "kjøretøy som er skånsomme mot markoverflaten". Hvorfor kan ikke den samme formuleringen benyttes for felt storvilt?

Sametinget viser til at utvidelsen av Kvasshylla naturreservat ikke ligger innenfor et reinbeitedistrikt i dag, men i en kommune som omfattes av konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og statlige myndigheter. De kan ikke se at verneforslagene vil komme i spesiell konflikt med samiske interesser og de har derfor ingen spesielle merknader til forslaget som sådan. Det gjøres oppmerksom på at det ikke er foretatt systematiske registreringer av samiske kulturminner innenfor områdene. Det kan derfor være samiske kulturminner innenfor begge verneområdene som hittil ikke er kjent eller registrert.

Sametinget kan ikke se at det er behov for særskilte konsultasjoner i forbindelse med dette verneforslaget, men vil avvente saksbehandlingen på lokalt/regionalt nivå, og forbeholde seg retten til konsultasjoner på sentralt nivå, dersom saksbehandlingen på lokalt/regionalt nivå likevel vil vise at samiske interesser blir negativt berørt av verneforslagene. De anbefaler at det lages et kort, oppsummerende notat som redegjør for hvordan de samiske interessene er hørt, vurdert og ivaretatt i prosessen på lokalt/regionalt nivå.

Allskog har på vegne av to grunneiere justert tilbudet om frivillig vern:

1. På eiendommen 47/124: Justering av avgrensningen, slik at 5 dekar utgår.

2. På eiendommen gnr./bnr. 222/1: Justering av avgrensningen, slik at 33 dekar kommer til.

Direktoratet for mineralforvaltning har merknader knyttet til steinbruddet "Furukollen" på Støren, som ligger like øst for lokaliteten Kvasshylla. Bruddområdet er avsatt for råstoffutvinning på kommuneplanens arealdel 2009-2021. Det bes om en flytting av vernegrensa vestover, til motsatt side av den nærliggende fjellryggen ved bruddet, for å unngå konflikt med eksisterende steinbrudd/pukkverksdrift. Den gjenstående fjellryggen vil dermed fungere som støyskjerm, se verneforskriftens § 3 punkt 2. Kart vedlegges, med steinbrudd og forslag til grensendring.

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag ser det som positivt at de aktuelle reservater blir større. I forhold til at kun 0,5 % av produktiv skog er vernet i sone 3a, burde utvidelsen av Kvasshylla naturreservat vært enda større. En mer kompakt form på Kvasshylla ville øke verneverdien. Formen som er valgt vil medføre stor andel kantsone i reservatet og hogst inntil kan redusere verneverdiene også innenfor.

Reindriftsforvaltningen sier at Kvasshylla naturreservat ligger utenfor reinbeiteområdet og de har ingen merknader til den.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Endringsforslaget fra Norskog berører standardformuleringene i verneforskrifter for naturreservater i skog om motorferdsel knyttet til uttransport av felt elg og hjort, utarbeidet av DN. Fylkesmannen overlater til DN å kommentere disse.

Et oppsummerende notat om hvordan samiske interesser er hørt følger som eget vedlegg i oversendelsen av Fylkesmannens tilrådning til DN.

Fylkesmannen tar endringsforslaget fra grunneier via Allskog på eiendommene gnr./bnr. 47/124 og 222/1 til etterretning og justerer grensa i forhold til dette.

Fylkesmannen mener at den buffersonen som Direktoratet for mineralforvaltning mener å opprette ved å ta ut en del av den foreslåtte reservatutvidelsen like godt kan ligge innenfor reservatets grenser, idet reservatforslaget ikke berører det området som i kommuneplanens arealdel er satt av til råstoffutvinning.

Som nevnt av Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag er grensa i nordvest hakkete, noe som gir en stor andel kantsone. Dette er blitt slik fordi noen grunneiere ønsker å bidra frivillig til vern, mens andre ikke ønsker det. Det er tross alt positivt at verdifulle skogområder kan bli med innenfor verneområdet gjennom å koble opp eiendommer ved frivillig vern, selv om avgrensningen ikke blir optimal.

Fylkesmannens tilråding:*Endring av verneforskriften*

Norskog har forslag til endring i forskriftenes § 6.3 ... *lett terrengkjørende beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget* - bør omformuleres til: *lett terrengkjørende kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget*. Ordet "beltekjøretøy" bør byttes med "kjøretøy". Mange av dagens elg-trekkere har ikke belter, men de er like skånsomme som de med belter. Det viktige bør være at de er skånsomme og ikke om de har belter eller ei. Endringsforslaget fra Norskog berører standard-formuleringene i verneforskrifter for naturreservater i skog om motorferdsel knyttet til uttransport av felt elg og hjort, utarbeidet av DN. Fylkesmannen overlater til DN å kommentere disse.

Endringer av grenser

Fylkesmannen mener at den buffersonen som Direktoratet for mineralforvaltning ønsker å opprette ved å ta ut en del av den foreslåtte reservatutvidelsen like godt kan ligge innenfor reservatets grenser, idet reservatforslaget ikke berører det området som i kommuneplanens arealdel er satt av til råstoffutvinning. Fylkesmannen støtter derfor ikke dette grenseendringsforslaget.

Verneforslaget inkluderer et areal på 727 dekar fordelt på ni grunneiere gjennom ordningen med frivillig vern av skog. En grunneier har trukket ut 5 dekar fra sitt tilbud etter høringen samt at en grunneier har utvidet sitt tilbud med 33 dekar, slik at tilbudet om frivillig vern nå er på 755 dekar.

Endring av navn

Språkrådet, stedsnavntjenesten for Midt-Norge, mener navnet bør være Kvasshyllan og ikke Kvasshylla. Fylkesmannen støtter forslaget til Språkrådet og foreslår at navnet blir "Kvasshyllan naturreservat".

Fylkesmannen tilrår utvidelsen av Kvasshyllan naturreservat med en mindre grenseendring og med de beskrevne bestemmelser.

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens forslag til verneforskrift og fylkesmannens forslag om navneendring. Når det gjelder avgrensning av verneområdet, har det etter at verneforslaget ble tilrådd fra fylkesmannen, dukket opp at det er uklarheter rundt eiendomsforholdene på noen av de private arealene som det er gitt tilbud om frivillig vern av. DN tilrår at de private arealene i utvidelses-forslaget foreløpig tas ut av verneforslaget, slik at vernet kun omfatter arealer på OVFs grunn. Når eiendomsforholdene er avklart, kan det gås videre med utvidelse av naturreservatet på de private arealene. For øvrig tilrår DN enkelte endringer for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelsen av Kvasshyllan naturreservat.

Samtidig tilrår forskrift nr. 976 av 31. august 2001 om fredning av Kvasshylla naturreservat, Melhus og Midtre Gauldal kommuner, Sør-Trøndelag opphevet.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Kvasshyllan naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrår forskrift nr. 976 av 31. august 2001 om fredning av Kvasshylla naturreservat, Melhus og Midtre Gauldal kommuner, Sør-Trøndelag opphevet.

26. Kariholet naturreservat (utvidelse), Åfjord kommune, Sør-Trøndelag fylke

Utvidelsesareal 254 daa, hvorav 43 daa produktiv skog. Nytt totalareal 789 daa.

Verneformål, særskilte verneverdier og hjemmelsgrunnlag:

Området ligger like nordøst for Åfjord sentrum, opp mot åsryggen Vassdalsfjellet.

Fattige varianter av blåbær- og småbregneskog dominerer skogbunnen. Storbregneskog finnes i dalbunnen i Hestskodalen. Oppå åser og koller finnes røsslyng-blokkebærskog. Gran er det

dominerende treslaget, men oppå åser og koller er det en del furu. Spesielt i brattlia i øst er det en del rogn og selje. Osp finnes også. Granskogen er til dels preget av relativt ensaldrede suksessjoner, der de eldste trærne når opp mot 130 år, og med enkelte graner opp mot 200 år. Sørøst i området finnes det lokalt konsentrasjoner av død ved, alle lite nedbrutt. I den eldre skogen er det spor etter omfattende og frekvente plukkhogster fra 50-100 år siden. Rogna er sterkt preget av elgbeite og har dårlig foryngelse.

Området består av relativt godt utviklede regnskogmiljøer av Fosen-typen, og representerer denne skogtypen på en bra måte. Et kjerneområde med kystgranskog er registrert, med de rødlistede lavartene gullprikklav, skorpefiltlav og gubbeskjegg. I tillegg finnes en rødlistet kjuke, duftskinn. Området bidrar til å dekke manglende skogvern i den mest oseaniske delen av granskogområdet i Midt-Norge, og er i så måte med på å dekke inn en skogtype som Norge har et internasjonalt ansvar for. Herunder kommer også boreal regnskog. Sammen med det eksisterende reservatet blir det et viktig bidrag for vern av bra utviklede boreale regnskoger av Fosen-typen.

En mindre del av området (under 100 moh.) ligger i sørboreal vegetasjonssone. Dette er i Hestskodalen, hvor det i dag er ei hogstflate. Denne delen må derfor anses som å være en restaureringsbiotop. Hoveddelen av skogen ligger i mellomboreal vegetasjonssone, hvor ca. 1 % av den produktive skogen i Trøndelag er vernet. Området vurderes å være av regional verneverdi (**). Formålet med naturreservatet er å bevare et spesielt område med barskog med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området karakteriseres som kystgranskog og fredningen tar sikte på å bevare et område med frodig og artsrik busk- og bladlavflora. Området oppfyller kriteriene i § 37 i naturmangfoldloven, og aktuell verneform er vern av området som naturreservat.

Planstatus: Området er avsatt som LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepstatus: Det er ingen tekniske anlegg eller bygninger i området. I Hestskodalen er det ei nylig anlagt hogstflate.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med et annet område eid av Opplysningsvesenets fond. Foruten til berørte grunneiere, kommuner og fylkeskommune, ble forslaget sendt på høring til Midtre Gauldal skogeierlag, Allskog, Berdal-Vasstrand jaktfelt, Fosen reinbeitedistrikt, Nord-fosen gruppa, AS Meraker Brug, Forsvarsbygg, Forum for natur og miljø, Sør-Trøndelag Jordskifterett, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges JFF - Sør-Trøndelag, Norsk botanisk forening – Trøndelagsavd., Norsk Ornitologisk Forening avd. Sør-Trøndelag, NTNU – Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NVE Vassdragsdirektoratet Region Midt-Norge, Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag-Hedmark, Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag, Sametinget Snåsa, Statens kartverk Trondheim, Sør-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Sør-Trøndelag Bondelag, Sør-Trøndelag Orienteringskrets, Sør-Trøndelag Skogselskap, Televerket – Trondheim teleområde, TrønderEnergi AS, Gauldal Energi AS, Vegkontoret i Sør-Trøndelag, WWF-Midt-Norge, Ørland hovedflystasjon, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, AVINOR AS, Direktoratet for mineralforvaltning, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kystdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Navnekonsepttjenesten for samiske stedsnavn, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges geologiske undersøkelser, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norsk Biologforening, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Sau og Geit, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Institutt for Skog og Landskap, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadministrasjonen, NTNU, Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Norges Idrettsforbund, Norges handicapforbund, Reindriftsforvaltningen i Alta, Riksantikvaren, SABIMA, Samenes landsforbund, Sametinget, SKOGFORSK, Statens kartverk, Statens landbruksforvaltning, Statens navnekonseptter for kvenske navn, Statens namnekonseptter for Midt-Noreg, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet for miljø og biovitenskap, Universitetets

Sammendrag av høringsuttalelsene: Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag:

Kystverket Midt-Norge og Statens vegvesen.

AS Meraker Brug viser til at de som Opplysningsvesenets fonds lokale forvalter gjennom hele verneprosessen har vært i kontakt med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag når det gjelder grenser og verneforskrifter. Med unntak fra merknadene fra Norskog, har de ikke merknader til høringen.

Reindriftsforvaltningen viser til at Kariholet naturreservat ligger innenfor Fosen reinbeitedistrikt, nord-gruppen. Tilliggende områder er avmerket som høstvinter og vinterbeite på reindriften arealbrukskart. Området ved Kariholet naturreservat utgjør ikke sentrale områder i reindriften, men det vil kunne forekomme rein der fra tid til annen.

Reindriftsforvaltningen mener at vern som naturreservater gjør at utøvelse av reindrift blir vanskelig gjennomførbar, ved at man må forholde seg til og søke dispensasjon til flere forskjellige verneforskrifter gjennom året. I tillegg vil vernet medføre begrensninger i reindriften utøvernes rettigheter.

Reindriftsforvaltningen ber primært om at det settes inn et nytt punkt under § 4, som lyder:

"Tradisjonell samisk bruk av område, og bruk i henhold til Lov om reindrift 15. juni 2007 nr. 40 og vedtatt distriktplan."

Sekundært at det tas inn følgende nye punkter i § 4 og § 6:

- *"Registrerte utøvere av reindrift kan benytte området i tråd med reindriften § 25 Brensel og trevirke i det samiske reinbeiteområdet."*

- *"Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift, i tråd med distriktplan."*

- *"Start og landing med helikopter ved utøvelse av reindrift."*

- *"Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift."*

- *"Nødvendig rydding/vedlikehold av kjøre- og flyttleier ved utøvelse av reindrift."*

- *"Nødvendig bevaring og restaurering av kulturminner."*

Forsvarsbygg uttaler at områdene ikke berører Forsvarets installasjoner eller eiendommer.

Forsvarsbygg oppfatter at den militære luftoperative virksomhet vil sortere inn under unntaksbestemmelsene i forskriftens § 6.1.

Natur og Ungdom viser til at vern i dag er den mest effektive måten å bevare naturmangfoldet på. Nær halvparten av de truede og sårbare artene i Norge lever i skog. Vern av skog er forfor avgjørende for å bevare det norske artsmangfoldet. På dette området ligger Norge langt bak forskernes minstekrav på vern av 4,6 % av den produktive skogen. Natur og Ungdom trekker spesielt fram viktigheten av vern av Kariholet på grunn av de spesielle verdiene i lokaliteten (boreal regnskog) og da området trues av inngrep i form av kraftlinje. For å øke områdets størrelse og øke areal produktiv skog, mener de at all verdifull, produktiv skog tilknyttet Kariholet må innlemmes i verneområdet. Det er avgjørende at det blir en buffersone rundt området med boreal regnskog, med klare føringer på eventuelle inngrep. Store inngrep, som den omsøkte kraftlinja Roan-Trollheim, inntil eller i deler av boreale regnskoger kan være nesten like ødeleggende som inngrep i selve området.

Norskog, som forvalter av Opplysningsvesenets fond sine eiendommer, gjennom lokal forvalter Olav Roan i AS Meraker Brug, har hatt kommunikasjon med Fylkesmannen i forbindelse med utarbeidelse av verneforslaget. De har kommentarer til et av punktene i forskriftene: § 6.3 ... *lett terrengkjørende beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget* – bør omformuleres til: ... *lett terrengkjørende kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget*. Ordet "beltekjøretøy" bør byttes med "kjøretøy". Mange av dagens elgtrekkere har ikke belter, men de er like skånsomme som de med belter. Det viktige bør være at de er skånsomme og ikke om de har belter eller ei. Når det gjelder uttransport av syke og skadde bufe tillates "kjøretøy som er skånsomme mot markoverflaten". Hvorfor kan ikke den samme formuleringen benyttes for felt storvilt?

Sametinget viser til at utvidelsen av Kariholet naturreservat ligger innenfor Fosen reinbeitedistrikt. De kan ikke se at verneforslaget vil komme i spesiell konflikt med samiske interesser og de har derfor ingen spesielle merknader til forslaget som sådan. Det gjøres oppmerksom på at det ikke er foretatt systematiske registreringer av samiske kulturminner innenfor områdene. Det kan derfor være samiske kulturminner innenfor begge verneområdene som hittil ikke er kjent eller registrert.

Sametinget kan ikke se at det er behov for særskilte konsultasjoner i forbindelse med dette verneforslaget, men vil avvente saksbehandlingen på lokalt/regionalt nivå, og forbeholde seg retten til konsultasjoner på sentralt nivå, dersom saksbehandlingen på lokalt/regionalt nivå likevel vil vise at samiske interesser blir negativt berørt av verneforslagene. De anbefaler at det lages et kort, oppsummerende notat som redegjør for hvordan de samiske interessene er hørt, vurdert og ivaretatt i prosessen på lokalt/regionalt nivå.

Sametinget er når det gjelder forskriften for Kariholet naturreservat fornøyd med at verneforskriftens § 2 om formål tar høyde for samisk bruk av området. Under § 4 mener de følgende punkt bør tas inn: *"Reindriftnas nødvendige uttak av trevirke til brensel og bjørk for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftnsutstyr."*

Når det gjelder bruk av motorkjøretøy viser Sametinget til egen uttalelse fra Fosen reinbeitedistrikt. Dersom distriktet selv mener at bruk av motorkjøretøy innenfor området i forbindelse med reindrift bør gjenspeiles også i forskriften, støtter de dette synspunktet og de forutsetter at dette blir fulgt opp i det videre arbeidet med verneforslaget.

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag mener når det gjelder Kariholet og boreal regnskog, som Norge har et internasjonalt ansvar for å verne, at behovet for enda større vern stort. Utvidelsen skal forstørre det eksisterende Kariholet naturreservat i en kompakt form som er positivt.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Endringsforslaget fra Norskog berører standardformuleringene i verneforskrifter for naturreservater i skog om motorferdsel knyttet til uttransport av felt elg og hjort, utarbeidet av DN. Fylkesmannen overlater til DN å kommentere disse.

Et oppsummerende notat om hvordan samiske interesser er hørt følger som eget vedlegg i oversendelsen av Fylkesmannens tilrådning til DN.

Det er ikke naturtyperegistreringer eller andre naturfaglige registreringer i skog i nærheten av Kariholet naturreservat utover utvidelsesforslaget som skulle tilsi at området burde vært enda større. Fylkesmannen har derfor valgt å følge eiendomsgrensa for Opplysningsvesenets fonds eiendom som reservatgrense, av praktiske årsaker. Kjerneområdet med boreal regnskog som Prevista har registrert strekker muligens seg sørvestover inn på privat grunn, men en har ikke valgt å følge opp dette nærmere. Muligens bør det her foretas ytterligere kartlegging for å se på om kjerneområdet fortsetter videre sørvestover. Inntrykket fra befaring er at en fort kommer inn i relativt hogstpåvirket skog lengre sørvest, slik at en ikke anser potensialet for utvidelse inn på privat grunn sørvestover som særlig stort, men en ser poenget til Natur og Ungdom med å kunne hatt en buffersone på privat grunn sørvest for kjerneområde 2. Prevista har også undersøkt nærområdet til det eksisterende reservatet i nordvest, uten å finne verne kvaliteter der. Ut fra dette fant ikke Fylkesmannen at det var grunnlag for å foreslå annen utvidelse enn det som var registrert som verneverdig av Prevista.

Et annet moment er at naturmangfoldlovens § 49 gir en mulighet for å regulere virksomhet utenfor verneområder som kan medføre skade inn i et verneområde, noe som gjør at behovet for buffersone nå er mindre.

Fylkesmannen støtter Natur og Ungdoms bekymring i forhold til den planlagte kraftlinje Roan-Trollheim. Det vil være svært uheldig for verneverdiene om denne linja legges gjennom reservatet. NVE har nylig vedtatt en trasé som ligger utenom reservatet, slik at det ligger an til at reservatet går fri for dette inngrepet, om ikke eventuelle klager på NVEs vedtak skulle endre på dette. Fylkesmannen har ikke mottatt uttalelse fra Fosen reinbeitedistrikt, slik Sametinget viser til. Reindriftnforvaltningen opplyser at de heller ikke har fått uttalelse fra berørt siida. Fylkesmannen oppfatter det dermed slik at uttalelse fra Fosen reinbeitedistrikt ikke foreligger. Som både Sametinget og Reindriftnforvaltningen gir uttrykk for, er Kariholet naturreservat relativt perifert i forhold til reindriftns interesser, idet rein bare sporadisk er i området. Reservatet er dessuten relativt lite, selv med dette utvidelsesforslaget. Topografien tilsier heller ikke at det er særlig aktuelt med verken motorferdsel eller samletrøer i området. Det eksisterende Kariholet naturreservat, opprettet ved kgl. res. av 31.08.2001, har heller ikke særskilte bestemmelser slik som Reindriftnforvaltningen foreslår, og en har ikke registrert at dette har vært noe problem for reindriftn fram til nå. Fylkesmannens utgangspunkt, jf. høringsforslaget, har derfor vært at en ikke behøver å gi åpninger i forskriften for tiltak som er relativt lite aktuelle og som vil kunne innvirke negativt på formålet med vernet i et relativt lite verneområde med helt spesielle verneverdier

(boreal regnskog). Fylkesmannen registrerer at det i uttalelsene knyttet til reindriftsinteressene er kommet forslag om relativt omfattende endringer av forskriften om Kariholet naturreservat, noe Fylkesmannen dermed må ta stilling til.

Fylkesmannen har fått opplyst fra lederen i Fosen reinbeitedistrikt, Nord-Fosen gruppa, at de fram til nå ikke har benyttet barmarkskjøretøy i sin drift. Selv om dette i framtida skulle bli nødvendig, kan en ikke se at det vil være særlig aktuelt å bruke barmarkskjøretøy i Kariholet naturreservat på grunn av områdets topografi, størrelse og perifere beliggenhet i forhold til reindrift. Forskriften for det nærliggende Høydalmoan naturreservat (hvor boreal regnskog også er hovedvernemotivet) har heller ikke noen bestemmelse i forhold til barmarkskjøring i reindriften, men hjemler bruk av snøscooter i reindriften. Da snøscooter er det mest aktuelle kjøretøyet i reindriften på Fosen, og da dette er alminnelig å ta inn i forskrifter for reservater i reinbeitedistrikt, kan Fylkesmannen ta inn følgende formulering i forskriftens § 6, om generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene: *"Bruk av snøscooter på snødekt mark i reindrift."* Fylkesmannen frarår ut fra argumentasjonen over at bruk av barmarkskjøretøy i reindriften hjemles i forskriften.

Forskriftens § 7 punkt 2 og 6 sier at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting av gjerder i forbindelse med beitebruk, herunder nødvendig motorferdsel i den forbindelse, noe som også vil gjelde reindrift. For at det blir tydeligere at disse punkter også gjelder reindrift, foreslås det at *"beitebruk"* erstattes med *"beitebruk, herunder reindrift."*

På grunn av områdets beskjedne størrelse, bør uttak av brensel og trevirke i reindriften, kunne skje utenom reservatet, idet en åpen adgang til slikt uttak kan innvirke negativt på formålet med vernet. Likeså bør start og landing med helikopter i reindriften kunne skje utenom reservatet.

Fylkesmannen tilrår ikke at *"Nødvendig rydding/vedlikehold av kjøre- og flyttleier ved utøvelse av reindrift."* tas inn verken i forskriftens § 4 eller § 7, da det ikke er slike kjøre/flyttleier i området i dag og da etablering av slike leier kan innvirke negativt på formålet med vernet, idet slik rydding kan medføre omfattende hogst. Områdets spesielle vernekvaliteter, beskjedne størrelse og topografi gjør at slike leier bør legges utenom.

Fylkesmannen støtter at *"Nødvendig bevaring og restaurering av kulturminner."* kan tas inn i forskriften, men da under § 7, slik at det i dette relativt lille verneområdet gis god mulighet til å styre slik eventuell virksomhet.

Fylkesmannens tilråding: Kariholet naturreservat ligger i Fosen reinbeitedistrikt, men ganske perifert, slik at reindriftsinteressene er begrensede. Både Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag og Sametinget har foreslått flere endringer i forskriften for å ivareta samiske interesser. På grunn av områdets beskjedne størrelse, topografi og spesielle vernekvaliteter (boreal regnskog), samt at reindriftsinteressene er relativt små og perifere, foreslår Fylkesmannen bare å imøtekomme ønsket om bruk av snøscooter i reindriften. På anmodning fra Sametinget, har Fylkesmannen laget et oppsummerende notat om hvordan samiske interesser er hørt. Fylkesmannen tilrår på denne bakgrunn å ta inn følgende formulering i forskriftens § 6, om generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene: *"Bruk av snøscooter på snødekt mark i reindrift."* Videre tilrås at *"beitebruk"* erstattes med *"beitebruk, herunder reindrift."* i forskriftens § 7 punkt 2 og 6. Fylkesmannen tilrår at *"Nødvendig bevaring og restaurering av kulturminner."* tas inn i forskriften under § 7.

Fylkesmannen tilrår utvidelsen av Kariholet naturreservat med de beskrevne grenser og bestemmelser.

Direktoratets tilråding: DN støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. DN støtter fylkesmannens forslag til endringer i verneforskriften, med unntak av forslaget til endring av § 7 pkt 2 og 6, der fylkesmannen tilrår at ordet *"beitebruk"* erstattes med *"beitebruk, herunder reindrift"*. DN oppfatter at det i begrepet *"reindrift"* ligger mye mer enn bare bruk av beite, og tilrår at den tilføyelsen fylkesmannen tilrår, erstattes med formuleringen *"beitebruk, herunder beite med rein"*. For øvrig tilrår DN enkelte endringer for å tilpasse forskriften til den gjeldende naturmangfoldloven, uten at dette endrer restriksjonsnivået. DN slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. DN viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 5 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelsen av Kariholet naturreservat.

Samtidig tilrås forskrift nr. 970 av 31. august 2001 om fredning av Kariholet naturreservat, Åfjord kommune, Sør-Trøndelag opphevet.

MDs tilråding: Det er foretatt mindre justeringer i forskriften. MD slutter seg forøvrig til DN og tilrår at Kariholet naturreservat opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Samtidig tilrås forskrift nr. 970 av 31. august 2001 om fredning av Kariholet naturreservat, Åfjord kommune, Sør-Trøndelag opphevet.

Miljøverndepartementet

tilråd:

Verneforskrifter for 26 områder i fylkene Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Sogn og Fjordane, Oslo og Akershus, Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 – 26).